VILJAMAS

ŠEKSPYRAS

KARALIUS LYRAS

TIMONAS ATĖNIETIS

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA

V VILJAMAS

ŠEKSPYRAS

KARALIUS LYRAS

TIMONAS ATĖNIETIS

Iš anglų kalbos vertė

ANTANAS DANIELIUS

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS
LEIDYKLA
VILNIUS
1997

UDK 820-2
Sh-09

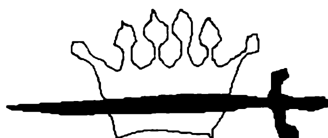
Versta iš:
The Arden Edition of the Works
of William Shakespeare

KING LEAR
Edited by Kenneth Muir
Methuen & Co Ltd.,
London, 1971

TIMON OF ATHENS
Edited by H. J. Oliver
Methuen & Co Ltd.,
London, 1969

ISBN 9986-39-033-8

KARALIUS LYRAS

Penkių veiksmų tragedija

VEIKĖJAI:

LYRAS, BRITANIJOS KARALIUS

PRANCŪZIJOS KARALIUS

BURGUNDIJOS HERCOGAS

KORNVELIO HERCOGAS

OLBENIO HERCOGAS

KENTO GRAFAS

GLOSTERIO GRAFAS

EDGARAS, GLOSTERIO SŪNUS

EDMUNDAS, GLOSTERIO PAVAINIKIS SŪNUS

KURANAS, DVARIŠKIS

SENIS, GLOSTERIO NUOMININKAS

GYDYTOJAS

LYRO JUOKDARYS

OSVALDAS, GONERILĖS ŪKVEDYS

KAPITONAS, PAVALDUS EDMUNDUI

DIDIKAI, IŠTIKIMI LYRUI

DVARIŠKIS IŠ KORDELIJOS PALYDOS

HEROLDAS

KORNVELIO TARNAI

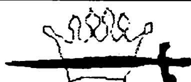
GONERILĖ }
REGANA } LYRO DUKTERYS
KORDELIJA }

RITERIAI IŠ LYRO PALYDOS, KARININKAI,

PASIUNTINIAI, KAREIVIAI,

PATARNAUTOJAI

PIRMAS

VEIKSMAS

I SCENA

Karaliaus Lyro rūmų
sosto salė. Įeina KENTAS, GLOSTERIS ir EDMUNDAS.

KENTAS Aš maniau, kad Olbenio hercogą karalius mėgsta labiau už Kornvelį.
GLOSTERIS Ir mums būtent taip visada atrodė. Bet nūnai, kai dalijama karalystė, sunku įspėti, kurį jis labiau vertina. Dalys taip lygiai atmatuotos, kad ir labiausiai priekabiaudamas nepasakytum, kuri geresnė.
KENTAS Ar čia jūsų sūnus, pone?
GLOSTERIS Jis užaugo mano globojamas, pone. Aš taip dažnai rausdavau jį pripažindamas, kad dabar jau nebesigėdiju.
KENTAS Kaip? Mano galva neišneša.
GLOSTERIS Užtai jo motina išnešiojo ir pasiguldė sūnų į lopšį anksčiau negu vyrą į lovą. Jūs smerkiat šią klaidą?
KENTAS Nenoriu smerkti, kai jos pasekmė tokia pasigėrėtina.
GLOSTERIS Bet aš turiu ir teisėtą sūnų, maždaug metais vyresnį už šitą, kuris, tačiau, man nė kiek ne brangesnis. Nors šis padauža atėjo į pasaulį nekviestas ir ne visai doru keliu, tačiau jo motina buvo gražuolė, jį pradėdami mudu patyrėm daug džiaugsmo, ir man tenka pripažinti šį vėjavaikį. Ar tu žinai, kas šitas didikas, Edmundai?

EDMUNDAS Ne, pone.
GLOSTERIS Kento grafas. Atmink ir gerbk šį mano draugą.
EDMUNDAS Pasiruošęs tarnauti jūsų šviesybei.
KENTAS Pažadu jus mylėti ir tikiuosi arčiau pažinti.
EDMUNDAS Stengsiuos neapvilti jūsų, pone.
GLOSTERIS Jis praleido svetur devynerius metus ir netrukus vėl iškeliauja.

(Trimitai)

Karalius ateina.

Įeina karalius LYRAS, KORNVELIO hercogas, OLBENIO hercogas, GONERILĖ, REGANA, KORDELIJA ir palyda.

LYRAS Dar, Glosteri, karalių Prancūzijos
Ir hercogą Burgundijos pakviesk.
GLOSTERIS Gerai, valdove.

GLOSTERIS ir EDMUNDAS išeina.

LYRAS O mes slaptus ketinimus atskleisim.
Paduokit man žemėlapį. Žinokit,
Kad padalijam mes į tris dalis
Šią karalystę, ir tvirtai nusprendėm
Senatvėj rūpesčių atsikratyt,
Užkraunant juos ant jaunesnių pečių,
Ir be naštos lėtai į kapą slinkti.
Sūnau mūs Kornveli ir ne mažiau
Brangus sūnau mūs Olbeni, čia kraitį
Galutinai kiekvienai dukrai skiriam,
Kad ateity kivirčų nebekiltų.
Burgundijos ir Prancūzijos princai
Seniai jau varžos dėl jaunėlės rankos,
Ir metas mūsų valią jiems paskelbt.
Kadangi jau atsižadam valdžios
Ir prievolės globot žemes ir žmones,

Sakykit, dukterys, kuri mane
Labiausiai myli, kad dosnia ranka
Galėtume apdovanot verčiausią.
Pradėk, pirmoji mūsų, Gonerile.
GONERILĖ Nėr žodžių nusakyti, kaip jus myliu;
Stipriau už orą, laisvę, saulės šviesą,
Karščiau už brangakmenius ir turtus,
Labiau už garbę, grožį ir gyvybę,
Kaip dar nebuvo mylimi tėvai;
Ta mano meilė atima man žadą,
Užlūžta balsas, kvapo neatgaunu.
KORDELIJA *(į šalį)* Ką man kalbėt reikės? Mylėt be žodžių?
LYRAS Šį kraštą visą, nuo čionai lig čia,
Su girių ūksmėmis, laukais derlingais,
Su pievų toliais, vandeningom upėm
Mes amžiams tavo šeimai atiduodam.
O ką mums pasakys antra duktė,
Miela Regana, Kornvelio žmona?
REGANA Sesuo ir aš – lyg du vandens lašai,
Tad jos verta esu. Širdim juntu,
Kad ji apsakė jums ir mano jausmą,
Tik paminėsiu dar, jog man visi
Džiaugsmai palaimingiausi nemieli,
Išskyrus mano meilę jums, valdove.
KORDELIJA *(į šalį)* Vargšelė tu, Kordelija! Tačiau
Nesu aš vargšė, nes tikrai žinau
Jog mano meilė už žodžius svaresnė.
LYRAS Mes tau ir įpėdiniams atiduodam
Šį trečdalį puikiosios karalystės,
Derlingumu, dydžiu ir gražumu
Nė kiek už Gonerilės ne prastesnį.
Na, mūsų džiaugsme, nors ir paskutinė,
Pati jauniausia, dėl kurios širdies

Taip varžosi Burgundijos ganyklos
Ir Prancūzijos vynuogynai, kokį
Tu žodį tarsi, kad laimėtum dalį,
Verčiausią iš trijų? Ką pasakysi?
KORDELIJA Nieko, valdove.
LYRAS Nieko?
KORDELIJA Nieko.
LYRAS Iš nieko bus tik niekas. Dar kalbėk.
KORDELIJA Aš, nelaiminga, nebylės širdies
Prie lūpų neįstengiu pakylėti,
Bet myliu jus, kaip priedermė man liepia.
LYRAS Kaip, kaip, Kordelija? Pasitaisyk;
Kitaip gali sau ateitį aptemdyt.
KORDELIJA Gerasis pone, davėt man gyvybę,
Auginot ir mylėjote mane,
Ir aš, atsimokėdama už tai,
Jus myliu ir gerbiu, jums paklūstu.
Jei mano seserys temyli jus,
Kodėl jos turi vyrus? Ištekėjus
Aš vyrui skirčiau pusę savo meilės
Ir rūpesčio. Bet niekad nesituoksiu,
Kaip seserys, kad tėvą temylėčiau.
LYRAS Tu nuoširdžiai kalbėjai?
KORDELIJA Taip, valdove.
LYRAS Tokia jauna, o jau tokia beširdė?
KORDELIJA Tokia jauna, valdove, ir teisinga.
LYRAS Tebus tas teisingumas tavo kraitis!
Prisiekiu saulės spindesiu šventu,
Hekatės ir nakties paslaptimis,
Ir visomis planetomis, kurios
Mums nulemia gyvenimą ir mirtį,
Jog tėvo pareigų atsisakau,
Atsižadu artumo, kraujo saitų,

Ir kad nuo šiolei man ir mano širdžiai
Tu amžiams svetima. Laukinis skitas
Ar barbaras, ryjąs savus vaikus,
Kad alkį numalšintų, bus man mielas
Ir atjaučiamas ne mažiau kaip tu,
Man buvusi dukra.
KENTAS Tačiau, valdove...
LYRAS Tylėki, Kentai!
Nelįski tarp drakono ir jo rūsčio.
O aš ją taip mylėjau, ir maniau
Galop jos mielai globai atsiduoti.
– Šalin man iš akių! – Kad taip kape
Ramybę rasčiau, kaip galutinai
Ją išmetu iš tėviškos širdies!
Pakvieskite Prancūzą. Kas sukrus?
O kur Burgundas? Prie duotųjų kraičių
Jūs, Kornveli su Olbeniu, pridėkit
Trečiosios dukros dalį. Lai puikybė,
Kurią jinai vadina tiesumu,
Už vyro ją išleis. O jums abiem
Visas jau teises perduodu ir valdžią.
Po mėnesį gyvensiu pas abu,
Ir su manim bus riterių šimtinė.
Pasilieku sau vien karaliaus vardą
Ir pagarbą. Valstybę, iždą, žemę
Aš atiduodu jums, mielieji sūnūs.
Kaip užstatą paimkit šią karūną.[1]
KENTAS Kilnusis Lyrai, tu, kurį gerbiau
Aš kaip karalių, garbinau, mylėjau
Kaip tėvą ir minėdavau maldoj...
LYRAS Jau lankas įtemptas. Šalin iš kelio!
KENTAS Tai šauk, – teperveria strėlė man širdį.
Bus Kentas įžūlus, kadangi Lyras

Pamišęs. Ką tu sumanei, senasai?
Tikies, jog pareiga prabilt pabūgs,
Kai pataikavimas palenkia galią?
Garbė privalo būti atvira,
Kada šalies galva praranda protą.
Lik valdovu, sutramdyk savo šėlą!
Laiduoju gyvastim, kad ne jaunėlė
Tave mažiausiai myli. Garsiai skamba
Vidinė tuštuma, o kas tylus –
Dar ne beširdis.
LYRAS Tu žaidi gyvybe!
KENTAS Gyvybė reikalinga man tėra
Kovot su tavo priešais, ir negaila
Ją paaukoti, gelbėjant tave.
LYRAS Pranyk man iš akių!
KENTAS Žvelk atidžiau,
Aš taikiniu tavu tenoriu likti.
LYRAS Apolonu prisiekiu...
KENTAS Apolonas
Paliudys, kad ta priesaika bergždžia.
LYRAS Menkysta! Niekše!
(Griebiasi už kardo)
OLBENIS IR KORNVELIS Stokite, valdove!
KENTAS Užmuški gydytoją ir mokėk
Ne jam, o ligai. Dovanas atšauk,
Kitaip kartosiu, kol pritrūksiu kvapo,
Kad tu blogai darai.
LYRAS Klausyk, šmeižike!
Klausyk manęs, kaip pareiga tau liepia!
Tu mus bandei priversti laužyt žodį,
Kuris mums šventas, ir puikybės pilnas
Drįsai tarp sosto ir jo valios stoti.
Bet mūsų prigimtis to nepakęs.

Todėl, karaliaus teisėm, taip nusprendžiu:
Penkias dienas tau duodam pasiruošt,
Nuo negandų kelionės apsisaugot,
Kad šeštą nebebūtų tavo kojos
Šioj karalystėj. Jei dešimtą dieną
Aptiksim tavo pėdsakus šaly,
Tą mirksnį mirsi. Eik! Dievais prisiekiu,
Jog savojo sprendimo nepakeisiu.
KENTAS Lik sveikas, Lyrai. Jeigu taip manai,
Svetur bus laisvė, o tremtis – čionai.
(Kordelijai)
Tegu tau duoda prieglobstį dievai,
Kad, būdama teisi, nemelavai.
(Reganai ir Gonerilei)
Te palydės darbai žodžius garsius
Ir jūsų meilios kalbos duos vaisius.
Sudie visiems. Nors Kentas bus toli,
Senoviškai gyvens naujoj šaly.

Išeina.

Trimitai.

Įeina GLOSTERIS su PRANCŪZIJOS KARALIUM, BURGUNDIJOS HERCOGU ir palyda.

GLOSTERIS Valdove, štai Prancūzas ir Burgundas.
LYRAS Burgundijos valdove, jūs abu
Su šiuo karalium siekiat dukros rankos.
Sakykit pirmas, – koks mažiausias kraitis
Patenkins jus ir nesugriaus piršlybų?
BURGUNDIJOS HERCOGAS Nenoriu aš daugiau, nei man pasiūlėt,
O ir mažiau, valdove, jūs neduosit.
LYRAS Mes ją branginom, hercoge, anksčiau,
Bet nūn jos kaina krito. Štai, pati

Ji stovi. Jei tikrai patinka jums
Kas nors šiame bedvasiam kevalėly,
Tai imkit visą ją, bet priedo gausit
Tik mūsų nemalonę.
BURGUNDIJOS HERCOGAS Nežinau,
Ką atsakyt.
LYRAS Ar norit ją, – ydingą,
Užrūstinusią tėvą, vietoj kraičio
Jo prakeiksmą tepelniusią, atstumtą, –
Ar norit ją paimti, ar palikti?
BURGUNDIJOS HERCOGAS
Atleiskit man, valdove, bet dabar,
Kai tokios sąlygos, nėra ko rinktis.
LYRAS Tada palikit ją. Dangum prisiekiu,
Jog tai visi jos turtai. *(Prancūzui)* Jums, karaliau,
Kaip draugui, pats neleidžiu vesti tos,
Kurios aš nekenčiu; todėl suraskit
Sau kitą mielą širdžiai, tinkamesnę
Už šią menkystą, nuo kurios gamta
Su gėda gręžias.
PRANCŪZIJOS KARALIUS Keista man labai,
Kad neseniai dar jūsų mylimiausia,
Išgarbinta, senų dienų paguoda,
Geriausia ir brangiausia iš visų
Galėjo taip siaubingai nusižengti,
Jog mirksniu trūko tiek artumo saitų.
Kraupi turėjo būti jos kaltė
Arba netvirtas jūsų prieraišumas.
Nepatikėsiu jos neteisumu,
Nebent apšviestų protą man stebuklas.
KORDELIJA Valdove, jei neįtikau todėl,
Kad neturiu slidaus, lankstaus liežuvio
Ir nekalbu tuščiai, o gerą darbą

Darau be pažadų, tai pasakykit,
Jog ne niekšybė, yda, žmogžudystė,
Gėdingas darbas ar nedoras žingsnis
Mane įstūmė jūsų nemalonėn,
O trūkumai, praturtinę mane,
Kaip žvilgsnis nemaldaujantis, ar lūpos
Nemeilikaujančios, – aš jais didžiuojuos,
Bet tėvo meilę praradau dėl jų.
LYRAS Geriau negimus būtum, negu man
Neįsigerinus.
PRANCŪZIJOS KARALIUS Nejau tik tiek?
Vien santūrumas, įgimtas drovumas,
Sutrukdantis ketinimus atskleist?
Ką, hercoge, princesei pasakysit?
Juk meilė nebe meilė, kai jinai
Su praktišku apdairumu sumišus.
Ar vesit ją? Žinokit, ji pati –
Didžiausias kraitis.
BURGUNDIJOS HERCOGAS Prakilnus valdove,
Jūs duokit bent anksčiau žadėtą dalį,
Ir aš Kordeliją hercogiene
Burgundijos paskelbsiu.
LYRAS Niekada.
Prisiekiau nieko nebeduot, ir baigta.
BURGUNDIJOS HERCOGAS Man gaila, kad praradusi taip tėvą,
Praradote ir vyrą.
KORDELIJA Nesigraužkit.
Kadangi naudą painiojat su meile,
Už jūsų netekėsiu.
PRANCŪZIJOS KARALIUS Kordelija, tu ir skurde – turtuolė,
Ir atstumta – puikiausia iš visų,
Paniekinta, bet man pati mieliausia.

Imu tave tarytum brangenybę,
Nereikalingą niekam. O dievai,
Kaip keista! Kai jų širdys suledėjo,
Manosios meilės įkarštis didėja.
Man tekusi bekraitė ir vargdienė,
Dabar ji – Prancūzijos karalienė.
Praskydusi Burgundija[2] negaus
Šio mano lobio, reto ir brangaus.
Kordelija, tark jiems sudie šaltai, –
Tave priglaus svetingesni kraštai.
LYRAS Ji tavo, veskis ją su savimi,
O man ji ne duktė: mes svetimi
Iki mirties. Išeikite abu
Be mūsų meilės ir gražių kalbų.
Eime, mielasis hercoge.

Trimitai.
LYRAS, BURGUNDIJOS HERCOGAS,
KORNVELIS, OLBENIS, GLOSTERIS ir palyda išeina.

PRANCŪZIJOS KARALIUS Dar atsisveikink su seserimis.
KORDELIJA Jus, tėvo brangakmeniai, apsiverkus
Aš palieku. Gerai pažįstu judvi,
Bet, kaip sesuo, nenoriu garsint ydų.
Mylėkit tėvą. Neatstumkit jo
Nuo savo iškalbingųjų krūtinių.
Kaip gaila, kad manęs dabar jis kratos!
Geresnį prieglobstį jam būčiau radus.
Tai likit sveikos, sesės.
REGANA Kam tie pamokslai?
GONERILĖ Pasistenk verčiau
Įtikti vyrui, imančiam tave
Kaip laimės išmaldą. Tu neklusni,
Todėl į nykią nežinią eini.

KORDELIJA Nutraukia laikas klastingumo skraistę,
Ir ydas slepiantys iš gėdos kaista.
Linkiu sėkmės.
PRANCŪZIJOS KARALIUS Kordelija, eime.

PRANCŪZIJOS KARALIUS ir KORDELIJA išeina.

GONERILĖ Sese, man reikia rimtai pasikalbėti su tavim apie tai, kas rūpi mums abiem. Rodos, tėvas ketina iškeliauti šį vakarą?

REGANA Taip. Ir kartu su tavim. O kitą mėnesį bus pas mane.

GONERILĖ Matai, koks jis pasidarė užgaidus į senatvę. Ką tik pačios tuo galėjom įsitikint. Juk sesuo buvo jo numylėtinė, o kaip beatodairiškai jos atsižadėjo.

REGANA Tai senatviškas pakrikimas. Bet ir anksčiau jis buvo nenuspėjamas.

GONERILĖ Net būdamas pačiame brandume jis dažnai karščiuodavosi, o dabar prie įsišaknijusių trūkumų dar prisidės seniokiškas irzlumas ir kaprizingumas.

REGANA Ir mus gal užgrius tokie pykčio priepuoliai, kaip Kentą.

GONERILĖ O dar prisimink, kaip jis atsisveikino su Prancūzijos karalium. Verčiau laikykimės išvien; jeigu tėvas, būdamas toks nepatikimas, neišleis iš rankų valdžios, tai jo šiandieninis pasitraukimas nieko gero mums nežada.

REGANA Reikia viską gerai apgalvoti.

GONERILĖ Turim ko nors imtis, ir nedelsiant.

Išeina.

II SCENA

Glosterio pilies menė.
Įeina EDMUNDAS su laišku rankoje.

EDMUNDAS Tu, Gamta, mano deivė. Aš tarnauju
Vien tavo dėsniams. Ir kodėl turėčiau
Paklusti jungui prietarų paikų
Ir papročiui aukot savas teises
Tiktai dėl to, jog metais aš jaunesnis
Už savo brolį? Sakot, pavainikis?
Kam mergvaikiu vadinat, jei esu
Toks pat gražus, protingas ir stiprus,
Kaip santuokoje gimę? Kam ta gėdos
Žymė? Tas mergvaikis? Tas pavainikis?
Jis gauna geismo siautuly slaptam
Daugiau jėgos, gaivumo ir ugnies,
Negu nykiam, slogiam, beaistriam guoly
Jų tenka visai padermei kvailių,
Pusiausnūdy pradėtų. Tavo žemės,
Teisėtas Edgarai, man turi tekt.
Vienodai tėvas myli mus abu, –
Ir pavainikį, ir teisėtą sūnų.
O žodis koks, tik pamanyk: „teisėtas“!
Na, jeigu pasiseks mana gudrybė
Su šituo laišku, Edmundas beteisis
Iškils viršum teisėto. Aš stiprėju,
Aš augu ir klesčiu, todėl, dievai,
Padėkit neteisėtiems!

Įeina GLOSTERIS.

GLOSTERIS Kaip Kentas ištremtas! Ir koks įniršęs
Karalius Prancūzijos išvažiavo!
O Lyras, šiąnakt sosto atsisakęs,

Bus dukrų įnamiu? Kaip netikėtai!
Na, Edmundai, kas dar? Yra naujienų?

EDMUNDAS Jokių, jūsų kilnybe. *(Slepia laišką)*

GLOSTERIS Kodėl tu taip nori paslėpti tą laišką?

EDMUNDAS Negirdėjau jokių naujienų, jūsų kilnybe.

GLOSTERIS Kokį ten popierių skaitei?

EDMUNDAS Aš nieko neskaičiau, jūsų kilnybe.

GLOSTERIS Nieko? Tai kodėl tada taip greitai įsikišai jį į kišenę? Jeigu ten nieko nebuvo, tai kam reikėjo slėpti? Duok pažiūrėti. Jei ten nieko nėra, tai man neprireiks nė akinių.

EDMUNDAS Atleiskit man, pone. Šį laišką atsiuntė brolis, ir aš dar jo neperskaičiau. Bet iš to, ką peržiūrėjau, matau, kad jums nereiktų jo skaityti.

GLOSTERIS Duokit man laišką, pone.

EDMUNDAS Ar parodysiu, ar ne, vis tiek prasižengsiu. Kiek supratau, jo turinys kelia pasipiktinimą.

GLOSTERIS Pažiūrėsim, pažiūrėsim.

EDMUNDAS Pateisindamas brolį, aš manau, kad šiuo rašiniu jis tenorėjo mane išbandyti.

GLOSTERIS *(skaito)* „Ši pagarba senatvei apkartina gražiausius mūsų metus ir teleidžia mums pasinaudoti savo turtais tik tada, kai dėl amžiaus jau nebepajėgiam jais pasimėgaut. Aš pradedu įsitikint, kokia kvaila ir beprasmiška ta senatvės tironija, kuri remiasi ne savo jėga, o mūsų nuolankumu. Užeik pas mane, ir pasikalbėsim apie tai smulkiau. Jei tėvas užmigęs nepabustų, kol aš jo nepažadinčiau, tau tektų pusė jo pajamų, o taip pat laimėtum savo brolio meilę. Edgaras." Hm! Sąmokslas? „Nepabustų, kol nepažadinčiau; tau tektų pusė jo pajamų." Edgaras, mano sūnus! Kaip jam ranka pakilo tai parašyti? Kas atsitiko jo širdžiai ir protui? Kada tu gavai šį laišką? Kas jį atnešė?

EDMUNDAS Keisčiausia, kad man jo niekas neatnešė, o įmetė pro langą.

GLOSTERIS Ar atpažįsti savo brolio braižą?

EDMUNDAS Jei laiškas būtų geras, jūsų kilnybe, aš galėčiau prisiekti, kad tai jo, bet dabar norėčiau manyti, jog taip nėra.

GLOSTERIS Tai jo braižas.

EDMUNDAS Rašyta jo ranka, bet tikiuosi, kad jo širdis čia neprisidėjo.

GLOSTERIS Ar anksčiau jis niekad tau apie tai neužsiminė?

EDMUNDAS Niekad, jūsų kilnybe. Bet aš dažnai girdėdavau jo nuomonę, kad subrendę sūnūs turėtų tapti senų tėvų globėjais ir valdyti jų turtą.

GLOSTERIS Ak niekšas, niekšas! Tos pačios mintys ir laiške. Bjaurus niekšas! Atgrasus, išsigimęs, nužmogėjęs niekšas! Blogesnis už žvėrį! Eik ir surask jį. Aš įkalinsiu jį. Negirdėtas niekšas! Kur jis?

EDMUNDAS Nelabai žinau, pone. Bet būtų geriausia, jei neduotumėt valios savo pykčiui, kol patikimiau neištirsit jo ketinimų. O jei griebsitės prievartos, neįsitikinęs jo kalte, tai sutepsit savo garbę ir galutinai sutrempsit jo sūniškus jausmus. Aš ryžtuos laiduoti savo gyvybe, jog rašydamas jis tenorėjo patikrinti mano ištikimybę jums ir neturėjo blogų ketinimų.

GLOSTERIS Tu taip manai?

EDMUNDAS Jeigu jūs neprieštarausit, aš parodysiu jums tokią vietą, kur galėsit išgirsti mūsų pokalbį apie tai ir savo ausimis viskuo įsitikinsit. Ir negaištant, šį patį vakarą.

GLOSTERIS Negali juk jis būti toks pabaisa.

EDMUNDAS Ir tikrai nėra.

GLOSTERIS Su tėvu, kuris taip karštai ir beatodairiškai jį myli. Dangus ir žemė! Edmundai, surask jį ir iškvosk atsargiai, pasikliaudamas savo protu. Aš viską atiduočiau, kad tik galėčiau sužinoti tiesą.

EDMUNDAS Tuoj einu jo ieškoti. Stengsiuos, kaip įmanyda-

mas jį iškamantinėti, o paskui viską pranešiu jums.

GLOSTERIS Tie neseni saulės ir mėnulio užtemimai nieko gero mums nepranašauja.[3] Nors mokslas aiškina savaip, tačiau gamta patiria sunkias jų pasekmes. Meilė išblėsta, draugystė nutrūksta, broliai ima kivirčytis. Miestuose – maištai, kaimuose – nesantaika, rūmuose – išdavystės, tarp tėvų ir vaikų – praraja. Paimkim kad ir mano nenaudėlį: sūnus sukyla prieš tėvą. Arba paimkim mūsų karaliaus išsišokimą: čia tėvas stoja prieš vaiką. Mūsų geriausi laikai jau praėjo. Intrigos, melas, išdavystės, pražūtingos riaušės neduos mums ramybės iki grabo lentos. Pagauk tą niekšą, Edmundai. Tau nereiks gailėtis, tik pasistenk būti atidus. O kilnus ir ištikimas Kentas ištremtas. Jo vienintelė kaltė – dorumas. Keista.

Išeina.

EDMUNDAS Koks stebėtinas žmonių kvailumas! Kai tik mums ima nesisekti, nors dažniausiai patys prisišaukiam bėdą, mes kaltinam dėl savo nelaimių saulę, mėnulį, žvaigždes. Tarsi niekšais tampama iš būtinybės, kvailiais – dangaus valia, sukčiais, vagimis ir išdavikais – dangaus sferoms pastūmėjus, girtuokliais, melagiais ir ištvirkėliais – paveikus planetoms. Tartum visas blogis mums būtų primetamas dieviškų jėgų. Koks nuostabus kekšininko pasiteisinimas, atsakomybę dėl savo nežaboto gašlumo suverčiant žvaigždėms! Mano tėvas sangulavo su motina po Slibino žvaigždynu, o aš gimiau po Didžiųjų Grįžulo ratų ženklu. Todėl išeina, jog aš esu akiplėša ir paleistuvis. Nesąmonė! Būčiau toks, koks esu, netgi tuo atveju, jei virš mano mergvaikiško lopšio būtų spindėjus pati nekalčiausia žvaigždė. Edgaras...

Įeina EDGARAS.

O štai ir jis. Pataikė, lyg į senos komedijos atomazgą.[4]

Suvaidinsiu liūdną nenaudėlį, dūsaujantį kaip tas kvaišelis Tomas iš Bedlamo...[5] O, šitie užtemimai tikrai pranašauja mums nesantaiką! Fa, sol, lia, mi.

EDGARAS Klausyk, broli Edmundai, apie ką taip rimtai mąstai?

EDMUNDAS Galvoju, brolau, apie šiomis dienomis skaitytą pranašystę, kur aprašytos nesenų užtemimų pasekmės.

EDGARAS Nejaugi tau tai įdomu?

EDMUNDAS Patikėk, tos pranašystės, mūsų nelaimei, išsipildo. Išsigimsta tėvų ir vaikų santykiai, siaučia mirtis, prislegia skurdas, suyra senos draugystės, valstybę skaldo vaidai, grasina karaliui ir didikams, plinta įtarumas, ištremiami draugai, pakrinka kariuomenė, vyrai ir moterys sangulauja... ir ko tik dar neatsitinka.

EDGARAS Nuo kada tu astrologų sektoj?

EDMUNDAS Tiek to. Verčiau sakyk, kada paskutinį sykį mateisi su tėvu.

EDGARAS Vakar vakare.

EDMUNDAS Kalbėjai su juo?

EDGARAS Taip, geras dvi valandas.

EDMUNDAS Ar išsiskyrėt geruoju? Nepastebėjai jo veide ar kalboj kokių nors nepasitenkinimo žymių?

EDGARAS Visiškai jokių.

EDMUNDAS Prisimink, kuo tu galėjai tėvą įžeisti. Ir, prašau tave, laikykis atokiau nuo jo, kol kiek atlyš. Dabar jis toks įniršęs, kad įmanytų suplėšyt tave į skutelius.

EDGARAS Mane apšmeižė koks nors niekšas.

EDMUNDAS Ir aš to bijau. Prašau tave, būk atsargus, kol jo įniršis neatvėsęs. Ir, žinai, eime į mano kambarį, – aš padarysiu taip, kad girdėtum, ką kalbės tėvas. Dabar eik. Štai mano raktas. Jei tektų išeiti iš namų, pasiimk ginklą.

EDGARAS Ginklą?

EDMUNDAS Brolau, aš tau patariu kaip geriau. Nevaikš-

čiok be ginklo. Kaip draugas tau sakau, jis nieko gero tau nelinki. Ką čia papasakojau, tai tik menka dalelė, o viskas daug siaubingiau. Meldžiu tave, išeik.
EDGARAS Ar greitai duosi man žinią?
EDMUNDAS Padėsiu tau, kuo galiu.

EDGARAS išeina.

Patiklų tėvą, kilniaširdį brolį,
Kurs toks nekaltas ir neįtarus,
Man lengva savo užmačioms pajungti,
Pasižabojus paiką jų dorumą.
Negimęs mėgautis palikimu,
Turtus paimsiu vien tik gudrumu.

Išeina.

III SCENA

Olbenio hercogo rūmai.
Įeina GONERILĖ ir OSVALDAS.

GONERILĖ Ar tikrai tėvas primušė mano dvariškį už tai, kad tas išbarė jo juokdarį?
OSVALDAS Taip, ponia.
GONERILĖ Jis dieną naktį skaudina mane.
Kas valandą vis naujos skriaudos kaupias.
Daugiau nebeištversiu. Jo dvariškiai
Čia siautėja nevaržomi, o mums
Akis tuoj drasko dėl menkiausio nieko.
Jiems iš medžioklės grįžus nenorėsiu
Su juo kalbėt. Sakyki, jog sergu.
O tu daugiau jam nesistenk įtikti.
Už pasekmes visas aš atsakau.

Už scenos rago garsai

OSVALDAS Jisai atjoja, ponia. Jau girdžiu.
GONERILĖ Užmiršę paslaugumą, patarnaukit
Visi jiems vangiai ir atmestinai.
Teks atvirai kalbėt. Jei nepatinka,
Tegu pas mano seserį keliauja.
Jo užgaidos vienodai mums nemielos,
Ir ji nepasiduos. Pakvaišęs senis!
Vis nori tos valdžios, kurią patsai
Mums perdavė. Seni kvailiai vaikėja.
Kai meilumu sutramdyt juos sunku,
Griežtumo reikia, kaip ir su vaiku.
Atmink, ką pasakiau.
OSVALDAS Atminsiu, ponia.
GONERILĖ Ir būkit šaltesni su jo svita.
Kaip baigsis, nesvarbu. Visiems tai perduok.
Aš pokalbiui seniai jau ieškau progos.
Nedelsiant parašysiu laišką sesei,
Kad eitume išvien. Pietauti metas.

Abu išeina.

IV SCENA

Įeina persirengęs KENTAS.

KENTAS Jei man pavyks pakeisti balsą, tartį,
Pasieksiu kilnų tikslą, dėl kurio
Ir išvaizdą taip permainiau. Na, Kentai,
Dabar tu įsipiršk tarnu valdovui,
Pasmerkusiam tave gėdingai tremčiai,
Ir meilę jam įrodyki darbais.

Už scenos rago garsai.

Įeina LYRAS, RITERIAI ir TARNAI.

LYRAS Kad man nereiktų laukti pietų nė minutės! Eik ir atnešk!

Tarnas išeina.

Kas čia? Kas tu toks?
KENTAS Žmogus.
LYRAS Ką tu sugebi? Ir ko tau reikia iš mūsų?
KENTAS Aš sugebu visada likti savimi, ištikimai tarnauti tam, kuris pasitiki manimi, mylėti tą, kas garbingas, bendrauti su tuo, kuris išmintingas ir mažakalbis, bijoti Dievo teismo, kautis, kai būnu priverstas, ir nevalgyti žuvies.
LYRAS Tai kas tu toks?
KENTAS Tikrai doras žmogus ir neturtingas kaip karalius.
LYRAS Jei tu toks skurdžius valdinio akyse, kaip jisai karaliaus akyse, tada išties esi neturtingas. Ko tu pageidauji?
KENTAS Tarnybos.
LYRAS O kam norėtum tarnauti?
KENTAS Jums.
LYRAS Ar tu pažįsti mane, žmogau?
KENTAS Ne, bet jūsų veide randu tai, ko ieškau.
LYRAS Ką būtent?
KENTAS Valdingumą.
LYRAS O kuo tu gali būt naudingas?
KENTAS Aš moku saugot paslaptį, joti, bėgti, painiai pasakoti išmoningas istorijas ir tiksliai atlikti nesudėtingus pavedimus. Man nesvetimas joks darbas, prieinamas paprastiems žmonėms. O didžiausia mano dorybė – uolumas.
LYRAS Kiek tau metų?
KENTAS Nesu toks jaunas, kad pamilčiau moterį dėl jos dainavimo, ir ne toks senas, kad dėl ko nors įsimylėčiau ją iki ausų. Mano amžiaus našta – keturiasdešimt aštuoneri metai.

LYRAS Eik su manimi ir tarnauk. Jei po pietų nebūsiu tavim nusivylęs, tai mes ilgai nesiskirsim. Ei, kur pietūs! Kur mano juokdarys? Klausyk, tu, eik pašaukti mano juokdarį!

Tarnas išeina.

Įeina OSVALDAS.

Ei, tu, kur mano duktė?
OSVALDAS Jums leidus...

Išeina.

LYRAS Ką jis pasakė? Sugrąžinkit tą mulkį.

Išeina vienas iš riterių.

Tai kur mano juokdarys? Ei, nejaugi visi užmigo?
(Įeina riteris) Tai kaip? Kur tas šunpalaikis?
RITERIS Jis sako, valdove, kad jūsų duktė sunegalavo.
LYRAS O kodėl tas besmegenis negrįžo, kai aš jį šaukiau?
RITERIS Jis tiesmukiškai man atrėžė, kad nenori grįžti.
LYRAS Nenori?
RITERIS Valdove, nežinau, kas atsitiko, bet, mano galva, jums čia nerodo deramo vaišingumo. Ėmė stačiokiškai elgtis ne tik tarnai, bet ir pats hercogas, ir jūsų duktė.
LYRAS O! Tu taip manai?
RITERIS Prašom atleisti, valdove, jei aš klystu, bet man pareiga neleidžia tylėti, matant tokią nepagarbą.
LYRAS Tu tik patvirtini tai, ką ir pats pastebėjau. Pastaruoju metu man krito į akis tam tikras atžarumas. Bet aš buvau linkęs suversti kaltę savo įtarumui, neįžvelgdamas sąmoningo noro įžeisti. Teks atidžiau įsigilinti. Bet kur mano juokdarys? Jau dvi dienos kaip jo nematau.
RITERIS Nuo to laiko, kai princesė išvažiavo į Prancūziją, jį slegia liūdesys.
LYRAS Gana apie tai. Aš ir pats pastebėjau. Eik ir pasakyk mano dukteriai, jog noriu su ja pasikalbėti.

Riteris išeina.

O tu pašauk mano juokdarį.

Tarnas išeina.

Įeina OSVALDAS.

O, čia jūs, gerbiamasis. Prieikit arčiau, gerbiamasis. Kas aš toks, gerbiamasis?

OSVALDAS Hercogienės tėvas.

LYRAS „Hercogienės tėvas“? Ak tu, hercogo nenaudėli, kalės vaike, verge, šunie!

OSVALDAS Prašom manęs taip nevadinti, pone.

LYRAS Tu dar spoksosi į mane, niekše!

(Muša jį)

OSVALDAS Aš neleisiu savęs mušti, pone.

KENTAS O parmušti leisi, tu menkysta?

(Spiria į kulnis ir parverčia jį ant žemės)

LYRAS Ačiū tau, bičiuli. Man patinka tavo paslaugumas.

KENTAS Ei tu, kelkis ir dink iš čia. Aš išmokysiu tave, kaip su kuo kalbėt. Dink, dink! Jei dar nori išsitiest kaip ilgas ant grindų, tada luktelk. Bet verčiau dink. Išnyk. Supratai?

(Išstumia jį)

LYRAS Na, mano pagalbininke, ačiū tau. Čia tau už darbą.

(Duoda Kentui pinigų)

Įeina JUOKDARYS

JUOKDARYS Ir aš jį nusisamdysiu. Štai mano kepurė.

(Duoda Kentui savo kepurę)

LYRAS A, sveikas, mielasai. Kaip gyvuoji?

JUOKDARYS Verčiau paimtum šitą kepurę, drauguži.

KENTAS Kodėl, juokdary?

JUOKDARYS Todėl, kad tu pasirinkai nedėkingą vaidmenį. Kas pučia prieš vėją, tas greitai persišaldo. Še, paimk mano kepurę. Žiūrėk, šitas keistuolis praginė dvi savo dukteris, o

trečiąją palaimino prieš savo valią. Jeigu jam tarnausi, niekaip neišsiversi be kvailio kepurės... Na kaip, dėdule? Kad taip man dvi kepurės ir dvi dukterys!

LYRAS Kam tau jos, vaikeli?

JUOKDARYS Jei atiduočiau dukterims visą savo turtą, tai man dar liktų kepurės. Štai, imk manąją, o kitą išprašyk iš savo dukrų.

LYRAS Saugokis, nenaudėli, – nepamiršk rimbo.

JUOKDARYS Tiesa – tai kiemšunis, rimbu įvejamas į būdą, o meili kambarinė kalė it kokia ponia šildosi prie židinio ir dvokia.

LYRAS Neaitrink man žaizdos.

JUOKDARYS Nori, drauguži, aš duosiu tau pamokymą.

LYRAS Gerai.

JUOKDARYS Tik gerai įsimink, dėdule.

Turtą kaupk, bet nevoki,
Neparodyk, ką moki,
Skolintis nebijoki,
Eik retai, dažniau joki,
Kas svarbu, sužinoki,
Pinigų neeikvoki,
Venki bobų ir vyno.
Būk namie, keik kaimyną;
Taip su tuzinu geriau verties,
Nei pridėjęs du prie dešimties.

LYRAS Čia nėra nieko doro, kvaily.

JUOKDARYS Tai tarsi veltui duotas advokato patarimas, nes jūs man nieko už tai neužmokėjot. Ar, dėdule, tu galėtum išpešti kokią naudą iš nieko?

LYRAS Na, žinoma, ne, sūnau. Iš nieko ir negausi nieko.

JUOKDARYS *(Kentui)* Būk geras, pasakyk jam, kad lygiai tiek pajamų jis gauna iš savo žemių. Manimi jis netikės, nes laiko kvailiu.

LYRAS Piktas kvailys.
JUOKDARYS O ar žinai, drauguži, koks skirtumas tarp pikto ir gero kvailio?
LYRAS Ne, brolau. Pamokyk mane.
JUOKDARYS Kas patarė žemes

Tau perduot dukrų valion,
Lai stoja čia, kur mes,
Ar tu būk juo, karaliau.
Piktų kvailių šimtai
Kepurę margą turi,
O gerą taip matai,
Nors jis, štai, be kepurės.

LYRAS Tu vadini mane kvailiu, brolau?
JUOKDARYS Visus kitus titulus tu išdalinai, o šitas lydi tave nuo gimimo.
KENTAS Jis anaiptol nėra visiškai kvailas, valdove.
JUOKDARYS Ne, juk su manim varžos lordai ir didikai. Jei aš turėčiau kvailumo monopolį, jie pasistengtų tapti dalininkais.[6] O ir damos neleis man vienam būti kvailiu, – kiekviena taikosi atsiplėšti gabalėlį. Dėdule, duok man kiaušinį, o aš tau mainais – dvi karūnas.
LYRAS Kokios dar ten karūnos?
JUOKDARYS Taigi va, perpjausiu kiaušinį perpus, suvalgysiu, o iš lukšto pasidarys dvi karūnos. Kai tu perskėlei savo karūną per vidurį ir atidavei abi puses, tu tarsi pernešei per purvą, užsidėjęs ant nugaros, savo asilą. Nedaug proto tebuvo po tavo plikę juosiančia plaukų karūna, jeigu atidavei auksinę karūną. Jei aš samprotauju kaip kvailys, tegu išperia pirmą, kuris tai pastebės.
(Dainuoja)

Dabar kvailiams blogi laikai,–
Pradingo galvos blaivios.
Protingi elgias kaip vaikai
Ir lyg beždžionės maivos.

LYRAS Nuo kada tu pasidarei toks giedorius, brolau?

JUOKDARYS Nuo tada, dėdule, kai tu iš savo dukrų pasidarei sau motinas, – įdavei joms rykštes ir nusismaukei kelnes.

(Dainuoja)

Iš džiaugsmo ašaros joms biro,
Aš – dainavau iš gėdos,
Kad ėmė paikiot šitoks vyras,
Kvailiot lyg pupų pėdas.

Dėdule, pasamdyk mokytoją, kad išmokytų tavo juokdarį meluoti. Mielai išmokčiau meluoti.

LYRAS Jei meluosi, liepsiu tave nuplakti.

JUOKDARYS Nesuprantu, kokie giminystės saitai riša tave su dukterimis. Jos ketina mane išperti už tai, jog sakau tiesą, o tu – jei meluosiu. O kartais mane plaka už tylėjimą. Geriau jau būti bet kuo, tik ne juokdariu. Bet niekaip nenorėčiau atsidurti tavo kaily. Tu apkarpei savo protą iš abiejų pusių ir nieko nepalikai viduryje. Štai, ateina viena iš nuokarpų.

Įeina GONERILĖ.

LYRAS Kaip laikais, dukra? Ko tokia susiraukus? Kažko pastarosiomis dienomis tu vis paniurusi.

JUOKDARYS Buvai šaunus vyras, kol tau nereikėjo rūpintis, ar ji susiraukus, ar ne. O dabar tu nulis be skaitmens. Net ir aš nūnai viršesnis už tave: aš – juokdarys, o tu – niekas. *(Gonerilei)* Gerai jau gerai, tyliu. Nors jūs nieko nesakot, bet žvilgsniu liepiat man užsičiaupti.

(Rodydamas į Lyrą)

Jei ne šiandien, tai rytoj
Plutos neturės bėdoj.

Štai, išlukštenta žirnių ankštis.

GONERILĖ Ne tik tas jūsų pliuškis juokdarys, –
Visi dvariškiai įžūlioj palydoj
Kasdieną skundžias, ginčijas ir baras,
Ir kelia rūmuos nežabotas riaušes.

Maniau, kad jūs, išklausęs mano skundą,
Mane apginsit, bet dabar matau,
Jog remiate juos žodžiais ir darbais
Ir kurstote savu pritarimu.
Jei taip, tada bausmė negali delsti.
Gal ir įžeisiu jus, bet būtinybė
To reikalauja. Gėdyčiausi kištis,
Bet rūpi man gerovė mano krašto.
JUOKDARYS Juk žinai, dėdule:
Ilgai penėjo žvirblis gegužiuką,
Kol tas užaugęs galvą jam nusuko.
Taigi, žvakė užgeso, ir mes likom patamsy.
LYRAS Nejaugi tu mano duktė?
GONERILĖ Linkiu jums kuo greičiau ateit į protą,
Kuriam, žinau, netrūko išminties,
Ir mesti keistumus visus, kurie
Jus daro nepanašų į save.
JUOKDARYS Netgi asilui aišku, kad čia vežimas traukia arklį. Smarkiau, smarkiau! Tu man patinki!
LYRAS Pažįstate, kas aš? Ne, čia ne Lyras.
Ar Lyras šitaip vaikščioja? Taip kalba?
O kur jo akys? Negi jojo protas
Nusilpo, ar giliu miegu užmigo?
Ne, taip nėra. Sakykite, kas aš?
JUOKDARYS Lyro šešėlis.
LYRAS Aš tikrai noriu sužinoti, kas aš. Kadangi kai kurie mano karališkos valdžios įrodymai verčia mane daryti klaidingą išvadą, jog aš turiu dukterų.
JUOKDARYS Kurios nori tave paversti paklusniu tėvu.
LYRAS Kuo jūs vardu, gražioji ponia?
GONERILĖ Šis klausimas tėra viena išdaigų,
Kurias dabar jūs krečiat. Bet prašau
Suprast mane teisingai. Esat senas

Ir gerbiamas, tad būkit išmintingas.
Čia laikot šimtą riterių ir skvairų,
Akiplėšų, girtuoklių, paleistuvių,
Kurie šiuos rūmus pavertė į bjaurią,
Triukšmingą smuklę. O nešvankios kalbos
Ir ištvirkimas viešnamiui pritiktų
Labiau nei dvarui. Ligai reikia vaistų.
Jus prašo ta, kuriai lengviau paliepti:
Sumažinkite savąją palydą,
Palikdamas joje garbingus vyrus,
Kurie jums artimiausi pagal amžių
Ir įpročius.
LYRAS Tegu perkūnas trenkia!
Balnokit žirgus ir sušaukit svitą!
Ne, išpera, nebūsiu tau našta;
Juk aš dar kitą dukterį turiu!
GONERILĖ Jūs mušat mano žmones. Jūsų šutvė
Tarnauti verčia vyresnius už juos.

Įeina OLBENIS.

LYRAS Bėda, kai atgailauja per vėlai.
Čia jūs? Nejau taip pat išvien su ja?
Ko tylite? Balnokit mano žirgus.
Nedėkingume, kietaširdi kipše,
Vaikus apsėdęs tu esi baisesnis
Už slibiną.
OLBENIS Turėkite kantrybės.
LYRAS *(Gonerilei)* Meluoji, maitvanagi tu.
Su manimi tiktai rinktiniai vyrai.
Jie pareigas savas puikiausiai žino
Ir savo garbę saugoja kaip akį –
Kokia menka Kordelijos kaltė!
O aš ją priėmiau lyg baisų smūgį;
Ji sukrėtė mane iš pašaknų

Ir visą meilę iš širdies išrovė,
Pakeitus ją tulžim. O Lyrai, Lyrai!
Daužyk duris, kurios išleido protą.
(Daužo galvą)
Ir įsileido pamišimą. Jojam!
OLBENIS Tačiau, valdove, aš čia niekuo dėtas,
Ir nežinau, kas graužatį jums kelia.
LYRAS Galbūt ir taip, tikiu. Klausyki, gamta!
Mieloji deive, išklausyk mane –
Jei šitą sutvėrimą ketinai
Vaisingą padaryt, apsigalvok!
Bergždžia paversk ją, išdžiovink, susuk
Jos įsčias ir veisimosi takus,
Kad šis sugedęs kūnas niekada
Jos kūdikiu pradžiugint negalėtų.
O jei gimdyt likimo lemta jai,
Pasiųsk pagiežos pertekusį vaiką,
Kuris lyg prakeikimas ją kankintų;
Kad išraižytų kaktą raukšlėmis
Ir ašaromis išvagotų skruostus.
Už motinišką rūpestį ir meilę
Teužmokės jai panieka, pykčiu.
Tada jinai patirs savuoju kailiu,
Jog už gyvatės geluonį skaudesnis
Vaikų nedėkingumas. Į kelionę!

Išeina.

OLBENIS Švenčiausieji dievai, kas atsitiko?
GONERILĖ Nereikia jaudintis. Tegu sau šėlsta
Kiek tinkamas, – juk suvaikėjo senis.

Įeina LYRAS.

LYRAS Įkalinote pusę mano vyrų?
Per dvi savaites?

OLBENIS Kas yra, valdove?
LYRAS Tuoj atsakysiu. *(Gonerilei)* Gėdijuos, kaip gyvas,
Kad moteris supurtė vyro širdį!
Kad karštos ašaros prieš valią trykšta,
Lyg būtum jų verta. Kad tu sudžiūtum
Ar išprotėtum! Veriančiu skausmu
Tave tepersmelks tavo prakeikimas!
Nustokit verkti, senos kvailos akys,
Kitaip išlupsiu jus ir tėkšiu žemėn,
Kur bent jau molį sudrėkint galėsit.
Kur nusiritom! Ką gi, tebūnie.
Turiu dar kitą dukrą. Ji gera,
Mokės mane paguost, o kai išgirs
Apie tave, nagais tą vilkės snukį
Tau išakės. Matysi, aš atgausiu
Pirmykštę valdžią, nors pati manai,
Jog praradau ją amžiams.

LYRAS ir KENTAS išeina kartu su palyda.

GONERILĖ Tu girdėjai?
OLBENIS Žiūrėt į viską tavo akimis
Aš negaliu, nors myliu...
GONERILĖ Gana. – Ei, Osvaldai! – O tu, pamaiva,
Ne tiek kvaily, kiek sukčiau, – greit pas poną!
JUOKDARYS Dėdule Lyrai, dėdule Lyrai, palauk!
Nepalik savo kvailio.
Su lape apgavike
Ir su dukterim tokia
Žinom, ką daryti.
Reikia jas pakart miške,
Ar nuketvirčiuot lauke,
Kur už rūmų plyti.

Išeina.

GONERILĖ Neblogą pasirinko sau palydą, –
Šimtinę riterių! Ko mums bijoti?
Tegu jie šlaistos čia apsiginklavę,
Kad jis kiekvieną savo beprotybę,
Kiekvieną norą, kliedesį ar skundą
Galėtų tuoj paremti jų kardais,
Ir mūsų gyvastims pavojų kelti.
Ei, Osvaldai!
OLBENIS Ar pagrįsta ši baimė?
GONERILĖ Saugiau per daug bijoti, nei per daug
Pasitikėt. Geriau pašalint grėsmę,
Kuri man kelia baimę, negu baimę,
Kad mus pašalins. Aš pažįstu tėvą.
Ką jis kalbėjo, sesei parašiau.
O jeigu ji priims tą jo šimtinę,
Nepaisydama...

Įeina OSVALDAS.

Osvaldai, na kaip?
Ar laiškas mano seseriai jau baigtas?
OSVALDAS Taip, hercogiene.
GONERILĖ Surinki apsaugą, ir – ant žirgų!
Papasakok jai smulkiai, ko bijau,
Ir nuo savęs pridėk šį tą, kad būtų
Ryškesnis vaizdas. O dabar keliauk
Ir kuo greičiau sugrįžk.

OSVALDAS išeina.

Nenoriu smerkti,
Bet jūsų nuolaidumas bei romumas, –
Nepykit, hercoge, – dažniau jums pelno
Tik priekaištus dėl menko jūsų proto,
Nei pagyras už jūsų gerą širdį.

OLBENIS Gal tu ir įžvalgi, bet kas panūsta
Skanesnio kąsnio, tam skanus išsprūsta.
GONERILĖ Tačiau...
OLBENIS Tiek to, laikas parodys.

V SCENA

Olbenio rūmų kiemas.

Įeina LYRAS, KENTAS ir JUOKDARYS.

LYRAS Keliauk su šiais laiškais į Glosterį. Pats nieko nepasakok mano dukteriai, tik atsakyk į klausimus, kuriuos ji užduos, perskaičiusi laišką. Ir paskubėk, nes kitaip aš aplenksiu tave.
KENTAS Aš bluosto nesudėsiu, valdove, kol neįteiksiu laiško.

Išeina.

JUOKDARYS Jei žmogaus smegenys būtų ne galvoj, o kulnuose, tai jo protui grėstų nuospaudos, ar ne?
LYRAS Žinoma, drauguži.
JUOKDARYS Tada aš tave pradžiuginsiu. Tavo protas niekad negalės vaikščioti apsiavęs.
LYRAS Cha cha cha!
JUOKDARYS Pamatysi, kita duktė priims tave kaip tikra giminė, nors jinai ir nepanaši į šitą, kaip laukinis obuolys į veislinį. Jau ką žinau, tai žinau.
LYRAS Ką tu žinai, brolau?
JUOKDARYS Žinau, kad jų skonis vienodas, – abi rūgščios kaip du laukiniai obuoliai. O ar gali pasakyt, kodėl žmogaus nosis visada būna veido viduryje?
LYRAS Ne.
JUOKDARYS Nagi todėl, kad akys būtų abiejose nosies

pusėse. Ko neužuodžia nosis, įžiūri akys.

LYRAS Aš ją nuskriaudžiau...

JUOKDARYS O ar žinai, kaip austrė pasigamina sau geldelę?

LYRAS Ne.

JUOKDARYS Aš irgi nežinau. Bet užtai galiu pasakyti, kodėl sraigė turi kiaukutą.

LYRAS Kodėl?

JUOKDARYS Nagi todėl, kad turėtų kur įkišti galvą. Ji niekada neatiduotų jo savo dukterims ir nepaliktų savo ragų be priedangos.

LYRAS Daugiau nebepasiduosiu tėviškiems jausmams. Gerasis tėtis! – Ar žirgai pabalnoti?

JUOKDARYS Jų nuėjo tavo asilai. Įdomu, kodėl septynių žvaigždžių žvaigždyne yra tik septynios žvaigždės?

LYRAS Todėl, kad ne aštuonios.

JUOKDARYS Teisingai. Iš tavęs išeitų geras juokdarys.

LYRAS Imsiu ir susigrąžinsiu viską jėga... Nedėkinga pabaisa!

JUOKDARYS Jeigu tu, dėdule, būtum mano juokdarys, aš tave išperčiau už tai, kad pasenai be laiko.

LYRAS Kaip tai suprasti?

JUOKDARYS Pirmiau reikėjo ateiti į protą, o tik paskui pasenti.

LYRAS Dangau, neleisk man išprotėt, neleisk!
Suteik jėgų, kad tik neišprotėčiau!

Įeina dvariškis.

Na, ar žirgai paduoti?

DVARIŠKIS Taip, valdove.

LYRAS Eime, drauguži.

JUOKDARYS Mergele, nors juokies, kada kvailys suklumpa,
Mergausi neilgai, jei ilgo nesutrumpins.[7]

Visi išeina.

ANTRAS

VEIKSMAS

I SCENA

Grafo Glosterio pilies kiemas.

Įeina EDMUNDAS ir KURANAS, abu iš skirtingų pusių.

EDMUNDAS Sveikas, Kuranai.
KURANAS Sveiki, pone. Ką tik buvau pas jūsų tėvą su žinia, jog Kornvelio hercogas ir hercogienė Regana šiąnakt apsilankys čia.
EDMUNDAS Su kokiu reikalu?
KURANAS Nežinau. Girdėjot naujieną? Kol kas apie tai kalba tik pašnibždomis, iš burnos į ausį.
EDMUNDAS Nieko negirdėjau. Papasakokit.
KURANAS O negirdėjot, kad bręsta karas tarp Kornvelio ir Olbenio hercogų?
EDMUNDAS Nė žodžio negirdėjau.
KURANAS Tai su laiku išgirsit. Likit sveiki, pone.

Išeina.

EDMUNDAS Čia hercogas lankysis? Kaip gerai!
Savaime viskas klostos, kaip man reikia.
Jau tėvas paliepė suimti brolį,
Bet man dar liko pats sunkiausias darbas.
Kad tik užtektų ryžto ir sėkmės!
Brolau, nulipk! Tik porai žodžių, broli!

Įeina EDGARAS.

Tave suims tuoj tėvas. Bėk iš čia!
Jo žmonės susekė, kur tu slepies.
Tad spruk, pasinaudodamas tamsa.
Sakyk, ar apie Kornvelį nesi
Blogai kalbėjęs? Jis su Regana
Čionai važiuoja, strimgalviais, net naktį.
Gal pasakojai apie jo vaidus
Su Olbeniu? Tik pagalvok gerai.
EDGARAS Tvirtai žinau, kad nesakiau nė žodžio.
EDMUNDAS Girdžiu, ateina tėvas. Tu atleisk;
Aš dėl akių tave su kardu pulsiu,
O tu, brol, apsimeski, kad ginies.
„Sustok! Palauki tėvo! Pasiduok!“ –
Dabar jau spruk. – „Kur deglai!“ – Na, sėkmės.

EDGARAS išeina.

Ištekinsiu dar kraujo, kad galvotų,
Jog narsiai koviaus.
(Susižeidžia ranką)
Vien dėl pramogos
Girtuokliai ir ne taip susižaloja. –
Sustok! Pagalbos! Tėve! Tėve!

Įeina GLOSTERIS ir tarnai su deglais.

GLOSTERIS Kur tas piktadarys?
EDMUNDAS Stovėjo čia,
Tamsoj, su kardu rankoj, ir murmėjo
Užkeikimus baisius, o į pagalbą
Mėnulį šaukėsi.[8]
GLOSTERIS Bet kur jisai?
EDMUNDAS Žiūrėkit, aš kraujuoju.
GLOSTERIS Kur tas niekšas?

EDMUNDAS Paspruko štai tenai, kai neįstengė...
GLOSTERIS Sugaukit jį! Greičiau!
(Keli tarnai išeina)
Ko neįstengė?
EDMUNDAS Prikalbinti mane, kad jus užmuščiau.
Sakiau jam, kad keršaujantys dievai
Tėvažudžius visais perkūnais baudžia
Ir kad vaikus įvairialypiai saitai
Tvirtai per amžių jungia su tėvais.
Pamatęs, kaip juo piktinuos, bjauriuosi,
Ūmai atsivėdėjęs kirto kardu
Ir pervėrė man ranką. Bet supratęs,
Jog aš įniršęs kausiuos už teisybę,
Arba apstulbintas manų šauksmų,
Staiga pabėgo.
GLOSTERIS Ir tegu sau bėga.
Vis tiek sugaus, o sučiuptam jam – galas.
Globėjas mano, hercogas kilnus,
Atvyksta šiąnakt čia, ir jo vardu
Paskelbsim: kas suras tą žiaurų bailį
Ir mums praneš, tam bus atsidėkota,
O jį paslėpęs – susilauks mirties!
EDMUNDAS Kai pamačiau, kad jis manęs neklauso
Ir savo kėslų neatsižadės,
Pagarsint juos piktai pagrasinau;
Atsakė man: „Tu mergvaiki beteisi,
Nejau manai nuginčyti mane?
Kad ir doriausias, garbingiausias būtum,
Kas patikės tavim, kai aš paneigsiu
Bet kokius įkalčius, net savo braižą,
Sakydamas, kad tyčia jį padirbai,
Norėdamas paspęsti man žabangas?
Manai, visi kvaili, ir nesupras,

Kokia naudinga tau ir geistina
Mana mirtis?“
GLOSTERIS Ak, užkietėjęs niekšas!
Paneigs mat laišką! Jis ne mano vaikas.

Trimitai už scenos.

Čia hercogas. Neaišku, ko jis nori.
Jam leidus, liepsiu uždaryti uostus,
Ir niekšas nepaspruks. Be to, po šalį
Jo atvaizdus visur išsiuntinėsiu,[9]
O savo turtą ir visas žemes
Paliksiu tau, sūnau kilnus ir doras.

Įeina KORNVELIS, REGANA ir palyda.

KORNVELIS Kaip laikotės, drauguži? Vos atvykęs
Aš tą nelemtą žinią išgirdau.
REGANA Piktadariui per menkos visos bausmės,
Jei tai tiesa. Kaip jūs gyvuojat, grafe?
GLOSTERIS Sugildė širdį senąją, sugildė.
REGANA Nejaugi mano tėvo krikšto vaikas,[10]
Jo Edgaras, kėsinos jus užmušti?
GLOSTERIS Man gėda, gėda šitai pripažint.
REGANA Gal jo draugai – ta riaušininkų šutvė,
Tie tėvo riteriai?
GLOSTERIS Aš nežinau.
Per daug siaubinga tai, per daug siaubinga.
EDMUNDAS Taip, hercogiene, jis iš tos gaujos.
REGANA Tada nenuostabu, jog taip sugedo.
Tai jie sukurstė Edgarą, kad jam
Nužudžius tėvą, jo turtus prašvilptų.
Mane sesuo ką tik įspėjo laišku,
Kad saugočiausi jų, todėl jei kartais
Ta šutvė mūsų rūmuos apsistotų,
Manęs nebus namie.

KORNVELIS Manęs taip pat.
Girdėjau, Edmundai, jūs savo tėvui
Padarėt paslaugą sūnaus?
EDMUNDAS Tai buvo
Manoji pareiga.
GLOSTERIS Jisai man kėslus
To niekšo atskleidė, o kai neleido
Jam bėgti, buvo sužeistas į ranką.
KORNVELIS Ar pasiuntėt jo vytis?
GLOSTERIS Taip, iš karto.
KORNVELIS Kai bus pagautas, nebekils pavojaus,
O aš visokeriopai jus paremsiu.
Jus, Edmundai, kurio atsidavimas
Ir ryžtas nūn tokie pagirtini,
Pasiimu į savąją palydą.
Tokių ištikimų žmonių mes ieškom;
Tu būsi pirmas.
EDMUNDAS Stengsiuos neapvilt.
GLOSTERIS Aš jums dėkingas, hercoge, už sūnų.
KORNVELIS Nežinote, kodėl mes apsilankėm?
REGANA Taip ne laiku, nakčia, akloj tamsoj.
Mus atginė čia rūpestis svarbus,
Kur verkiant reikia jūsų patarimo.
Abudu, tėvas ir sesuo, man rašo
Apie vaidus, o ką jiems atsakyti,
Geriau nuspręst kitur, ne namuose.
Pasiuntiniai jau laukia čia laiškų.
Pamirškit, mielas drauge, savo bėdą
Ir raskit laiko mūsų reikalams,
Kurie nedelstini.
GLOSTERIS Aš jūsų tarnas.
Labai džiaugiuos matydamas abu.

Visi išeina. Trimitas.

II SCENA

Priešais Glosterio pilį.
Įeina KENTAS ir OSVALDAS, abu iš skirtingų pusių.

OSVALDAS Labų paryčių tau, drauguži! Tu vietinis?
KENTAS Taip.
OSVALDAS Kur mums pastatyt savo arklius?
KENTAS Į liūną.
OSVALDAS Būk draugas, pasakyk.
KENTAS Tu man ne draugas.
OSVALDAS Tada ir aš su tavim nekalbėsiu.
KENTAS Pakliūtum tu man į nagus Tarpudančio tarpekly, tada pasikalbėtume.
OSVALDAS Ko taip kimbi prie manęs? Aš tavęs nepažįstu.
KENTAS Užtat aš, brolau, tave pažįstu.
OSVALDAS Tai kas aš, tavo nuomone?
KENTAS Pasturlakas, pamaiva, padlaižys, niekingas, pasipūtęs sutrius, nususęs, parsidavęs mulkis, kiauraklynis dabita ir pliuškis, pusbasis ir pusnuogis ubagas, šlykštus pataikūnas ir mulkis, nešvankus nepraustaburnis, apsimetęs aštrialiežuviu, o iš tikro atsiradęs, sudėjus į krūvą sukčių, niekšą, palaižūną, sąvadautoją ir kalės vaiką bei įpėdinį. Pabandyk tik paneigti nors vieną šių titulų skiemenį, ir aš tave taip prilupsiu, kad imsi kvykti.
OSVALDAS Na bet ir išgama tu! Taip plūsti žmogų, kurio nepažįsti ir kuris pats tavęs nepažįsta.
KENTAS O tu esi bjaurus begėdis, jei apsimeti, kad nepažįsti manęs. Argi ne aš prieš dvi dienas išverčiau tave iš kojų ir primušiau priešais karalių? *(Išsitraukia kardą)* Trauk savo kardą, niekše! Nors dar naktis, tačiau šviečia mėnuo. Aš tave taip subadysiu, kad mėnesiena prasiskverbs pro tave kaip pro rėtį. Trauk kardą, tu, prakeiktas pliuški!
OSVALDAS Šalin! Atstok nuo manęs!

KENTAS Trauk kardą, nenaudėli! Tu atnešei laišką, nukreiptą prieš karalių, ir padedi tai tuščiagarbei lėlei kėsintis į jos tėvo valdžią. Trauk, tu pašlemėke, arba aš sumalsiu tave į šipulius! Trauk kardą, nevidone! Greičiau!
OSVALDAS Gelbėkit! Žmogžudys! Gelbėkit!
KENTAS Na, kirsk, menkysta! Ginkis, niekše! Laikykis, išlepęs verge! Kirsk! *(Muša jį)*
OSVALDAS Gelbėkit! Žudo! Žudo!

Įeina EDMUNDAS, su rapyra rankoj,
KORNVELIS, REGANA, GLOSTERIS, tarnai.

EDMUNDAS Kas čia dedas? Skirkitės!
KENTAS Ateik ir tu, vaikėze! Ateik, jei nori paragauti kraujo! Eikš čia, ponaiti.
GLOSTERIS Kardai? Ginklai? Kas čia darosi?
KORNVELIS Sustokit, jei brangi gyvybė! Kas pirmas pakels ginklą, mirs. Kas atsitiko?
REGANA Čia mano tėvo ir sesers pasiuntiniai.
KORNVELIS Dėl ko čia pešatės? Kalbėkit.
OSVALDAS Aš, hercoge, dar neatgaunu kvapo.
KENTAS Ko čia stebėtis, – tu juk taip narsiai koveisi. Ak tu, niekingas baily! Gamta atsisako tave pripažinti. Tave padirbo siuvėjas.[11]
KORNVELIS Tu tikras keistuolis. Siuvėjas padirbo žmogų?
KENTAS Žinoma, siuvėjas. Skulptorius ar dailininkas, nors ir porą dienų tesimokę, nebūtų padarę tokio nevykusio sutvėrimo.
KORNVELIS O dėl ko jūs čia susipešėt?
OSVALDAS Šitas senas mušeika, kurio aš nepribaigiau tik pagailėjęs jo žilos barzdos...
KENTAS Ak tu, kekšės vaike, tu paskutinis pašlemėke! Jei leisit man, hercoge, aš šitą neraliuotą galviją sutrinsiu į miltus ir išdažysiu juo išvietės sienas. Pagailėjo mano žilos barzdos! Ak tu, triuši!

KORNVELIS Akiplėša, nutilk!
Ar užmiršai, šunie, su kuo kalbi?
KENTAS Ne, pone; bet ir pykčiui duotos teisės.
KORNVELIS Kodėl gi tu pyksti?
KENTAS Kad kardas teko
Tam pusžmogiui, netekusiam garbės.
Tie išsišiepę, lipšnūs pataikūnai
Lyg žiurkės pergraužia šventus saitus
Tarp artimųjų; besaikes aistras
Savųjų ponų giria ir palaiko,
Į jų liepsnas įpildami aliejaus,
O šaltį atvėsindami sniegu;
Lyg vėtrungių gaidžiai sukioja galvas,
Pritardami kiekvienai ponų minčiai,
Ir seka paskui juos, kvailai kaip šunes.
Kad maras griebtų tavo kreivą snukį!
Ko čia vaipais? Gal aš tau juokdarys?
Pakliūtum tu man, žąsine, laukuos, –
Gagenantį į rūmus parvaryčiau.
KORNVELIS Ar tik neišprotėjai, seni?
GLOSTERIS Sakyk, kaip kilo tas kivirčas?
KENTAS Negali būt didesnio priešiškumo,
Nei tarp manęs ir šio niekingo sukčiaus.
KORNVELIS Kodėl jis sukčius? Kuo tau prasikalto?
KENTAS Jo veido išraiška man nepatinka.
KORNVELIS Tai gal ir mano, arba jo, ar jos?
KENTAS Esu įpratęs atvirai kalbėt;
Regėjau aš ir geresnių veidų,
Nei tie, kuriuos ant bet kieno pečių
Matau nūn prieš save.
KORNVELIS Jisai iš tų,
Kurie, už tiesų būdą pagirti,
Išpaiksta ir apsimeta stačiokais.

Jisai negali pataikauti, ne;
Toks doras, atviras, vien tiesą kalba;
Jei noriai jo išklausoma – gerai,
Jei ne, – jis atviras. Toks apgavikas
Atvirumu tik dangstos sumaniai,
Pats siekdamas nedoresnių tikslų,
Nei dvidešimt uoliausių pataikūnų,
Tesugebančių tūpčioti ir linkčiot.
KENTAS Aš, hercoge, teisingai ir garbingai,
Prieš jūsų spindulingąją esybę,
Lyg Febas skaisčiai šviečiančią visiems...
KORNVELIS Ką nori šituo pasakyti?
KENTAS Kadangi jūs supeikėte mano kalbą, bandau ją pakeisti. Žinoma, aš ne pataikūnas. Tas, kuris apgavo jus savo prasčiokiška šneka, tebuvo prasčiokiškas sukčius, o aš visai nenoriu toks būti, kad ir rizikuodamas užsitraukti jūsų nemalonę.
KORNVELIS Kaip tu jį nuskriaudei, sakyk?
OSVALDAS Aš – niekaip.
Tiesiog karalius neseniai per klaidą
Mane apkūlė, o štai šis jo tarnas,
Norėdamas įtikt, vogčia prislinko,
Pakišęs koją parbloškė mane
Ir tyčiojos iš gulinčio, kiek tilpo,
Kol, dėdamasis didvyriu, sau pelnė
Valdovo pagyrimą; o dabar
Kaip kraugerys ir vėl mane užpuolė.
KENTAS O niekšai ir bailiai! Kaip jiems smagu
Šaipytis iš karingojo Ajakso![12]
KORNVELIS Atneški šiekštą! Mes tuojau tave
Pamokysim, stuobry ir pagyrūne!
KENTAS Aš jau per senas mokytis. Nesiųskit
Atnešti šiekšto. Aš – karaliaus tarnas,

Jo užduotį vykdąs pasiuntinys,
Todėl, mane į šiekštą pasodinęs,
Įžeisit ir užrūstinsit valdovą.
KORNVELIS Paduoti šiekštą! Ir, kaip Dievą myliu,
Jame jis lig vidudienio sėdės.
REGANA Iki vidudienio? Ne, lig nakties.
Ir visą mielą naktį!
KENTAS Hercogiene,
Jei būčiau jūsų tėvo šuo, jūs niekad
Nedrįstumėt taip elgtis su manim.
REGANA Drįstu, kadangi esat jo padauža.
KORNVELIS Sesuo mums apie tokius ir parašė.
Atneškit šiekštą.
GLOSTERIS Jūsų malonybe,
Meldžiu to nedaryt. Už savo kaltę
Jis iš karaliaus atpildo sulauks.
O ši bausmė – visokiems pašlemėkams,
Vagišiams, valkatoms ir apgavikams.
Karalius užsirūstins, kad su juo
Taip nesiskaito ir kad tuo būdu
Pažeminamas jo pasiuntinys.
KORNVELIS Už tai aš atsakysiu.
REGANA Juk sesuo
Labiau gal pasipiktins, sužinojus,
Kad šitaip skriaudžia, niekina jos tarną.
Įdėt į šiekštą!
(Kento kojas įdeda į šiekštą)
KORNVELIS Einame iš čia.

Visi išeina, palikdami GLOSTERĮ ir KENTĄ.

GLOSTERIS Bičiuli, gaila man tavęs. Žinau,
Jog hercogas nemėgsta keist sprendimo,
Bet pabandysiu dar užtart tave.

KENTAS Nereikia, pone. Po sunkios kelionės
Aš noriu pailsėt ir pamiegot.
Geriems žmonėms ir šiekštas laimę neša.
Linkiu jums gero ryto.
GLOSTERIS Čia hercogo klaida, ir jį pasmerks.

Išeina.

KENTAS Matai, karaliau, pildos patarlė, –
Nuo vilko bėgai, ant meškos užbėgai.
Greičiau pakilk, padangių švytury,
Ir leisk man tavo spindulių šviesoj
Šį laišką perskaityt. Tiktai nelaimėj
Dar gali atsitikt tokie stebuklai.
Žinau, čia man Kordelija parašė.
Surado, per stebuklą, kur slepiuos,
Ir tuoj, nutaikius progą, mums padės
Iš šios klaikios nesąmonės išbrist.
Pavargę, nemiegoję, sunkios akys, –
Jūs pačios merkiatės; tamson nugrimzdę, –
Nebematysit mano gėdos būsto.
Labanaktis, Fortūna. Dar bent sykį
Nusišypsok, pasuki savo ratą.[13]
(Užmiega)

III SCENA

Miškas.
Įeina EDGARAS.

EDGARAS Girdėjau, kokį nuosprendį man skelbė,
Ir jei ne išganingoji drevė,

Jau būčiau persekiotojų naguos.
Man uždaryti uostai ir keliai, –
Visur sargyba, budi pasala.
Bet, kol dar nesugavo, reikia slėptis.
Pavirsiu aš į niekingiausią vargšą,
Į paskutinį elgetą ir skurdžių;
Beveik į žvėrį. Išsitepsiu veidą
Purvu, suvelsiu į kaltūną plaukus,
Ir nuogas, tik šlaunis kiek prisidengęs,
Audras ir negandas gamtos ištversiu.
Gyvensiu taip, kaip Bedlamo bepročiai,
Kurie siaubingai rėkaudami bastos,
Badydamies užtirpusias rankas
Smeigtukais, vinimis, aštriais spygliais
Ir gąsdindami, šiurpindami žmones,
Iš neturtingų vienkiemių ir kaimų,
Malūnų ir avidžių šeimininkų
Čia kliedesiais piktais, čia maldomis
Aukų išprašo. Tas vargšelis Tomas
Gyvenime vis tiek dar šį tą reiškia.
O kas toks Edgaras dabar? Aš – niekas.

Išeina.

IV SCENA

Priešais Glosterio pilį.
Įeina LYRAS, JUOKDARYS ir dvariškiai.

LYRAS Man keista, – iš namų jie išvažiavo,
O mano pasiuntinio negrąžino.
DVARIŠKIS Girdėjau, tartum vakar vakare
Jie niekur nė nesirengė judėti.

KENTAS Pasveikintas būk, prakilnus valdove!
LYRAS O, tu šioj gėdoj pramogą randi?
KENTAS Ne, valdove.
JUOKDARYS Cha cha! Žiūrėkit, kokios kietos jo blauzdinės! Arklius pririša už galvos, šunis ir meškas – už kaklo, beždžiones – už juosmens, o žmones – už kojų. Kieno kojos pačios kyla, tam užmauna medines kojines.
LYRAS Kas jis, išdrįsęs taip tave paniekint
Ir pasodinti čia?
KENTAS Ir jis, ir ji.
Abudu, – jūsų žentas ir duktė.
LYRAS Ne.
KENTAS Taip.
LYRAS Ne, aš sakau.
KENTAS O aš sakau, taip.
LYRAS Ne, ne, jie negalėjo.
KENTAS Kaip matot, galėjo.
LYRAS Prisiekiu Jupiteriu, kad ne!
KENTAS Prisiekiu Junona, jog taip!
LYRAS Jie būtų neišdrįsę, negalėję
Ir nesiryžę šitaip padaryt.
Toksai pažeminimas daug baisesnis
Už žmogžudystę. Pasakyk greičiau,
Kuo tu prasikaltai, kad jie sumanė
Su mano pasiuntiniu šitaip elgtis?
KENTAS Vos aš pily, valdove, jūsų laišką
Jiems įteikiau, priklaupęs, kaip ir dera,
Man stojantis, staiga įpuolė kitas
Žygūnas, visas permirkęs, uždusęs,
Ir perdavė linkėjimus ir laišką
Nuo Gonerilės, man pabaigt neleidęs.
Jie pastarąjį perskaitė iš karto,
Paskui surinko savąją palydą

Ir sėdo ant žirgų, paliepę man
Jot iš paskos ir laukti, kol jie teiksis
Jums atsakyt; mane už nieką laikė.
O čia aš vėlei sutikau žygūną,
Taip smarkiai man pakenkusį pily,
Tą patį, kurs prieš keletą dienų
Jus šitaip įžūliai įžeidinėjo.
Užtemdžius pykčiui protą, stvėriaus kardo,
Bet tas bailys pradėjo garsiai šaukti,
Sukeldamas ant kojų visą namą.
O jūsų žentas ir duktė paskyrė
Man šią gėdingą bausmę.
JUOKDARYS Jei laukinės žąsys skrenda į tą pusę,
Vadinasi, žiema dar nepraėjo.
Kada jau tėvas be skatiko,
Vaikai jam rankos neišties;
Bet kol jie tėvo turtų tyko,
Geri, nors dėki prie širdies.
Ta kekšė laimė kaip žvėris
Prieš vargšą užtrenkia duris.
Bet čia dar ne viskas. Greitai dukterys suteiks tau tiek nuoskaudų, kad ir per metus nesuskaičiuosi.
LYRAS Kaip sielvartas suspaudė mano širdį!
Nekilki, skausmo kamuoly, – žemyn,
Į savo vietą![14] Kurgi ta dukra?
KENTAS Pily, pas grafą.
LYRAS *(dvariškiui)* Nelydėk manęs,
Palauki čia.

Išeina.

DVARIŠKIS Daugiau tu niekuo neprasikaltai?
KENTAS Ne. O kodėl karalių atlydėjo
Tik tiek nedaug dvariškių?
JUOKDARYS Jei tave būtų pasodinę į šiekštą vien už šitą

klausimą, tokia bausmė būtų visiškai pelnyta.

KENTAS Kodėl, juokdary?

JUOKDARYS Pasiųsim tave pasimokyt pas skruzdėlę. Ji tau išaiškins, kad žiemą niekas nedirba.[15] Visiems neakliems, kurie vadovaujasi uosle, kelią parodo akys, o tarp dvidešimties nosių nerasi nė vienos, kuri neužuostų pradėjusio dvokti. Nesilaikyk įsikibęs didelio rato, besiritančio pakalnėn, kad jis nenusuktų tau sprando. Bet kabinkis į riedantį aukštyn, – tegu jis užtempia tave į kalną. Jei koks išminčius duos tau geresnį patarimą, grąžink manąjį atgal. Kadangi jį duoda juokdarys, tegu jo paklauso tiktai niekšai.

Kurie tarnauja dėl naudos
Ir vaikosi laimikio,
Atūžus audrai, visados
Pabėgs, bėdoj palikę.
Bet aš, kvailys, ne iš bailių,
Su tais, gudriais, nesprukčiau.
Nes sukčius gali būt kvailiu,
Tačiau kvailiai – ne sukčiai.

KENTAS Kur tu išmokai visa tai, kvaily?

JUOKDARYS Tik ne sėdėdamas šiekštoj, kaip tu, kvaily.

Įeina
LYRAS ir GLOSTERIS.

LYRAS Kalbėti atsisako? Negaluoja?
Pavargę? Visą naktį nemiegoję?
Tik priedanga. O iš tiesų – tai maištas.
Tegu atsako tinkamiau.
GLOSTERIS Valdove,
Juk žinot, – hercogas ūmus ir karštas,
Ir jį sunku nuginčyt ar palenkt.
LYRAS Atkeršyt! Maras! Prakeiksmas! Mirtis!
Ūmus ir karštas? Glosteri, ką paistai?
Man reikia pamatyti jį ir žmoną.

GLOSTERIS Valdove, betgi aš jau jiems sakiau.
LYRAS Tu jau sakei? Mane tu supranti?
GLOSTERIS O taip, valdove.
LYRAS Karalius nori hercogą išvysti.
Brangusis tėvas nori su dukra
Pasikalbėt, ir dėmesio jos laukia.
Ar šitai pasakei? Kaip kraujas kaista!
Tam hercogui karštam tu pasakyk...
Nors, ne, palauk, – o gal jis nesveikuoja?
Liga sukliudo pareigas atlikti.
Mes tampam nesavi, kada gamta
Priverčia sielą kęst kartu su kūnu.
Aš luktelsiu. Per daug nekantravau, –
Geriau nepaisyt, ką ligonis kalba...
(Žiūri į Kentą)
Bet, po perkūnais! Ko gi jis čia sėdi?
Ne, ši savivalė man aiškiai rodo,
Jog nuo manęs jie tyčia užsidarė.
Paleiskit jį! Nueik ir pasakyk
Abiem, kad pageidauju juos matyti.
Tegu jie tučtuojau manęs išklauso!
Arba aš tol būgnuosiu prie jų durų,
Kol gausmas užkamuos visus miegus!
GLOSTERIS Norėčiau, kad geruoju viskas baigtųs.

Išeina.

LYRAS Nesidaužyk, širdie! Ramiau, ramiau!
JUOKDARYS Aprėk ją, dėdule, kaip ta virėja ungurius, kišdama juos gyvus į tešlą. Ji vis grūdo kočėlu jų galvas į kepamą pyragą ir kartojo: „Ramiau, išdykėliai, ramiau!“ O jos brolis taip mylėjo savo arklį, kad pagardindavo jam šieną sviestu.

Įeina KORNVELIS, REGANA, GLOSTERIS ir tarnai.

LYRAS Sveiki abu.
KORNVELIS Sveiki ir jūs, valdove.
REGANA Džiaugiuos sulaukus jūsų didenybės.
LYRAS Savaime aišku. Ir žinau kodėl.
Jei nesidžiaugtumei, aš išsiskirčiau
Su tavo vargšės motinos kapu,
Priglaudusiu neištikimą žmoną.
(Kentui) O, tu jau laisvas? Bet tiek to, dar spėsim, –
Regana, dukra, tu žinok, kad tavo
Sesuo – nedorėlė; jos žiaurūs žodžiai
Lyg maitvanagis įsikirto čia. *(Rodo į širdį)*
Man apsakyt sunku. Nepatikėsi,
Kokia jinai beširdė... O, Regana!
REGANA Turėkite kantrybės. Aš manau,
Kad piktnaudžiaujat jos nuolankumu.
LYRAS Kaip tai suprast?
REGANA Man net minties nekyla,
Kad sesė pareigą užmiršt galėjo.
O jei sutramdė jūsų svitos šėlą,
Tai čia aš nematau jokios kaltės.
LYRAS Prakeikiu ją!
REGANA Jūs, tėve, esat senas,
Ir jūsų amžius ritas prie ribos.
Jums būtina globa ir parama
Kitų, kurie pažįsta jus geriau,
Negu jūs pats. Todėl aš jus meldžiu
Sugrįžt pas Gonerilę ir garbingai
Prisipažint, jog buvot neteisus.
LYRAS Prašyt jos atleidimo? Ar pati
Gali įsivaizduot, kaip tai atrodys?
„Brangioji dukra, aš esu jau senas,
(Klaupiasi)
Nereikalingas, tad prašau ant kelių

Mane priglobti, rengti ir maitinti."
REGANA Gana. Taip maivytis jums nepritinka.
Pas ją sugrįžkit.
LYRAS Niekados, Regana.
Ji man perpus sumažino palydą,
Žiūrėjo į mane iš paniūrų,
Į širdį kaip gyvatė man įgėlė.
Danguj pritvinkęs kerštas teužgrius
Jos nedėkingą galvą! Tesusuks
Baisi liga jai kaulus!
KORNVELIS Gėda, gėda!
LYRAS Žaibai, įplieskę žėrinčias liepsnas,
Apžlibinkit jos įžūlias akis!
Rūkai, pakilę iš raistų ir pelkių,
Ją piktšašiais apkrėskit...
REGANA O, dievai!
Ir man, pagautas pykčio, to linkėsit.
LYRAS Tavęs, Regana, niekad neprakeiksiu.
Tu per švelni, kad taip užgautum tėvą.
Jos akys nuožmios, o tavasis žvilgsnis
Ne degina, bet guodžia. Tau nešautų
Į galvą pavydėti man džiaugsmų,
Sumažint mano pajamas, palydą,
Įžeidinėti žodžiais ir, galiausiai,
Užsklęsti prieš mane pilies vartus.
Tu supranti, ką reiškia kraujo saitai,
Dukters ištikimybė, pagarba
Gimdytojams ir dėkingumo duoklė.
Tu nepamirši, jog padovanojau
Tau pusę karalystės.
REGANA Bet verčiau
Prie reikalo sugrįžkim.

Už scenos trimitai.

LYRAS Kas įsakė
Į šiekštą pasodinti mano tarną?

Trimitai už scenos.

KORNVELIS Kas čia atvyko?
REGANA Tai mana sesuo.
Ji rašė, kad tuojau apsilankys.

Įeina OSVALDAS.

Sakyk, ar atvažiavo hercogienė?
LYRAS Štai vergas įžūlus, kurio puikybę
Palaiko šeimininkės pritarimas.
Dink iš akių, šunie!
KORNVELIS Kaip tai suprasti?
LYRAS Kas surakino tarną? Aš tikiuos,
Tu nežinojai apie tai, Regana?

Įeina GONERILĖ.

Kas čia ateina? O, dangau, jei tu
Seneliams palankus, jei paklusnumą
Tu laimini ir jeigu pats jau senas,
Užtark mane ir stoki mano pusėn!
(Gonerilei)
Ar tau ne gėda žvelgt į šitą barzdą?
Nejau, Regana, ranką jai paduosi?
GONERILĖ Kodėl gi nepaduos? Ar aš kalta,
Jei koks irzlus ir suvaikėjęs senis
Apkaltino mane?
LYRAS O, kaip, širdie,
Tu neplyšai? Kiek dar gali ištvert?
Kas paliepė sukaustyt mano tarną?
KORNVELIS Aš paliepiau. Tačiau jis nusipelnė
Daug griežtesnės bausmės.
LYRAS Tai jūs? Tikrai jūs?
REGANA Jūs, tėve, neužmirškit savo metų

Ir patausokite silpnas jėgas.
Šį mėnesį pas seserį pabūkit,
Paleidęs pusę svitos, o paskui
Viešėkit pas mane. Aš negaliu
Dabar jus taip priimti, kaip norėčiau.
LYRAS Sugrįžt pas ją, paleidus pusę vyrų?
Ne, aš verčiau paliksiu be pastogės
Ir su draugais, pelėda ir vilku,
Nirtingai grumsiuos su pūgom ir vėtrom.
Grėsmingi vargo gniaužtai. Grįžt pas ją?
Geriau jau man prieš ūmųjį Prancūzą,
Paėmusį bekraitę mūs jaunėlę,
Ant kelių pult ir išmaldos prašyt.
Taip gelbstint bent gyvybę. Grįžt pas ją?
Verčiau vergu, pastumdėliu man būti
Pas šitą pašlemėką.
(Rodo į Osvaldą)
GONERILĖ Kaip sau norit.
LYRAS Tik, dukra, nevaryk manęs iš proto.
Daugiau tavęs nebekamuosiu, vaike.
Sudie. Jau mudu nepasimatysim.
Tačiau vis tiek žinau: tu – mano kūnas,
Tu – mano kraujas, tu – mana duktė.
Arba, tikriau, liga tu mano kūno,
Kurią vadint sava turiu. Esi
Tu pūlinys, votis, galvos auglys,
Pritvinkęs mano nuodėmingo kraujo.
Nepriekaištausiu tau. Kam žadint gėdą, –
Ji ir pati pabus. Aš neprašau
Perkūno keršto ir tavęs neskundžiu
Jupiteriui. Taisykis palengva,
Kaip jėgos leis. O aš dar pakentėsiu,
Pabūsiu pas Reganą su šimtu
Savųjų riterių.

REGANA Taip neišeina.
Aš jūsų dar nelaukiau ir esu
Nepasiruošus deramai priimti.
Klausykite sesers. Protingi mato,
Kad jūs pasikarščiavot dėl senatvės.
Tačiau sesuo juk žino, ką ji daro.
LYRAS Toks tavo žodis?
REGANA Man tikrai taip rodos.
Ar penkiasdešimt vyrų – ne svita?
Kam jums daugiau? Ir netgi tiek laikyt
Brangu ir pavojinga. Negi gali
Tiek daug tarnų, paklūstančių dviem ponams
Taikingai sugyvent vienuos namuos?
GONERILĖ O pagaliau, kodėl jums negalėtų
Sesers ar mano žmonės patarnaut?
REGANA Tikrai, kodėl? Jei kartais neįtiktų,
Sudrausmintume juos. O pas mane
Prašau jus atsivesti ne daugiau
Kaip dvidešimt penkis. Visų kitų
Aš nepriimsiu.
LYRAS Viską, ką turėjau,
Atidaviau aš jums.
REGANA Pačiu laiku.
LYRAS Jums patikėjau visą valdžią, turtą,
O sau pasilikau tiktai palydą
Iš šimto riterių. Sakai, priimsi
Tik dvidešimt penkis? Ar taip, Regana?
REGANA Sakiau ir pakartoju: ne daugiau.
LYRAS Net ir pikti atrodo mums geri
Šalia daug piktesnių: kas ne blogiausias,
Tą reikia girt.
(Gonerilei)
Aš josiu pas tave.

Juk tavo pusšimtis didesnis dukart
Už dvidešimt penkis. Vadinas, tu
Ir dvigubai geresnė.
GONERILĖ Bet, valdove,
Kam jums tie dvidešimt penki? Ar dešimt?
Ar net penki namuos, kur patarnaut
Jums gali dvigubai daugiau tarnų?
REGANA Nė vieno jų nereikia!
LYRAS Tik nespręsk,
Ko žmogui reikia! Net suskretę skurdžiai
Nepritekliuje pertekę kai ko.
Atimki iš žmogaus, ko jam nereikia,
Ir jis gyvens be džiaugsmo, kaip galvijas.
Štai tu – dama. Jei prabanga tėra
Apsaugoti nuo šalčio savo kūną,
Tai kam tau šie prabangūs apdarai,
Kurie nešildo? Man tereikia vieno, –
Kantrybės. O, dangau, duok man kantrybės!
Dievai, mane čia matot, vargšą senį,
Prispaustą metų, sielvartų sunkių,
Ir jeigu jūs sukiršinot dukras
Prieš tėvą, tai nemulkinkit manęs,
O taurų pyktį man širdy įžiebkit,
Kad moters ginklas, – ašaros, – nedrįstų
Sutepti mano vyriškųjų skruostų.
Ne, jūs prakeiktos raganos! Abiem
Aš taip atkeršysiu, kad sudrebės
Visi... Aš nežinau, ką padarysiu...
Bet tokio keršto žemė bus nemačius.
Jūs manot, kad aš verksiu? Ne, neverksiu.
(Audra ir perkūnija)
Man reiktų verkti, bet greičiau širdis
Į tūkstančius skeveldrų subyrės,

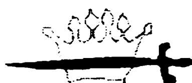
Nei aš pravirksiu. *(Juokdariui)* O, tuoj išprotėsiu!

LYRAS, JUOKDARYS, KENTAS ir GLOSTERIS išeina.

KORNVELIS Eime vidun. Tuoj kils audra.
REGANA Šis namas ankštas. Čia vargu ar tilptų
Senasis ir jo žmonės.
GONERILĖ Pats kaltas. Jei pastogės atsisakė,
Tegu dabar pajunta vargo skonį.
REGANA Jį patį, vieną, aš mielai priimsiu,
Bet be tarnų.
GONERILĖ Aš irgi taip nusprendžiau.
Kur Glosteris?
KORNVELIS Senuką palydėjo.
(Įeina GLOSTERIS)
O štai ir jis.
GLOSTERIS Karalius dega pykčiu.
KORNVELIS Kur jis keliaus?
GLOSTERIS Balnoti žirgus liepė.
O kur ketina joti, – nežinau.
KORNVELIS Tejoja, kur tik nori, – nekliudysim.
GONERILĖ Ir neįkalbinėkit pasilikti.
GLOSTERIS Naktis ateina, viesulai padūkę
Vaitoja, o aplinkui daugel mylių
Nėra nė krūmo.
REGANA Užsispyrę žmonės,
Į bėdą patys puolę, pasimokyt
Privalo. Tik vartus gerai užsklęskit.
Jo riteriai, tikri galvažudžiai,
Piktam jo patiklumą panaudoję,
Sukurstys jį kokiam tik nori žygiui.
KORNVELIS Užsklęskite duris. Ji sako tiesą.
Kraupi naktis. Eime nuo vėtros slėptis.

Visi išeina.

TREČIAS

VEIKSMAS

I SCENA

Dyklaukis. Siaučia audra.
Iš skirtingų pusių įeina KENTAS ir DVARIŠKIS.

KENTAS Ei, ar yra čia dar kas be audros?
DVARIŠKIS Žmogus, nerimastingas kaip audra.
KENTAS Pažįstu jus. O kur dabar karalius?
DVARIŠKIS Su siautėjančiais gaivalais kariauja,
Nublokšti žemę jūron vėjui liepia
Ar sausumą vandens purslais užtvindyt,
Kad viskas pasikeistų ar pražūtų.
Sau baltus plaukus raunasi, o vėtra
Aklai įniršus draiko juos ir drasko.
Savam mažam žmogaus pasauly varžos
Su kivirču tarp vėjo ir lietaus.
Ir tokią naktį, kai raji meška
Su iščiulptais speniais prie guolio glaudžias,
Kai liūtas ir išsibadėjęs vilkas
Nelydo kailio, jis plika ten galva
Po lauką laksto, žaidžia su mirtim.
KENTAS O kas jį lydi?
DVARIŠKIS Vienas juokdarys
Savom kalbom dar bando išsklaidyti
Jo gilų sielvartą.
KENTAS Aš jus pažįstu,

Ir svarbią paslaptį jums patikėsiu.
Tarp Olbenio ir Kornvelio iškilo
Nesantaika, kurią abudu dangsto
Gudravimais. Kaip ir visi valdovai,
Jie turi daug tarnų, kurie iš tikro
Yra prancūzų papirkti šnipai, –
Žinias jiems teikia apie mūsų šalį:
Kaip hercogai vaidingi spendžia spąstus,
Kaip mūsų mielą senąjį karalių
Jie tramdo lyg apynasriu kietu;
O gal čia slypi svarbesni dalykai,
Apie kuriuos tegalim tik spėliot?
Tačiau prancūzų pajėgos tikrai
Jau mūsų susiskaldžiusioj valstybėj.
Valdžios aplaidumu pasinaudoję
Jie užėmė svarbiausius mūsų uostus
Ir tuoj su vėliava žygiuos į mūšį.
Jei ryžtatės manim pasitikėt,
Skubėkite į Duvrą. Ten kai kas
Atsidėkos, jei smulkiai apsakysit,
Koks sielvartas sunkus karalių slegia
Ir kaip iš proto varo jį skriauda.
Esu kilmingo luomo, jus pažįstu
Ir patikiu jums šitą svarbų darbą.
DVARIŠKIS Dar noriu pasiaiškint.
KENTAS Ne, nereikia.
Kad būtų aišku, jog aš daug didesnis,
Negu atrodau, štai jums piniginė.
Tikriausiai ten Kordeliją sutiksit;
Parodykit jai šitą mano žiedą,
Ir ji mįslingą jūsų pašnekovą
Tuojau įvardys. Bet kokia audra!
Einu ieškot karaliaus.

DVARIŠKIS Duokit ranką.
Ar nieko man daugiau nepasakysit?
KENTAS Dar porą žodžių, bet pačių svarbiausių:
Katras karalių pirmas pastebės, –
Jūs eikit ta kryptim, o aš – šita, –
Tegu pradės tuoj šūkaut, kviesti kitą.

Išeina skirtingomis kryptimis.

II SCENA

Ten pat. Tebesiaučia audra.
Įeina LYRAS ir JUOKDARYS.

LYRAS Pūsk, vėjau, niršk ir pūsk, kol plyš tau skruostai!
Lietau, garmėk čiurkšlėm ir tolei kliok,
Kol paskandinsi varpines ir bokštus.
Ugninės strėlės, greitos kaip mintis,
Jūs, perskeliantys ąžuolą žaibai,
Nusvilinkite mano baltą galvą!
Perkūne, žemės rutulį suplok,
Gamtos veisimosi indus sukulk
Ir ištaškyk iš karto visą sėklą,
Kuri pagimdo nedėkingus žmones!
JUOKDARYS Tikrai, dėdule, šventintas vanduo, šlakstomas sausam kambary, kur kas malonesnis už šitą lietaus vandenį lauke.[16] Mielas dėdule, grįžkim, ir tu vėl pasiprašyk pas dukteris. Tokia naktis vienodai negailestinga ir protingiems, ir kvailiams.
LYRAS Pliesk, žaibe! Griausk perkūne! Pliek, lietau!
Ne dukros jūs, lietau, perkūne, žaibe,
Ir jūsų nesmerkiu už kietą širdį.

Nedalinau jums niekad karalystės,
Vaikais nevadinau, todėl neturit
Manęs klausyt. Išliekit savo rūstį!
Štai, stoviu aš, niekingas jūsų vergas,
Beturtis, varganas ir silpnas senis.
O jūs, žiauriųjų dukterų tarnai,
Su visomis dangaus jėgom užgriūvat
Ant šios senos, baltos galvos. O, gėda!
JUOKDARYS Kas turi stogą virš galvos, tas vyras su galva.
Jei pilvas prieglaudos norės
Anksčiau, nei galvai bus saugu,
Viens kitą utėlėm apkrės, –
Toksai likimas ubagų.
Kas kojos pirštą taip brangins,
Lyg būtų jis pati širdis,
Tą nuolat nuospauda kankins,
Neleis užmigti per naktis.
Nes nėra tokios gražuolės, kuri nesistaipytų prieš veidrodį.

Įeina KENTAS.

LYRAS Aš būsiu pavyzdingai pakantrus.
Daugiau nė žodžio neištarsiu.
KENTAS Kas čia?
JUOKDARYS Kaip tai kas? Galva ir pilvas, arba protingas ir kvailys.
KENTAS Valdove, jūs čia? Net nakties gyvūnams
Tokia naktis baisi. Dangaus rūstybė
Baugina ir patamsių bastūnus,
Priversdama juos urvuose lindėt.
Tokių žaibų, perkūnijos ir vėtros,
Tokios liūties nepamenu, kaip gyvas.
Nėra žmogaus, kuris ištvert galėtų
Tą klaikų siaubą.

LYRAS Lai dievai didieji,
Virš mūsų šėlstantys, savuosius priešus
Nūn patys ras. Drebėk, piktadary,
Nuslėpęs kaltę ir bausmės išvengęs!
Virpėk ir spruk tu, kruvinas žudike,
Tu, priesaiką sulaužęs, tu, veidmaini,
Kraujažagy, vaidinantis šventuolį!
Tu, padorumo kauke prisidengęs,
Kurs į kitų gyvybę kėsinies!
Jūs, nuodėmės, įkalintos širdy,
Ištrūkite į viešumą ir melskit
Dangaus pasiuntinių pasigailėt.
O man kiti daugiau dar nusidėję,
Negu aš jiems.
KENTAS O dieve, ir vienplaukis!
Čia netoli yra tokia pašiūrė,
Kur nuo audros galėsit pasislėpt.
O aš einu į tą akmens tvirtovę,
Kur širdys net už akmenį kietesnės.
Kai jūsų neseniai tenai ieškojau,
Manęs neįsileido. Bet dabar
Iš jų šykščių gerklių jėga išplėšiu
Jums pakvietimą.
LYRAS Aš einu iš proto. –
Eime, drauguži. Kas tau? Sušalai?
Aš irgi sušalau. – Kur ta pašiūrė?
Alchemijos žinovas – vargas – geba
Paverst niekingus daiktus į brangius.
Vargšeli juokdary, aš dar turiu
Širdy kertelę, gailinčią tavęs.

JUOKDARYS *(dainuoja)*

Kam bent trupinio proto nestinga,
Kai žaibai ima raižyt skliautus,
Tas ramiai savo lemtį sutinka,
Nors kasdieną lyja lietus.[17]

LYRAS Teisingai, drauguži. – Nagi, vesk mus į tą pašiūrę.

LYRAS ir KENTAS išeina.

JUOKDARYS Tokia naktis gali atvėsinti ir pačią karščiausią paleistuvę. Išeidamas dar pasakysiu pranašystę:[18]

Kai kunigai meluot paliaus,
Aludariai neskies alaus,
Siuvėjus mokys siūt didžiūnai,
Pleškės ant laužo palaidūnai,
Kaltų nebesuras teismuos,
Dykūnų skolos nekamuos,
Nebenorės šmeižikai skųsti,
O vagys nesibraus į spūstį,
Šykštuoliai pinigus švaistys,
Bažnyčias kekšės ims statyt, –
Tada iškilus suirutė
Pagreitins Albiono[19] žūtį.
Ateis tokia diena baisi,
Kai kojom vaikščiosim visi.

Šią pranašystę paskelbs Merlinas, kuris gims po mano mirties.[20]

Išeina.

III SCENA

Kambarys Glosterio pilyje.
Įeina GLOSTERIS ir EDMUNDAS.

GLOSTERIS Negerai, negerai, Edmundai, nepatinka man šitoks nežmoniškas elgesys. Kai paprašiau jų, kad leistų juo pasirūpinti, jie ėmė šeimininkauti mano namuose ir, grasindami amžina nemalone, uždraudė man minėti jo vardą, kaip nors jį užtarti ar paremti.
EDMUNDAS Žiauru ir nežmoniška.
GLOSTERIS Tik niekam nesakyk. Tarp hercogų kilo kivirčas. Bet yra ir blogesnių naujienų. Šįvakar aš gavau laišką, – apie jį pavojinga kalbėti, – kurį užrakinau savo kambary. Už karaliaus patirtas skriaudas bus atkeršyta, – dalis kariuomenės jau išsilaipino mūsų žemėj. Mums reikia laikytis su karalium. Aš surasiu jį ir slapta jam padėsiu. Eik ir pasišnekučiuok su hercogu, kad jis nepastebėtų mano labdaringo žygio. O jei manęs pasigestų, sakyk, jog sunegalavau ir priguliau. Nors man ir gresia už tai mirtis, vis tiek privalau pagelbėt karaliui, savo senajam valdovui. Ateitis žada daug netikėtumų, Edmundai. Meldžiu tave, būk atsargus.

Išeina.

EDMUNDAS Apie šią slaptą paslaugą ir laišką
Tuoj hercogui pranešiu. Gaunu progą
Pelnyt jo palankumą. Tai, ką tėvas
Praranda, man tuoj teks. Kuomet seni
Paslydę krinta, kyla jaunesni.

IV SCENA

Prie pašiūrės.
Įeina LYRAS, KENTAS ir JUOKDARYS.

KENTAS Štai ta vieta. Įeikite, valdove.
Po gniuždančiu, nuožmiu nakties dangum
Jūs neištversit.
LYRAS Duokit man ramybę.
KENTAS Įeikite.
LYRAS Kad plyštų man širdis?
KENTAS Verčiau jau man. Įeikite, valdove.
LYRAS Manai, baisi bėda, kad ši audra
Kiaurai mus košia? Tau gal šitaip regis.
Bet, kai įsimeta sunki liga,
Menki vargai nublanksta. Jei meška
Tave atvytų prie siautingos jūros,
Tu atsigręžtum prieš žvėries nasrus.
Kai siela ilsis, kūnas jautulingas.
Bet mano sieloj šėlstanti audra
Atbukino jausmus. Ir juo labiau man
Skaudesnis dukterų nedėkingumas!
Juk lygiai šitaip būtų, jei burna
Draskytų ranką, tiesiančią jai maistą.
Bet jos pasigailės! Ne, aš neverksiu.
Palikt mane už durų tokią naktį!
Lyk, lyk, – vis tiek iškęsiu. Tokią naktį!
Regana, Gonerile! Tikrą tėvą,
Senatvėj atidavusį jums viską...
O ne, taip galima ir išprotėti.
Turiu nurimt.
KENTAS Įeikit čia, valdove.
LYRAS Eik pats į vidų; atsipūsk po stogu.
Ši vėtra man neleidžia pasinert

Į skaudesnes mintis, bet aš įeisiu.
(Juokdariui)
Brolau, eik pirmas. Tu – benamis skurdžius...
O aš tuoj pasimelsiu ir numigsiu.

JUOKDARYS įeina į pašiūrę.

Bedaliai, bėdini, nuogi vargdieniai,
Negailestingai čaižomi liūties,
Kaip jūs, plikom galvom, tuščiais pilvais,
Su perpučiamais skarmalais, atremsit
Smūgius padangių? O, kaip aš mažai
Tuo rūpinaus! Čia tau vaistai, didybe!
Pajausk visa širdim, ką jaučia vargšai,
Kad savo perteklių jiems išbarstytum,
Sušvelnintum dangaus neteisingumą.
EDGARAS *(pašiūrėj)*
Pusantro sieksnio vandens, pusantro sieksnio vandens![21]
Vargšelis Tomas!

Iš pašiūrės išpuola JUOKDARYS.

JUOKDARYS Neik tenai, dėdule. Ten vaiduoklis. Gelbėkit, gelbėkit!
KENTAS Duok man ranką. Kas ten?
JUOKDARYS Vaiduoklis, vaiduoklis. Jis sakosi esąs vargšas Tomas.
KENTAS Kas toks esi tu, burbantis šiauduos?
Išeik.

Iš pašiūrės išeina EDGARAS,
persirengęs bepročiu Tomu iš Bedlamo.

EDGARAS Bėkit! Mane vejasi šėtonas. Pro dygų erškėtį ūžauja vėjai.[22] Brr! Gulk į lovą ir sušilk.
LYRAS Ar tu viską atidavei savo dukterims? Ir taip nusigyvenai?

EDGARAS Kas paaukos vargšui Tomui? Kurį nelabasis tampė per ugnį ir liepsnas, per brastas ir akivarus, per liūnus ir pelkes.[23] Kuriam velnias pakišdavo po pagalve peilius, palikdavo ant kėdės virvę su kilpa, padėdavo šalia buzos žiurkių nuodų; kurį jis gundydavo liuoksėti ant bėro ristūno per slidžius lieptus, persekiojant savąjį šešėlį. Tegu Dievas apsaugo tavo protą! Tomui šalta. O de de de de de de.[24] Teapgina tave Aukščiausiasis nuo viesulų, žalingų žvaigždžių ir antkryčio. Sušelpkit vargšą Tomą, kurį kamuoja kipšas. Štai jis, vos jo nesučiupau... va čia... ir vėl čia... ir čia.

Tebesiaučia audra.

LYRAS Nejaugi dukros šitaip jį nusmukdė?
Neapdairiai atidavei joms viską?
JUOKDARYS Ne, jis apdairiai pasiliko sau antklodę. Antraip mes drovėtumės į jį žiūrėti.
LYRAS Tekrinta prakeiksmas, pripildęs orą,
Baisiom bėdom ant tavo dukterų!
KENTAS Jis neturi dukterų, valdove.
LYRAS Prasmek, melagi! Tik beširdės dukros
Tegali taip nuskurdint ir suvargint.
Nejau visi paniekinti tėvai
Tokie negailestingi savo kūnui?
Bet jis pelnytai kenčia, pats pradėjęs
Tas kraugeres dukras – pelikanus.[25]
EDGARAS Pelkis sėdėjo ant Pelkio kalvos.
Aū, a-ū, ū-ū.
JUOKDARYS Šita šalta naktis mus visus pavers kvailiais ir bepročiais.
EDGARAS Sergėkis nelabojo; klausyk tėvų, nelaužyk pažadų, nepiktžodžiauk, nesvetimoteriauk, negeiski puikių rūbų. Tomui šalta.
LYRAS Kas tu buvai anksčiau?
EDGARAS Lengvabūdis didžiuoklis, kuris garbanodavo

plaukus, pirštines nešiodavo ant skrybėlės, patenkindavo kiekvieną savo moters įgeidį, slapčia smagindavosi su ja. Kas žodis duodavo priesaikas, kurias tuojau sulaužydavo giedro dangaus akivaizdoj. Kuris užmigdavo, atsidavęs geidulingoms mintims, ir pabusdavo, kad paverstų jas darbais. Vyną aš buvau pamėgęs aistringai, lošimo kauliukus – visa savo siela, o meilužių turėjau daugiau už turkų sultoną. Mano širdis buvo melaginga, ausis – jautri pagyroms, o rankos – kruvinos. Buvau tingus kaip meitėlis, klastingas kaip lapė, godus kaip vilkas, pasiutęs kaip šuo, plėšrus kaip liūtas. Neleisk, kad tavo vargšę širdį pavergtų moters batelių girgždesys ir šilkinių sijonų šlamesys. Nekelk kojos į viešnamį, nekišk rankos prie apatinio, plunksnos – prie palūkininko knygos ir nepasiduok šėtono gundymams. Vėl pro erškėtį pučia šaltas vėjas: zu-um, mun, nonni. Dofinai, sūnau, tegu jis sau bėga.

Tebesiaučia audra.

LYRAS Tau būtų geriau gulėti kape, negu stovėti čia nuogam, plakamam visų dangaus rykščių. Nejau žmogaus tik tiek ir tėra? Įsižiūrėkit į jį. Tu niekam neprivalai dėkoti. Nei kirminui už šilką, nei žvėriui už kailį, nei aviai už vilną, nei muskusinei katei už kvepalus. Taip! Mes visi trys esame dirbtiniai. O tu – tikras; nepagražintas žmogus ir tėra toks menkas, plikas dvikojis gyvulys, kaip tu. Šalin, šalin viską, kas svetima! Greičiau padėkit atsisagstyt!
(Plėšia nuo savęs drabužius)
JUOKDARYS Nusiramink, dėdule. Kenksminga maudytis tokią naktį. Dabar kokia ugnelė dyklauky būtų lyg seno ištvirkėlio širdis, – rusenanti kibirkštėlė išvėsusiame kūne. Žiūrėkit, štai ten klaidžiojanti ugnelė! Ta žaltvykslė tuoj bus čia.

Įeina GLOSTERIS su žibintu.

EDGARAS Tai nelabasis Flibertidžibetas.[26] Jis bastosi nuo

sutemų iki pirmųjų gaidžių, apvilkdamas akis, užnešdamas žvairakumą, kiškio lūpą, apkrėsdamas valkčiu kviečius ir darydamas žalą vargšams žemės padarams.

Šventas Vitoldas triskart suko ratą,[27]
Raganą su devyniom dukrom rado.
Įsakė jai lenktis,
Daugiau nebekenkti;
Prasmeki, ragana, prasmeki!

GLOSTERIS Kaip jaučiatės, valdove?

LYRAS Kas čia?

KENTAS Kas jūs toks? Ko čia ieškot?

GLOSTERIS Kas jūs tokie? Kaip vadinatės?

EDGARAS Vargšas Tomas, kuris minta varlėmis, rupūžėmis, buožgalviais, driežais. Šėlo priepuoly, nelabojo apsėstas, užuot valgęs salotas, šlamščia karvių mėšlą, ryja leisgyves žiurkes ir pastipusius šunis, užsigerdamas mauruotu kūdrų vandeniu. Jį plaka rimbais, vaikydami iš parapijos į parapiją, kiša į šiekštą ir grūda į kalėjimą. Anksčiau jis turėjo tris apsiaustus nugarai sušildyt ir šešerius marškinius kūnui pridengti; žirgą jodinėti ir kardą kovai.

Bet žiurkes su pelėm ir kitą gyvį menką[28]
Septynerius metus jau Tomui krimsti tenka.

Saugokitės mano persekiotojo! Šalin, Smalkini, šalin, nelabasai!

GLOSTERIS Nejau čia jūsų palyda, valdove?

EDGARAS Tamsybių kunigaikštis juk didžiūnas.
Jisai vadinasi Modo ir Mahu.[29]

GLOSTERIS O, kaip išsigimė, valdove, žmonės,
Kad pradeda gimdytojų nekęst!

EDGARAS Vargšeliui Tomui šalta.

GLOSTERIS Eime pilin. Man pareiga neleidžia
Paklust beširdėms jūsų dukterims.
Jos liepė man tvirtai užsklęst vartus,

O jus palikt laukuos šią baisią naktį.
Bet aš jus suradau ir nusivesiu
Tenai, kur laukia valgis ir ugnis.
LYRAS Leisk pakalbėt su šiuo filosofu.
Sakyk, kas sukelia griaustinį?
KENTAS Meldžiu, valdove, eikite pas jį.
LYRAS Paklausiu dar šį mokytą tebietį.
Ką tu tiri ir ką žinai?
EDGARAS Kaip vengti velnio ir naikint šliužus.
LYRAS Norėčiau dar paklausti jiems negirdint...
KENTAS Įtikinkit jį eiti su jumis.
Jam protas maišos.

Tebesiaučia audra.

GLOSTERIS Kas čia nuostabaus,
Kai dukros geidžia jo mirties? O, Kentas
Numatė šitai, vargšas tremtinys!
Sakai, karaliui protas pasimaišė?
Bičiuli, aš ir pats beveik pamišęs.
Turėjau sūnų mat, kurio dabar
Išsižadėjau. Neseniai jisai
Kėsinosi į manąją gyvybę.
O aš jį taip mylėjau, kaip joks tėvas
Sūnaus nemyli. Protą man tikrai
Aptemdė sielvartas. Kas per naktis!
Meldžiu, valdove...
LYRAS Prašom man atleist.
Eime kartu, kilnusis filosofe.
EDGARAS Tomui šalta.
GLOSTERIS Žmogau, eik į pašiūrę ir sušilk.
LYRAS Eime visi.
GLOSTERIS Valdove, šen.
LYRAS Su juo!
Aš nepaliksiu savo filosofo.

KENTAS Patenkinkit jo norą, ir tegu
Tą vargšą vedas.
GLOSTERIS Veskitės ir jį.
KENTAS Eime, brolau, žingsniuoki su mumis.
LYRAS Keliaukime, gerasis atėnieti.
GLOSTERIS Rolandą privedė prie bokšto juodo;[30]
Jis nepabūgo tarti savo žodžių:
„Fe, fe! Aš britų kraują čia užuodžiu!“

Visi išeina.

V SCENA

Glosterio pilies kambarys.
Įeina KORNVELIO HERCOGAS ir EDMUNDAS.

KORNVELIS Aš kojos nekelsiu iš jo namų, kol jam neatkeršysiu.
EDMUNDAS O kaip aš? Juk man tada priekaištaus, kad leidau ištikimybės šauksmui užgožti kraujo balsą. Bijau ir pagalvoti apie tai.
KORNVELIS Dabar man aišku, jog tavo brolis kėsinosi į tėvo gyvybę ne tiek iš blogos valios, kiek paakintas senio nedorybės.
EDMUNDAS Kokia pikta mano lemtis, jei turiu apgailestauti, kad esu sąžiningas! Štai laiškas, apie kurį jis kalbėjo. Neginčytinas įrodymas, kad jis yra prancūzų šnipas. O dangau, ir reikėjo šitos išdavystės! Ir reikėjo būtent man ją atskleisti!
KORNVELIS Eime pas hercogienę.
EDMUNDAS Jei laiškas nemeluoja, tai jūsų laukia dideli darbai.
KORNVELIS Meluoja ar nemeluoja, bet jis padarė tave Glosterio grafu. Surask savo tėvą, kad galėtum jį suimti.

EDMUNDAS *(į šalį)* Jei aš aptiksiu jį talkinant karaliui, tai sukels dar didesnį įtarimą. *(Kornveliui)* Aš ir toliau būsiu ištikimas savo pareigai, kad ir kaip skaudėtų man širdį.
KORNVELIS Visiškai pasitikiu tavim ir mylėsiu tave labiau nei tėvas.

Abu išeina.

VI SCENA

Namelis šalia Glosterio pilies.
Įeina KENTAS ir GLOSTERIS.

GLOSTERIS Čia vis tiek geriau negu lauke; reikia dėkoti ir už tai. Tuoj pasirūpinsiu, kad nieko netrūktų. Greitai grįšiu.
KENTAS Įniršis sukaustė visas jo proto galias. Teatlygina dievai jums už gerą širdį.

Išeina.
Įeina LYRAS, EDGARAS ir JUOKDARYS.

EDGARAS Mane šaukia Frateretas.[31] Jis sako, kad Neronas meškerioja tamsybių ežere.[32] Melskis, mulki, ir sergėkis šėtono.
JUOKDARYS Sakyk, dėdule, kas yra pusprotis? Pusponis ar pustarnis?
LYRAS Karalius, karalius.
JUOKDARYS Ne. Tai toks pustarnis, kurio sūnus pusponis. Nes tik pusprotis, būdamas pustarniu, gali įsivaizduoti, kad jo sūnus – pusponis.
LYRAS Kad tūkstantis velnių pasmeigtų jas
Iešmais, įkaitintais lig raudonumo!
EDGARAS Nelabasis kanda man į nugarą.
JUOKDARYS Tik beprotis gali patikėti vilko romumu, arklio sveikata, berniuko meile ar paleistuvės priesaika.

LYRAS Tegu bus taip. Aš joms surengsiu teismą.
(Edgarui)
Tu sėski čia, mokslingasai teisėjau.
(Juokdariui)
O tu, išminčiau, šičia. Na, jūs lapės...
EDGARAS Štai jis, – stovi ir varsto akimis. Ar norėtumėt tokių akių teisme, gerbiamoji ponia?

Bese, atplauk pas mane per upelį.[33]

JUOKDARYS Jos valtelė kiaura,
Bet mergelė yra
Dar drovi, ir paaiškint negali.
EDGARAS Nelabasis erzina vargšą Tomą, suokdamas jam į ausį lakštingalos balsu. Hopdansas šūkauja Tomo pilve, reikalaudamas šviežios silkės. Nekrank, rūkytas angele; aš neturiu kuo tave šerti.
KENTAS Valdove, ko jūs stovit? Juk pavargot.
Ant pagalvių prigulkit, pailsėkit.
LYRAS Paskui, po teismo. Liudininkus kvieskit.
(Edgarui)
Tu, su teisėjo mantija, sėsk čia.
(Juokdariui)
O tu, antrasis teisingumo tarne,
Įsitaisyk prie jo. *(Kentui)* Tave skiriu
Prisiekusiu tarėju. Sėskis čia.
EDGARAS Nebūkim šališki.
Miegi, linksmasis piemenėli?[34]
O tavo avys jau rugiuos.
Papūsk dūdelę, ir jos vėlei
Aplink tave susirikiuos.
Mur, šita katė pilka.
LYRAS Pirmiausia ištardysim ją. Čia Gonerilė. Prisiekiu prieš šį garbingą susirinkimą, jog jinai išspyrė pro duris vargšą karalių, savo tėvą.

JUOKDARYS Prieikit arčiau, ponia. Jūsų vardas Generilė?
LYRAS Ji negali šito paneigti.
JUOKDARYS Prašom atleisti. Aš palaikiau jus suoleliu.
LYRAS O čia kita. Jinai todėl kreiva,
Kad jos širdis iškrypus. Čiupkit ją!
Trauk kardą! Kur ugnis? Jūs parsidavę!
Tu, išdavike, leidai jai pasprukt!
EDGARAS Tegu Dievas apsaugo tavo protą!
KENTAS O varge! Kur, valdove, ta kantrybė,
Kuria taip mėgdavote pasigirt?
EDGARAS *(į šalį)* Dėl jo kančios taip ašaros man byra,
Kad pamišimo kaukę tuoj nuplaus.
LYRAS Žiūrėkit, net šuneliai, – Sargis, Meškis
Ir net Meilutė loja ant manęs!
EDGARAS Tuoj Tomas mes į juos savo galvą. Šalin, ciuckiai!
Juodasnukiai, baltasnukiai,
Klišiai, nulėpausiai, bukiai;
Šunys kiemo, šunys dvaro, –
Taksai, kurtai, senbernarai,
Pudeliai, buldogai riebūs,
Cypsit, Tomui jus prigriebus.
Sviedus galva, tuoj išrūkit,
Pro duris ir langus sprukit.
Pirmyn! Einam į muges, atlaidus ir turgus. Vargšas Tomas, tavo ragas jau seniai išdžiūvęs.[35]
LYRAS Reganą reikia išskrosti ir pažiūrėti, kas įsiveisė jos širdyje. Gal yra kokios gamtinės priežastys, kurios širdį paverčia akmeniu? *(Edgarui)* Jus, pone, aš priimu į savo šimtinę; tiktai man nepatinka jūsų drabužiai. Gal sakysit, kad jie persiški? Bet vis tiek persirenkit.
KENTAS Valdove, gulkite ir pailsėkit.
LYRAS Netriukšmaukit, netriukšmaukit. Užtraukit užuolaidas. Gerai. Pavakarieniausim rytoj ryte.

JUOKDARYS O aš eisiu miegoti vidudieny.[36]

Įeina GLOSTERIS.

GLOSTERIS Prieik, drauguži. Kur valdovas?
KENTAS Jis čia. Tyliau. Jam protas pasimaišė.
GLOSTERIS Brolau, teks tau juo pasirūpint.
Aš nugirdau, kaip tarės jį užmušti.
Štai čia neštuvai; paguldykit jį
Ir kuo greičiau į Duvrą. Ten jo laukia
Patikima globa. Bet jei užgaiši
Bent pusvalandį, jam ir mums visiems
Nebepavyks išvengt mirties. Pakelk
Ir eik su manimi. Tuojau aš duosiu
Tau apsaugą ir atsargų kelionei.
KENTAS Visai išsekęs jis kietai užmigo.
Gal poilsis pagydytų tau protą,
Kuris vėliau vargu ar bepasveiks.
(Juokdariui)
Padėk man nešti tavąjį valdovą.
Neatsilik.
GLOSTERIS Greičiau, greičiau, eime!

Visi, išskyrus EDGARĄ, išeina.

EDGARAS Kai slegia artimą sunki bėda,
Sava nelaimė ne tokia juoda.
Vienatvėj kęsti – pražūtis baisi,
Kada aplinkui linksminas visi.
Bet daug lengviau pakeliami vargai,
Jei su tavim liūdnos lemties draugai.
Atlėgo man gėla, kai pamačiau
Karalių, jos kankinamą pikčiau.
Jis – vargšas tėvas, aš – sūnus tremty.
Bet, Tomai, lauk, – ateis laikai kiti,
Kai tu klastingą šmeižtą nusiplausi

Ir savo tikrą išvaizdą atgausi.
Kad tik karalius spėtų išsigelbėt!
Slėpkis, slėpkis.

Išeina.

VII SCENA

Glosterio pilies kambarys.

Įeina KORNVELIS, REGANA, GONERILĖ, EDMUNDAS ir tarnai.

KORNVELIS *(Gonerilei)* Skubėkite pas savo vyrą ir parodykit jam šį laišką. Išsilaipino prancūzų kariuomenė. *(Tarnams)* Suraskit tą išdaviką Glosterį.

Keli tarnai išeina.

REGANA Pakarti jį nedelsiant.
GONERILĖ Išlupti jam akis.
KORNVELIS Palikit jį mano rūstybei. Edmundai, palydėkit mūsų seserį. Jums geriau nematyti, kaip mes atkeršysim tam išdavikui, jūsų tėvui. Nuvykęs pas hercogą, paraginkit jį nedelsiant ruoštis karui. Mes irgi nesnausim. Žinias viens kitam perdavinėsim nuolatos ir negaišdami. Laimingai, sese; laimingai, grafe Glosteri.

Įeina OSVALDAS.

Na, kaip? Ar sužinojai, kur karalius?
OSVALDAS Jam grafas Glosteris pabėgt padėjo.
Su trisdešimt penkiais palydos vyrais,
Kurie visur per naktį jo ieškojo,
Prie vartų nelauktai jis susitiko.
Ir tas būrys su grafo savanoriais
Nurūko tuoj į Duvrą. Ten, kaip gyrės,
Jie ras draugus su pajėgom stipriom.

KORNVELIS Atveskit hercogienei arklius.

OSVALDAS išeina.

GONERILĖ Laimingai, sese, ir sėkmės jums, grafe.
KORNVELIS Lik sveikas, Edmundai.

GONERILĖ ir EDMUNDAS išeina.

Greičiau suraskit
Tą išdaviką Glosterį. Suriškit
Jį, tarsi vagį, ir atveskit čia.

Tarnai išeina.

Nors ir negalim jo nubaust mirtim
Be jokio teismo, bet valdžia mums leidžia
Išlieti įniršį. Jei kas ir smerks,
Nedrįs nieks kištis.

Įeina GLOSTERIS ir tarnai.

Kas čia? Išdavikas?
REGANA Nedėkingas lapinas! Čia jis!
KORNVELIS Suveržkit jo suvytusias rankas.
GLOSTERIS Svečiai aukštieji, ką jūs čia sumanėt?
Nebūkite piktadariai, bičiuliai!
KORNVELIS Liepiau surišti jį.
(Tarnai riša Glosterį)
REGANA Stipriau, stipriau!
Niekingas išdavikas!
GLOSTERIS Netiesa.
Beširde ponia, aš ne toks, kaip jūs.
KORNVELIS Pririškit prie kėdės. Žinosi, niekše...
(Regana peša jo barzdą)
GLOSTERIS Kaip jums ne gėda pešti mano barzdą!
REGANA Toks žilas išdavikas – ir toks žemas!
GLOSTERIS Piktoji, šitie išpešti plaukai

Atgis ir tau atkeršys. Jūs – svečiai.
Ir nedera darkyti mano veido,
Nelyginant plėšikams. Ko jūs norit?
KORNVELIS Kas rašė laiškus jums iš Prancūzijos?
REGANA Sakykit tiesiai, nes mes viską žinom.
KORNVELIS Ir kokį rengėt suokalbį su priešu,
Kurs neseniai užpuolė mūsų kraštą?
REGANA Kur išsiuntėt pamišusį karalių?
Kalbėkit.
GLOSTERIS Gavau aš laišką, bet jisai ne priešo,
O gero linkinčia ranka rašytas.
KORNVELIS Mėgina išsisukti.
REGANA Ir meluoja.
KORNVELIS O kur karalių išsiuntėt?
GLOSTERIS Į Duvrą.
REGANA Kodėl į Duvrą? Juk uždraudę buvom...
KORNVELIS Teatsakys pirmiau, kodėl į Duvrą.
GLOSTERIS Prie gėdos stulpo viską aš iškęsiu.
Jūs galit tyčiotis.
REGANA Kodėl į Duvrą?
GLOSTERIS Kad nematyčiau, kaip senas akis
Grobuoniškais nagais tu jam išlupsi;
Kaip ta nuožmi sesutė šerno iltim
Lig kraujo kandžios pateptąjį kūną.
Tą pragarišką naktį, kai vienplaukis
Audroj jis bastės, jūra būtų stojus
Piestu ir užgesinusi žvaigždes.
O jis dar, vargšas, lietui lyt padėjo.
Jei tokią naktį prie tavųjų vartų
Vilkai užstaugtų, tartum: „Leisk juos, sarge“.
Čia ir žiaurus atlyš. Bet dar išvysiu,
Kaip ant vaikų jūsiškių kerštas kris.
KORNVELIS Tau nebeteks išvyst. Laikykit kėdę.

Tavas akis sutraiškys mano koja.
(Išlupa Glosteriui akį)
GLOSTERIS Kas tikis išgyvent iki senatvės,
Padėkit man!.. O, budelis! Dievai!
REGANA Ir antrą. Ji šaipysis iš pirmosios.
KORNVELIS Išvysi kerštą?
PIRMASIS TARNAS Hercoge, sustokit!
Aš nuo vaikystės jums dorai tarnauju,
Bet man pati svarbiausia pareiga
Dabar jus sulaikyt.
REGANA Šunie, kaip drįsti!
PIRMASIS TARNAS O, jei ant smakro augtų jums barzda,
Už jos dabar patempčiau! Kaip jūs galit!
KORNVELIS Verge! *(Išsitraukia kardą)*
PIRMASIS TARNAS Na, pulkit, išbandykit pikto laimę.
(Abu kaunasi, Kornvelis sužeidžiamas)
REGANA *(Kitam tarnui)* Duok kardą. Šitaip šokti į akis!
(Pagriebus kardą pribėga ir duria tarnui į nugarą)
PIRMASIS TARNAS Mane nužudė! Grafe, jums dar liko
Viena akis. Žiūrėkit, kaip už jus
Atkeršijau.
(Numiršta)
KORNVELIS Tuojau nebežiūrės.
Lauk, glitūs, niekšiški drebučiai!
(Išlupa Glosteriui kitą akį)
Na, kur tavasis blizgesys?
GLOSTERIS Tamsos bedugnė... Edmundai, kur tu?
Įkaitrink meilę įgimtą sūnaus,
Atkeršyk jiems už šią piktadarybę.
REGANA Nutilki, niekše! Tu šaukiesi to,
Kurs atskleidė mums tavo išdavystę.
Jisai per geras, kad tavęs gailėtųs.
GLOSTERIS Koks aš kvailys! Tai Edgaras nekaltas.

Dievai, atleiskit man ir jam padėkit.
REGANA Išmeskit jį už vartų. Lai uosle
Suras į Duvrą kelią.
(Tarnas išveda Glosterį)
Kas gi jums?
KORNVELIS Aš sužeistas. Jūs eikit su manim.
Išvyt beakį niekšą! O šį vergą
Išmesti ant mėšlyno! Ak, Regana,
Kaip nelaiku šita žaizda! Žiūrėkit,
Kaip kraujas trykšta. Duokite man ranką.

Abu išeina.

ANTRASIS TARNAS Sunkiausios nuodėmės nesibijosiu,
Jei atpildo išvengti jam pavyks.
TREČIASIS TARNAS O jeigu ji numirs sava mirtim,
Tai visos moterys pavirs pabaisom.
ANTRASIS TARNAS Eime pas seną, nelaimingą grafą.
Tegu jį veda tas beprotis Tomas
Ten, kur norės. Jis tam geriausiai tinka.

Išeina.

TREČIASIS TARNAS O aš kiaušinių baltymų, linų
Paimsiu ir kraujuojančias žaizdas
Aprišiu. O dangau, padėk jam!

Išeina.

KETVIRTAS

VEIKSMAS

I SCENA

Takas iš Glosterio pilies.
Įeina EDGARAS.

EDGARAS Geriau visų paniekintam gyvent,
Nei nuolat niekinamam pataikūnų.
Likimo nublokšti į patį dugną,
Pamiršę baimę, puoselėja viltį.
Graudžiausia permaina pačioj viršūnėj,
O ašaros tepereina į juoką.
Aš sveikinu tave, bekūnis vėjau,
Mane nusviedęs į juodžiausią skurdą.
Bet kas čionai ateina?

Įeina GLOSTERIS, vedamas SENIO.

Mano tėvą
Taip vargiai veda? O lemtie, lemtie!
Jei ne tavieji piktinantys smūgiai,
Nepasiduotume senatvei.
SENIS Grafe,
Aštuoniasdešimt metų jūsų tėvo
Ir jūsų žemėj gyvenu ir dirbu.
GLOSTERIS Drauguži, pasitrauk; palik mane.
Padėt man nepadėsi, vien tik sau
Gali pakenkt.

SENIS Bet jūs nematot kelio.
GLOSTERIS Nėra man kelio, ir akių nereikia;
Aš regintis buvau, kai suklupau.
Gerovė užliūliuoja sveiką protą,
O neganda mums atveria akis.
O, mielas Edgarai, apgauto tėvo
Rūstybės auka! O, kad aš galėčiau
Sulaukt dienos, kai vėl tave paliesiu,
Tarytumei iš naujo praregėčiau!
SENIS O čia kas stovi?
EDGARAS (*į šalį*) O dievai! Ir kam
Valia sakyt: „Blogiau negali būti"?
Dabar man dar blogiau negu lig šiol.
SENIS Čia vargšas Tomas.
EDGARAS (*į šalį*) Dar blogėti gali.
Sunkiausio mirksnio nesame sulaukę,
Kol tart įstengiam: „Štai sunkiausias mirksnis".
SENIS Drauguži, kur eini?
GLOSTERIS Čia koks beturtis?
SENIS Taip, ir beprotis.
GLOSTERIS Jis ne toks jau kvailas,
Jei moka elgetauti. Vakar naktį
Mačiau aš tokį vargšą, ir žmogus
Man panašus į kirminą atrodė.
Prisiminiau ir sūnų, nors tada
Laikiau jį priešu. Jau žinau, kad klydau.
Kaip vaikiščiai muses, taip ir dievai
Mus smagindamies žudo.
EDGARAS (*į šalį*) Ką daryt?
Blogai, kai reikia juokdarį vaidinti
Prieš kenčiantį, save ir kitą skaudint, –
Telaimina jus Dievas!
GLOSTERIS Ar čia tas

Nuogalius išmaldautojas?
SENIS Taip, grafe.
GLOSTERIS Tada gali sau eit. O jei vardan
Senos draugystės man pagelbėt nori,
Tai pasivyk mus pakeliui į Duvrą.
Atnešk drabužių tam nuogam varguoliui, –
Imu jį sau vedliu.
SENIS Bet jis beprotis.
GLOSTERIS Tokie laikai, – aklus bepročiai veda.
Daryk, kaip pasakiau. Ir eik namo.
SENIS Aš jam gražiausius apdarus atnešiu.
Ir tebūnie, kas bus.

Išeina.

GLOSTERIS Ei tu, nuogaliau...
EDGARAS Vargšui Tomui šalta.
(į šalį)
Nėra jėgų jau apsimetinėt.
GLOSTERIS Prieik arčiau.
EDGARAS *(į šalį)* Bet reikia. – Te Aukščiausias
Tavas akis palaimins. Jos kraujuoja.
GLOSTERIS Ar tu gerai pažįsti Duvro kelią?
EDGARAS Žinau visas landas ir perėjas, visus kelius ir takelius. Vargšui Tomui iš išgąsčio pasimaišė protas. Gerasis žmogau, tesaugo tave Dievas nuo nelabojo. Į vargšą Tomą sulindo iš karto penki velniai:[37] Obidikutas, paleistuvystės kipšas; Hobididensas, nebylumo kunigaikštis; Mahu, vagystės dvasia; Modo, žmogžudystės demonas; Flibertidžibetas, verčiantis vaipytis ir kraipytis, paskui apsėdęs tarnaites ir kambarines. Telaimina jus Dievas, pone.
GLOSTERIS Paimk šią piniginę, plikas bėdžiau,
Dangaus rūstybės parblokštas į dulkes.
Mana nelaimė tavąją sumažins.

Dievai, meldžiu! Tegu besotis turčius,
Kuris nepaiso prigimtinių teisių,
Greitu laiku pajunta mūsų galią!
Ir, perteklių po lygiai padalinus,
Visiems užteks. Ar tu pažįsti Duvrą?
EDGARAS Taip, pone.
GLOSTERIS Ten yra stati uola,
Kuri pakibus žvelgia į bedugnę.
Privesk mane prie šito skardžio krašto,
Ir aš tave nelaimėje paguosiu
Tuo, kuo galiu. Toliau nebereikės
Man jokio vedlio.
EDGARAS Jeigu taip, duok ranką,
Ir vargšas Tomas tuoj tave nuves.

Abu išeina.

II SCENA

Priešais Olbenio rūmus.
Įeina GONERILĖ, EDMUNDAS ir OSVALDAS.

GONERILĖ Sveiki atvykę. Aš stebiuos, kad mano
Ramusis vyras mūsų nesutiko.
(Osvaldui)
Kur hercogas?
OSVALDAS Namie, bet jį sunku
Pažint. Sakau jam, kad užpuolė priešas,
O jis tik šypsos. Kai išgirdo žinią,
Kad jūs sugrįžtat, tarė: „Juo blogiau“.
Kai Glosterį smerkiau, kaip išdaviką,
Ir jo sūnaus ištikimybę gyriau,
Atsakė man, jog aš esu kvailys,

Ir kad iš tikro – viskas atvirkščiai.
Nudžiunga jis, kada paniurti reiktų,
O kai turėtų pralinksmėt, nuliūsta.
GONERILĖ *(Edmundui)*
Į vidų neikit. Jam širdies bailumas
Slopina ryžtą. Nuoskaudų jisai
Nepaiso ir nekeršija už jas.
Tikriausiai mūsų norai išsipildys.
Skubėkit, Edmundai, pas mano brolį
Ir būkit jo kariuomenės vadu.
O aš, pati paėmus kardą, vyrui
Įbruksiu verpstę į rankas. Žinias
Nešios mums šitas atsidavęs tarnas.
Tuojau išgirsit, – jei tiktai ryžtingai
Ir drąsiai veiksit, – ko iš jūsų nori
Širdies valdovė. Imkit. Ir tylėkit.
(Duoda jam kaspiną)
Palenkit galvą. Jei šis bučinys
Prabiltų, jis suteiktų jums sparnus.
Suprask ir apmąstyk. Sėkmės!
EDMUNDAS Aš – tavo lig mirties.

Išeina.

GONERILĖ Mieliausias mano!
O, štai kaip vyras skiriasi nuo vyro!
Nors tu labiausiai trauki moters širdį,
Užgrobęs mano kūną tas kvailys.
OSVALDAS Šviesioji ponia, hercogas ateina.

Išeina.

Įeina OLBENIS.

GONERILĖ Gal aš verta bent žodžio?
OLBENIS Gonerile,

Tu neverta nė dulkių, kur į veidą
Tau žeria vėjas. Aš bijau tavęs.
Visi, kas niekina savas šaknis,
Lengvai bet kokią ribą gali peržengt.
Nuo gimtojo kamieno atsiskyrus
Šaka nudžiūsta be maistingų syvų
Ir neša mirtį.
GONERILĖ Gana nesąmones kalbėt.
OLBENIS   Gerumas
Ir išmintis niekingi niekšui rodos.
Kas maudosi purve, tik purvą myli.
Ką jūs padarėt, tigrės, o ne dukros?
Garbingą, seną, kilniaširdį tėvą,
Kuriam aršus lokys laižytų kojas,
Kaip žvėrys jūs išvarėte iš proto.
Kodėl jo neužstojo mano brolis?
Juk vyras, hercogas, iš jo tiek gavęs!
Jei neužgrius rūsti dangaus bausmė
Už šią piktadarystę, tuoj pradės
Paklaikę žmonės ryti vienas kitą,
Lyg tos gelmių pabaisos.
GONERILĖ   Tu menkysta,
Su skruostais antausiams, o galva – smūgiams!
Neatskiria jau tavo žlibos akys
Garbės nuo gėdos. Vien kvailiams ir gaila
Nenaudėlių, kada jie baudžiami
Nespėję nusikalst. Kur tavo būgnas?
Prancūzų vėliavos jau plazda vėjy,
Šalmai plunksnuoti graso tavo kraštui,
O tu, teisuoli paikas, atsisėdęs
Šauki: „O, varge, kam gi jis taip daro?“
OLBENIS Šėtone, pažiūrėk tu į save!
Taip išsigimus moteris bjauresnė

Už patį velnią.
GONERILĖ O, tu bukaproti!
OLBENIS Sustoki, nužmogėjus nelaboji,
Nevirski į pabaisą. Jeigu rankoms
Aš duočiau valią, jos tave su kaulais
Suplėšytų bemat į skutelius.
Tačiau prieš moterį esu bejėgis,
Nors ji – tikra šėtonė.
GONERILĖ Koks vyriškumas! Jūs tik pamanykit!

Įeina PASIUNTINYS.

OLBENIS Sakyk, kas naujo?
PASIUNTINYS O, gerasis pone,
Jau Kornvelio valdovas nebegyvas.
Jis Glosteriui ketino antrą akį
Išlupt, kai tarnas pervėrė jį kardu.
OLBENIS Kaip? Glosteriui akis?
PASIUNTINYS Jo senas tarnas,
Netverdamas iš gailesčio, ginklu
Tokiam žiaurumui bandė pasipriešint,
O hercogas įnirtęs jį nužudė;
Bet buvo sunkiai sužeistas ir pats,
Ir greitai mirė.
OLBENIS Dar yra, vadinas,
Danguj teisybė, jeigu nusikaltęs
Tą patį mirksnį atpildo sulaukia.
Ber vargšas Glosteris! Ar jam išlupo
Abi akis?
PASIUNTINYS Abi, abi, valdove.
Šį laišką, ponia, siunčia jums sesuo
Ir prašo kuo skubiausiai atsakyt.
GONERILĖ *(į šalį)*
Žinia gera. Tačiau sesuo – našlė.
O mano Edmundas dabar pas ją.

Sugriaut jie gali mano oro pilį.
Man ateitį apnuodyt. Antra vertus,
Yra vilčių. – Gerai, tuoj atsakysiu.

Išeina.

OLBENIS Kur buvo jo sūnus, kai jį kankino?
PASIUNTINYS Lydėjo ponią čion.
OLBENIS Bet jo nėra.
PASIUNTINYS Aš sutikau jį grįžtantį atgal.
OLBENIS Ar žino jis apie piktadarybę?
PASIUNTINYS Taip, hercoge. Jis pats įskundė tėvą
Ir pasišalino, kad jiems bausmė
Lengviau pavyktų.
OLBENIS Glosteri, kol gyvas,
Dėkosiu tau už tą atsidavimą
Karaliui ir visom jėgom bandysiu
Atkeršyt už tavas akis. Eime.
Papasakok man viską, ką žinai.

Išeina.

III SCENA

Prancūzų stovykla Duvre.
Įeina KENTAS ir DVARIŠKIS.

KENTAS Ar nežinot, kodėl Prancūzijos karalius taip ūmai sugrįžo namo?
DVARIŠKIS Jis paliko nesutvarkytus svarbius valstybės reikalus. Vėliau paaiškėjo, kad jie kelia karalystės saugumui tokią grėsmę, jog būtina sugrįžti jam pačiam.
KENTAS O kam jis patikėjo vadovauti kariuomenei?
DVARIŠKIS Ponui Lafarui, Prancūzijos maršalui.

KENTAS Ar labai nuliūdino karalienę jūsų perduotas laiškas?
DVARIŠKIS Jai skaitant laišką, ašara stambi
Vis nuriedėdavo per švelnų skruostą.
Bet sielvartą ji tramdė kaip valdovė,
Neleisdama jam įsikaraliaut.
KENTAS Tai susijaudino?
DVARIŠKIS Bet ne iš pykčio.
Ten rungės širdgėla ir ištvermė,
Kuri geriau jai tinka. Matėt saulę
Per lietų šviečiant? Taip ir jos šypsnys
Pro ašaras atrodė lyg stebuklas.
O lūpos, šypsančios laimingai, dėjos
Nežinančios, kas byra iš akių,
Nelyginant iš brangenybių perlai.
Jei šitaip sielvartas kiekvieną puoštų,
Jis būtų lobis.
KENTAS Klaust neklausė nieko?
DVARIŠKIS Ji, sunkiai atsidusus, tėvo vardą
Vos girdimai gal dusyk sukuždėjo.
Sušuko: „Sesės, sesės, kaip ne gėda!
O vargšas tėve! Naktį? Ir į audrą?
O gailesti, kur tu?“ Bet čia ištryškę
Iš dangiškų akių šventi šaltiniai
Užliejo šauksmą, ir susidrovėjus
Ji pasitraukė sielvartaut vienatvėj.
KENTAS Tai žvaigždės; žvaigždės lemia mūsų būdą.
Kitaip nebūtų ta pati pora
Tokių skirtingų dukrų susilaukus.
Daugiau su ja nebekalbėjot?
DVARIŠKIS Ne.
KENTAS Karalius buvo ten?
DVARIŠKIS Ne, jau išvykęs.

KENTAS O vargšas, nelaimingas Lyras čia;
Jis protarpiais atgauna aiškų protą,
Prisimena visus, bet su dukra
Nenori susitikt.
DVARIŠKIS Tačiau kodėl?
KENTAS Jį graužia gėda, kad ją taip atstūmė,
Išvarė nepalaiminęs svetur,
Į nežinią, atidavė jos kraitį
Beširdėms dukroms. O tokių minčių
Sudirgintas jisai iš gėdos dega,
Nedrįsta jai pažvelgti į akis.
DVARIŠKIS Vargšelis, kaip jo gaila!
KENTAS Gal girdėjot,
Kur hercogų kariuomenė dabar?
DVARIŠKIS Girdėjau, kad žygiuoja Duvro link.
KENTAS Nuvesiu ir paliksiu jus pas Lyrą;
Mane dar aplinkybės verčia slėptis.
Kai paaiškės, kas aš esu iš tikro,
Nesigailėsit, jog susipažinot
Su manimi. Dabar jau metas eiti.

Abu išeina.

IV SCENA

Prancūzų stovykla.

Būgnai, vėliavos.

Įeina KORDELIJA, GYDYTOJAS ir kareiviai.

KORDELIJA Deja, tai jis. Ir šiandien jį sutiko,
Paklaikusį lyg įsišėlus jūra,
Dainuojantį, su karūna iš usnių,
Balandų, vikių, varpučių, dagių

Ir dar kitokių piktžolių, kurios
Kviečiuos keroja. Siųskite šimtinę!
Teapieškos kariai kiekvieną pėdą
Aukštų javų lauke ir teatves
Jį pas mane.

Vienas iš karininkų išeina.

Ar žinomi žmonėms
Kokie nors būdai, kaip grąžint jam protą?
Už tai aš atiduočiau visą turtą.
GYDYTOJAS Yra toks būdas. Poilsis, valdove, –
Geriausia slaugė, mums duota gamtos.
Vaistažolės tam tikros reikalingos;
Karalių jos nuo nemigos pagydys,
Jo sielvartui sumerks akis.
KORDELIJA Visi
Gyvybės syvai, slaptos žemės galios,
Sukilkite nuo ašarų manų,
Padėkit numalšint vargdienio gėlą! –
Greičiau suraskit jį, kol nevilties
Ir pamišimo priepuoly jisai
Savos gyvybės neprarado.

Įeina pasiuntinys.

PASIUNTINYS Artėja britų kariauna, valdove.
KORDELIJA Jau žinom. Pasirengę juos sutikti.
Brangusis tėve, tavo teisių gint
Aš čia veržiaus. Karalius Prancūzijos
Pasigailėjo ašarų manų.
Kovon mus ne garbės troškimas gena,
O meilė, nerimas dėl tėvo seno.
Kad tik aš kuo greičiau jį pamatyčiau!

Visi išeina.

V SCENA

Glosterio pilyje.
Įeina REGANA ir OSVALDAS.

REGANA Ar brolis išrikiavo jau karius?
OSVALDAS Taip, ponia.
REGANA Pats juos ves?
OSVALDAS Tik iš bėdos.
Jo žmonai būti karvedžiu derėtų.
REGANA Ar grafas Edmundas su juo kalbėjos?
OSVALDAS Ne, ponia.
REGANA Ką šiame laiške sesuo
Galėtų jam rašyti?
OSVALDAS Nežinau.
REGANA O grafui prireikė skubiai išvykti.
Mes buvom neapdairūs ir kvaili,
Kad aklą Glosterį palikom gyvą.
Visi, pamatę jį, sukils prieš mus.
Manau, jog Edmundui pagailo tėvo,
Todėl jis nori jo kančias sutrumpint;
Kartu – ir priešo pajėgas apžvelgt.
OSVALDAS Turiu jį vytis ir įteikt jam laišką.
REGANA Rytoj mes išžygiuojam. Palūkėk.
Keliai pilni pavojų.
OSVALDAS Negaliu.
Ponia griežtai įsakė man skubėti.
REGANA Kodėl ji rašo Edmundui? Nejaugi
Tu jam žodžiu to perduot negali?
Turbūt... Bet nežinau. Dosni tau būsiu,
Tik leiski man atplėšti laišką.
OSVALDAS Ponia,
Verčiau...

REGANA Sesuo nemyli savo vyro.
Mačiau, kaip ji, viešėdama čionai,
Vis Edmundą aistringais žvilgsniais varstė.
O tu jos patikėtinis esi.
OSVALDAS Aš, ponia?
REGANA Gerai žinau, kad tu – jos parankinis.
Todėl įsidėmėki: mano vyras
Jau miręs. Mes su Edmundu sutarę,
Ir jis į porą tinka man labiau
Nei sesei. Apgalvoki visa tai.
Pavijęs grafą, perduok šitą jam.
O kai sesuo išgirs, ką tau sakiau,
Patark jai paklausyti proto balso.
Laimingo kelio tau. O jei aptiktum
Tą aklą išdaviką, nepamiršk,
Jog mes atsidėkosim už jo galvą.
OSVALDAS Kad tik jis man pakliūtų, hercogiene!
Tada parodysiu, kieno aš pusėj.

Abu išeina.

VI SCENA

Laukas šalia Duvro.

Įeina GLOSTERIS ir EDGARAS.

GLOSTERIS Kada gi mes užlipsime į viršų?
EDGARAS Jau kopiam. Jaučiat, kaip sunku žingsniuot?
GLOSTERIS Čia, rodos, lyguma.
EDGARAS Stačiausias skardis.
Štai, girdit jūrą?
GLOSTERIS Nieko negirdžiu.
EDGARAS Vadinas, paveikti akių skausmų,

Ir likusieji pojūčiai nusilpo.
GLOSTERIS Tikriausiai. Lyg ir tavo balsas kitas,
Lyg ir šneki aiškiau, suprantamiau.
EDGARAS Jūs klystat. Aš nė kiek nepasikeitęs,
Išskyrus drabužius.
GLOSTERIS Sklandžiau kalbi.
EDGARAS Štai ir atėjom. Stokit. Kaip baisu!
Žemyn pažvelgus sukasi galva!
Kaip skraidantys vabzdžiai atrodo varnos
Ir kuosos man po kojom. Kiek žemiau
Petražoles kažkas pakibęs renka.
Šiurpu žiūrėt! Didumo sulig galva.
Žvejai, ant kranto krutantys, panašūs
Į pelytes. Ten inkarą išmetęs
Didžiulis laivas regis kaip valtelė.
O valtis – tarsi plūduras menkutis,
Vos matomas. Bangų mūšos gaudimas
Nuslopsta, nepasiekęs tokio aukščio.
Nebežiūrėsiu, nes bijau apsvaigti,
Akims apraibus, strimgalviais nulėkt.
GLOSTERIS Mane ten pastatyki.
EDGARAS Duokit ranką.
Dabar jau stovite ant skardžio krašto.
Už jokius pinigus žemyn nešokčiau.
GLOSTERIS Paleisk mane. Paimk šią piniginę
Su brangakmeniu. Jis kaip lobis vargšui.
Telaimins jį tau fėjos ir dievai.
Į šalį pasitrauk ir atsisveikink,
Kad įsitikinčiau, jog tu toli.
EDGARAS Sudie, gerasis pone.
GLOSTERIS Lik sveikas.
EDGARAS *(į šalį)* Taip žaisdamas ištraukti jį tenoriu
Iš nevilties.

GLOSTERIS *(klaupiasi)* Galingieji dievai!
Atsižadu pasaulio ir, jums regint,
Sunkios vargų naštos atsikratau.
Jei dar pajėgčiau kęst ir nesiginčyt
Su jūsų nepalenkiama valia,
Galėtų mano smilkstanti gyvybė
Pati sudegt. Jei Edgaras nežuvęs,
Globokit jį! Linkiu sėkmės, bičiuli.
EDGARAS Aš, pone, pasišalinu. Sudie.
(Glosteris puola į priekį ir apalpsta)
(į šalį) Vaizduotė gali širdį sustabdyt,
Kada širdis pati sustoti nori.
Jei būtų buvęs ten, kur manė, nieko
Daugiau nebemanytų. Ar begyvas? *(Pakėlęs balsą)*
Bičiuli! Pone! Girdit? Atsiliepkit!
Tikrai numirt galėjo. Ne, atgyja.
Kas esat jūs?
GLOSTERIS Šalin! Leisk man numirt.
EDGARAS Gal tu plunksnelė, vortinklis ar oras,
Kad iš tokių aukštybių žemėn kritęs
Neištiškai? Bet tu kalbi, kvėpuoji,
Ir tavo kūnas sveikas, be žaizdų.
Nė dešimčia stiebų neišmatuosi
Baisingo aukščio, iš kurio nupuolei.
Stebuklas, kad tu gyvas. Na, kalbėk.
GLOSTERIS Bet ar tikrai aš nukritau, ar ne?
EDGARAS Nuo šios kraupios kreidingos atbrailos.
Net vyturio, skardenančio tenai,
Mes negirdėtume. Pakelk akis.
GLOSTERIS Aš neturiu akių. Nejaugi kančiai
Užginta galą sau pasidaryt?
Vargdienis amžiais guosdavos mintim,
Jog šitaip gali pergudraut tironą.

Jo išdidžiai sauvalei nepaklust.
EDGARAS Duok ranką. Kelkis. Kojos sveikos? Stovi
Lyg ir tvirtai.
GLOSTERIS Per daug, per daug tvirtai.
EDGARAS Tikra mįslė. O kas ten viršuje
Tave lydėjo?
GLOSTERIS Elgeta bedalis.
EDGARAS Iš apačios man rodės, kad jo akys –
Tai du mėnuliai; nosių jis turėjo
Gal tūkstantį ir du baisius ragus,
Banguotus tartum siautulinga jūra.
Ten velnias buvo. Tu, laimingas tėve,
Dėkok dievams, kurių visagalystė
Išgelbėjo tave nuo pražūties.
GLOSTERIS Dabar žinosiu. Ir nuo šiolei kęsiu
Šią bėdą, kol jinai pati sušuks:
„Gana, gana, jau mirk!" O tą būtybę
Aš palaikiau žmogum. Ji vis kartojo:
„Va, nelabasis, velnias". Į šią vietą
Kaip tik jisai ir atvedė mane.
EDGARAS Nurimk ir būk kantrus. – Bet kas čia eina?

Įeina LYRAS, pamišęs, apsikarstęs pievų gėlėm.

Sveika galva taip niekad nesipuoš.
LYRAS Ne, jie negali uždrausti man kalti pinigus. Juk aš – patsai karalius.
EDGARAS Širdis man plyšta, vien į jį pažvelgus!
LYRAS Čia prigimtis reiškia daug daugiau negu amatas. Štai jums pirma kareiviška alga.[38] Šitas jaunuolis laiko lanką taip, lyg baidytų varnas. Įtempk lanką per visą strėlės ilgį. Žiūrėkit, žiūrėkit, – pelė! Tyliau, tyliau; mes tuoj pagausim ją, prisiviliojęs šiuo gabaliuku pakepinto sūrio. Štai mano pirštinė; aš pasiruošęs kautis su milžinu. Atneškit alebardas.

Puikiai skrenda paukštis. Į tikslą, tiesiai į tikslą! Sakyk slaptažodį.

EDGARAS Kvapnusis mairūnas.

LYRAS Gali eiti.

GLOSTERIS Aš pažįstu šitą balsą.

LYRAS A! Gonerilė su žila barzda? Jie gerinosi man kaip šuniui ir tvirtino, jog esu tikras žilabarzdis išminčius, kai man dar nė barzda nežėlė. O kaip jie man atsakinėdavo! Ir „taip", ir „ne". O juk net tikėjimas neleidžia vienu metu sakyti ir „taip", ir „ne". Tik tada, kai mane permerkė lietus, kai perpūstas žvarbaus vėjo ėmiau kalenti dantimis ir kai niekaip neįstengiau nutildyti perkūnijos, – tik tada aš juos perkandau ir perpratau. Tuščiakalbiai, ir tiek. Vis kartodavo man, jog esu visagalis. Bet tai – melas; mane įveikė karštinė.

GLOSTERIS Pažįstu šitą balsą. Čia karalius?

LYRAS Karalius nuo galvos iki pėdų.
Štai, valdinys, vos man pažvelgus, virpa.
Aš dovanoju tau gyvybę. Kuo tu
Nusikaltai? Svetimoteriavai?
Nemirsi. Mirt už tokį nieką? Ne.
Juk ištvirkauja mašalai ir musės.
Klestėk, paleistuvyste! Myli tėvą
Tas pavainikis Glosterio sūnus
Labiau, negu mane – teisėtos dukros.
Tad sanguliaukit, nes karių man reikia.
Štai maivosi dama. Iš veido spėtum,
Kad šerkšnas jai netirpsta šakumoj.
Ji dedasi dora ir purto galvą,
Išgirdus minint kūniškus džiaugsmus;
Bet geismą tenkint puola daug godžiau
Nei kekšė ar įmitusi kumelė.
Žemiau pusiaujo visos jos – kentaurės,
Nors moterys, vien moterys viršuj.

Dievams jos tepriklauso iki juostos,
O apačia – šėtono naguose.
Ten – pragaras, ten – tamsybės, ten – sieros duobė; liepsna, smarvė, kančios, pražūtis. Fui, fui, fui! Tfu! Tfu! Vaistininke, duok man unciją muskuso, praskaidrink mano vaizduotę! Štai, imk pinigus.

GLOSTERIS O, leisk man pabučiuot tau ranką.

LYRAS Pirmiau nusišluostysiu. Ji kvepia mirtimi.

GLOSTERIS O, sunaikintas kūriny gamtos!
Ir visata kaip tu sunyks iš lėto!
Ar tu mane pažįsti?

LYRAS Gerai prisimenu tavo akis. Ko šnairuoji į mane? Veltui stengies, aklasis Kupidone; aš jau nebemylėsiu. Perskaityk šitą reikalavimą; tik pažiūrėk, kokia rašysena!

GLOSTERIS Nors tavo raidės šviestų tartum saulės,
Aš jų nepamatyčiau.

EDGARAS *(į šalį)* Nenorėjau
Tikėt gandais apie karaliaus ligą,
O štai dabar tiesiog širdis man plyšta.

LYRAS Skaityk.

GLOSTERIS Tuščiom akiduobėm?

LYRAS Tai štai kaip? Nei akių kaktoj, nei pinigų kišenėj? Vadinasi, tavo kaktai sunkios dienos, o kišenei – lengvos. Tačiau tu matai, kas dedasi pasauly.

GLOSTERIS Nematau, bet juntu.

LYRAS Kuoktelėjai, ar ką? Juk ir be akių kiekvienas mato, kas dedasi pasauly. Stebėk ausimis. Žiūrėk, kaip tas teisėjas tyčiojasi iš kišenvagio. O dabar klausyk, – imkim ir keliskart sukeiskim juos vietomis. Atspėk, katras iš jų teisėjas, o katras – vagis? Ar esi matęs, kaip kiemšunis loja ant elgetos?

GLOSTERIS Taip, pone.

LYRAS Ir kaip vargšas sprunka nuo jo. Štai čia ir yra

kiekvienos valdžios esmė. Paklūstame šuniui,
atliekančiam tarnybines pareigas.
Tu, budeli, kodėl muši tą mergšę?
Nustok, tu privalai išpert save. –
Juk pats su ja norėtum pasismagint.
Palūkininkas karia smulkų sukčių.
Pro skarmalus ir menkos ydos kyšo,
O mantija ir kailiai viską slepia.
Šarvais auksiniais nuodėmę pridenk,
Ir teisingumo ietis tuoj suluš;
Bet skudurus pradurs pigmėjas šiaudu.
Nėra kaltų, sakau, tikrai nėra!
Bičiuli, aš galiu visus apgint
Ir tuoj užčiaupti kaltintojams burnas.
Įsitaisyki stiklines akis
Ir kaip lankstus politikas vaidink,
Jog tu matai, ko negali matyt. –
Nutraukit man batus. Stipriau! Štai taip.
EDGARAS Kaip išmintis su kliedesiais sumišus!
Ir sveiko proto balsas, ir kvailystės.
LYRAS Jei nori mano lemtį apraudot,
Imk iš manęs akis. Tave pažįstu;
Esi tu Glosteris. Kentėk. Atėjom
Į šį pasaulį verkdami, ir vos
Įkvėpę oro, ėmėm rėkt ir inkšti.
Klausyk, – aš tau pamokslą pasakysiu.
GLOSTERIS O varge, varge!
LYRAS Verkiam nuo gimimo,
Vaidint atėję teatre kvailių. –
Rinktinė skrybėlė.[39] – Puiki mintis!
Žirgų kanopas veltiniu aprišus,
Iš pasalų prisėlint prie žentų
Ir kirst, kirst, kirst, kirst, kirst, kirst!

Įeina DVARIŠKIS su tarnais.

DVARIŠKIS O, štai kur jis! Laikykite! – Valdove,
Jus mylinti duktė...

LYRAS Nieks nepagelbės?
Belaisvis aš? Esu likimo žaislas.
Geri man būkit. Išpirką jums duosiu.
Pakvieskit daktarą. Lig smegenų
Aš sužeistas.

DVARIŠKIS Gerai, jūs viską gausit.

LYRAS Aš vienišas? Visai be palydovų?
Į druskos stulpą galima pavirsti,
Kai iš akių, lyg daržą iš laistyklių,
Vis laistai dulkes ašarom gausiom.
Aistringai mirsiu, kaip šaunus jaunikis.
Aš linksmas, taip! Juk aš karalius, žinot?

DVARIŠKIS Valdovas esate, ir jums paklūstam.

LYRAS Tuomet dar ne viskas prarasta. Tik, jeigu norite mane pagauti, teks pabėgioti. Sa, sa, sa, sa![40]

(Išbėga; tarnai – jam iš paskos)

DVARIŠKIS Jei taip atrodytų didžiausias vargšas,
Gailėtųs jo visi. O čia – karalius!
Bet dar yra trečia duktė; jinai
Pasaulį išvaduos nuo prakeikimo,
Užtraukto seserų piktadarysčių.

EDGARAS Garbingas pone...

DVARIŠKIS Taip. Ko pageidaujat?

EDGARAS Ar negirdėjot, kad tuojau bus mūšis?

DVARIŠKIS Ką čia kalbėt. Kiekvienas vaikas girdi,
Jei tik ne kurčias.

EDGARAS Bet gal pasakysit,
Ar priešas dar toli?

DVARIŠKIS Visai arti.
Kas valandą jau gali pasirodyt.

EDGARAS Tai viskas. Ačiū jums.
DVARIŠKIS Nors karalienė
Ir užsiėmus savo reikalais,
Jos armija nestovi.
EDGARAS Ačiū, pone.

DVARIŠKIS išeina.

GLOSTERIS Šventi dievai, atimkit man gyvybę,
Kad nebandyčiau, piktai dvasiai gundant,
Nusižudyti vėl prieš jūsų valią.
EDGARAS Gera malda čia, tėve.
GLOSTERIS Kas jūs esat?
EDGARAS Aš – vargšas, nuolankus likimo smūgiams,
Kurį kančia ir sielvartas išmokė
Kitų gailėtis. Duokite man ranką;
Tuoj prieglobstį surasim.
GLOSTERIS Ačiū tau.
Telaimina visur tave dangus,
Ir teatlygina tau šimteriopai.

Įeina OSVALDAS.

OSVALDAS Štai kur laimikis! Šią beakę galvą
Gamta sukūrė gausint mano turtams.
Tu, senas, nelaimingas išdavike,
Greit atgailą atlik. Jau kyla kardas
Užmušt tave.
GLOSTERIS Te paslaugi ranka
Tau nesuvirpa.

EDGARAS atsistoja tarp jų.

OSVALDAS Įžūlus kaimieti,
Kaip tu drįsti užstoti išdaviką?
Šalin, jei tos pačios liūdnos dalios
Nenori susilaukti. Pasitrauk.

EDGARAS Nė nemanau, ponuli. Neieškokit kvailių.[41]
OSVALDAS Šalin, juodnugari, arba tuoj mirsi!
EDGARAS Gerasis pone, verčiau eitum, kur eini, ir neužkabinėtum paprastų žmogelių. Jeigu aš baidyčiaus kiekvieno pagyrų puodo, tai jau seniai būčiau kojas pakratęs. Nesiartink prie senuko. Tik pabandyk jį paliesti, ir aš tau suknežinsiu makaulę šita kuoka. Žinok, aš nejuokauju.
OSVALDAS Šalin, tu mėšlo kupste!

Jiedu kaunasi.

EDGARAS Eikš, eikš, ponuli, – kaip vošiu, tai nė dantų nesurinksi. Švaistykis nesišvaistęs tuo savo kardu.

OSVALDAS parkrinta.

OSVALDAS Niekingas verge, užmušei mane...
Imk piniginę. Ir palaidok kūną.
Šį laišką grafui Edmundui įteik;
Surasi jį tarp anglų karvedžių.
O, nelaukta mirtie! Mirtie belaike!
(Miršta)
EDGARAS Pažįstu jį, – paslaugų, suktą niekšą, –
Kuris pikčiausias užmačias ponios
Tuoj pat įvykdyt buvo pasirengęs.
GLOSTERIS Jis mirė?
EDGARAS Sėskit, pailsėkit, tėve.
Aš apieškosiu jį; galbūt tas laiškas
Pasitarnaus. – Jis mirė. Man tik gaila,
Kad kito budelio neatsirado.
Tuoj pažiūrėsim. Atlaidus būk, vaške,
Ir jūs, doros sargai, nesmerkit mūsų,
Kad norim sužinoti priešų kėslus.
Mes plėšome jiems širdis, čiagi – laiškas.
(Skaito laišką)
„Nepamirškit tų įžadų, kuriuos davėm vienas kitam. Jūs

turėsit daug galimybių jį pašalint. Kad tik užtektų noro, o palanki proga pati pasisiūlys. Bet jeigu jis sugrįš nugalėjęs, tada jau baigta. Tuomet aš – karo belaisvė, o jo lova – mano kalėjimas. Išgelbėkit mane nuo tos pasibjaurėtinos tvankumos ir užimkit savo pelnytą vietą.
Jūsų (žmona, norėčiau sakyti)
Atsidavusi tarnaitė
Gonerilė."
Bedugnė moters geidulio gelmė!
Prieš dorą vyrą suokalbį suruošt
Ir pult į glėbį mano broliui! Šičia
Pakasiu aš tave, pasiuntiny
Klastingų, kraugeriškų paleistuvių.
Išvydęs laišką, hercogas supras,
Koksai pavojus gresia jo gyvybei.
Gerai, kad išaiškėjo paslaptis
Ir tavo žygį pertraukė mirtis.
GLOSTERIS Karalius išprotėjo. Ko toks tvirtas
Manasis protas, tiek kančių ištvėręs?
Verčiau pamišęs būčiau, nes tada
Nuo sielvarto atsiribotų mintys,
Ir širdgėla vaizduotės kliedesiuos
Greit užsimirštų.
EDGARAS Duokite man ranką.

Tolumoje trata būgnai

Atrodo, būgną tolumoj girdžiu.
Eime jau, tėve. Pas draugus nuvesiu.

Abu išeina.

VII SCENA

Prancūzų stovykla.
Įeina KORDELIJA, KENTAS, GYDYTOJAS ir DVARIŠKIS.

KORDELIJA Kilnusis Kentai, kaip tau atsilygint
Už gerą širdį? Visas mano turtas
Per menkas ir gyvenimas per trumpas.
KENTAS Geriausias atpildas man – šitie žodžiai.
Papasakojau gryną tiesą; viską
Taip, kaip yra.
KORDELIJA Pakeisk tuos drabužius.
Jie – tik sunkių dienų prisiminimas.
Meldžiu juos nusivilkt.
KENTAS Atleiskit, ponia,
Bet šitai sužlugdytų man planus.
Ir jūs kol kas manęs neatpažinkit.
KORDELIJA Gerai. (*Gydytojui*)
O kaip ten jaučiasi karalius?
GYDYTOJAS Dar miega.
KORDELIJA Maloningieji dievai,
Pagydykite sužeistą jo sielą!
Sugriautą proto darną atstatykit
Šiam tėvui, dukrų paverstam vaiku!
GYDYTOJAS Gal metas jį pažadinti, valdove?
Užteks miegot.
KORDELIJA Darykit, kaip išmanot.
Ar jis dabar jau apvilktas kaip dera?

Tarnai įneša krėsle miegantį LYRĄ.

DVARIŠKIS Taip, karaliene. Jam kietai įmigus,
Mes aprengėme jį švariais drabužiais.
GYDYTOJAS Pavykus jį prikelti, neišeikit.
Aš pažadu, jog bus ramus.

KORDELIJA Gerai.

Muzika.

GYDYTOJAS Arčiau prineškit. – Grokite garsiau.
KORDELIJA Brangusis tėve, teįgaus šios lūpos
Gaivinančią ir gydančiąją galią;
Teatitaiso mano bučinys
Žiaurias skriaudas, kurias padarė sesės,
Paniekinusios tavo garbų amžių.
KENTAS Gera, kilni širdis!
KORDELIJA Net ir ne dukroms
Pagailę būtų šių žilų plaukų.
Argi tokiam seneliui žvarbti vėtrų
Pagairėj? Krūpčioti, perkūnui griaudžiant?
Apakintam šiurpių, kryžmų žaibų
Sargybą eit su šiuo ploniausiu šalmu?
Net savo priešo šunį, nors ir man
Įkandusį, pakviesčiau prie ugnies
Aš tokią naktį. Ogi tu, vargšeli,
Džiaugeis menkoj pašiūrėj prisiglaudęs,
Ant šiaudgalių suplėkusių, drauge
Su kiaulėmis ir valkatom benamiais!
Stebuklas, kaip jisai, praradęs protą,
Kartu savos gyvybės neprarado. –
Pabudo jau. Pakalbinkite jį.
GYDYTOJAS Geriausiai tiktų jums.
KORDELIJA Kaip jūs gyvuojat?
Kaip išmiegojot, jūsų didenybe?
LYRAS Kodėl jūs traukiate mane iš kapo?
Tu – palaiminga siela, o mane
Ugnim kankina, pririštą prie rato,
Kurį aš savo ašaromis laistau
Kaip lydytu švinu.
KORDELIJA Ar jūs mane
Pažįstat, pone?

LYRAS Tu esi dvasia.
Žinau. Kada gi numirei, sakyk?
KORDELIJA Vis dar toli, labai toli nuo čia!
GYDYTOJAS Jis ne visai pabudęs. Palūkėkit.
LYRAS Kur aš buvau? Ir kur dabar esu?
Ar jau šviesi diena? Aš toks apkvaitęs...
Jei šitaip kenčiantį išvyst man tektų,
Iš gailesčio numirčiau. Nežinau,
Ką ir sakyt. Ar šitos rankos mano?
Patikrinsim... Taip, skauda, kai duriu.
O, kad aš būčiau tikras dėl savęs!
KORDELIJA Pažvelkit į mane. Ir savo ranką
Pakelkit laimindamas virš galvos.
Tiktai neklaupkit!
LYRAS Prašom nesityčiot!
Aš – kvailas, patiklus ir paikas senis,
Kuriam jau per aštuoniasdešimt metų;
Be to, aš baiminuos, kad mano protas
Kiek pasimaišęs. Rodosi, turėčiau
Pažinti jus, pažinti šitą vyrą,
Bet vis dar abejoju, nes lig šiol
Nesusigaudau, kur esu, ir niekaip
Šių rūbų neįstengiu prisimint,
Kaip ir pastogės, kurioje praleidau
Šią naktį. Nesijuokit iš manęs,
Bet ši dama – tikrai mana duktė
Kordelija.
KORDELIJA Tai aš! Tikrai! Tai aš!
LYRAS Ar tavo ašaros dar drėgnos? Taip.
Meldžiu, neverk. Geriau nuodų man duok, –
Aš juos išgersiu. Juk žinau, kad tu
Manęs nemyli. Tavo seserų
Aš nuskriaustas buvau be priežasties,

O tu ir dingstį nuoskaudai turi.
KORDELIJA Jokios! Jokios!
LYRAS Sakyk, aš Prancūzijoj?
KENTAS Ne, – savo karalystėje, valdove.
LYRAS Tik neapgaudinėkite manęs.
GYDYTOJAS Nurimkit, ponia. Matot, jau praėjo
Tas šėlo priepuolis. Bet vėl pavojus
Iškils, jei kas jam praeitį primins.
Dabar jį veskitės. Tegu pailsi
Netrikdomas.
KORDELIJA Valdove, prašom eiti
Su manimi.
LYRAS Tu ant manęs nepyk.
Atleisk, užmirški. Senas aš ir paikas.

Išeina visi,
išskyrus KENTĄ ir DVARIŠKĮ.

DVARIŠKIS Ar pasitvirtino, pone, gandai apie Kornvelio hercogo nužudymą?
KENTAS Visiškai pasitvirtino.
DVARIŠKIS Kas dabar veda jo kariuomenę?
KENTAS Kaip girdėjau, pavainikis Glosterio sūnus.
DVARIŠKIS Sako, jog Edgaras, jo ištremtas sūnus, gyvena Vokietijoj, kartu su grafu Kentu.
KENTAS Visaip kalba. Tačiau metas sukrusti. Hercogo kariuomenė jau visai čia pat.
DVARIŠKIS Atrodo, reikia laukti kruvinų kautynių. Likit sveiki, pone.

(Išeina)

KENTAS Liūdėt ar džiaugtis lėmė man lemtis,
Parodys ši kova ir jos baigtis.

(Išeina)

PENKTAS

VEIKSMAS

I SCENA

Britų stovykla prie Duvro.
Su būgnininku ir vėliavnešiais įeina EDMUNDAS,
REGANA, dvariškiai ir kariai.

EDMUNDAS Paklauskit hercogą, ar jis ketina
Laikytis žodžio, ar apsigalvojo.
Nes pilnas prieštaravimų jisai.
Praneškit man jo galutinę valią.
(Vienas karininkas išeina)
REGANA Sesers pasiuntinys tikriausiai žuvo.
EDMUNDAS Yra ko nerimauti.
REGANA   Mielas grafe,
Jūs žinot, ką jums siūlau ir žadu.
Sakykit tiesą, – ar tiktai nemylit
Manos sesers?
EDMUNDAS Myliu, tačiau garbingai.
REGANA Nejau nebuvot įsibrovęs ten,
Kur leista vien jos vyrui?
EDMUNDAS   Smarkiai klystat.
REGANA Man rodosi, jog kūnu, kaip ir siela,
Su ja glaudžiausiai esat susijungęs.
EDMUNDAS Ne, hercogiene, – aš garbe prisiekiu.
REGANA Aš nepakęsiu jos. Mielasis grafe,
Su ja nesuartėkit.

EDMUNDAS Nebijokit.
O štai ir ji su vyru!

Su būgnininku ir vėliavnešiais
įeina OLBENIS, GONERILĖ ir kariai.

GONERILĖ *(į šalį)*
Verčiau man mūšį pralaimėt, nei leisti,
Kad jį sesuo išskirtų su manim.
OLBENIS Mes sveikiname mylimąją sesę.
Karalius jau pas dukterį; su juo –
Kiti, prieš mūsų priespaudą sukilę.
Aš narsiai kaunuos tik garbingam mūšy,
Ir su prancūzais vien todėl kariausiu,
Kad jie įsiveržė į mūsų kraštą,
O ne todėl, jog padedu karaliui
Ir tiems, kurie maištauja prieš skriaudėjus.
EDMUNDAS Kilni kalba.
REGANA Bet kam ji reikalinga?
GONERILĖ Kai priešas puola, reikia susitelkti.
Ne laikas jau šeimyniniams vaidams.
OLBENIS Tada sušaukite karių tarybą,
Ir tuoj nuspręskim, ką daryt toliau.
EDMUNDAS Aš greitai būsiu jūsų palapinėj.
REGANA Tu su mumis eini ten, sese?
GONERILĖ Ne.
REGANA Prašyčiau eiti. Šitaip bus geriau.
GONERILĖ *(į šalį)*
Žinau jau, kam to reikia. – Aš einu.

Kariai išeina. Įeina EDGARAS.

EDGARAS *(Olbeniui)*
Šviesusis grafe. Jeigu tokį skurdžių
Jūs išklausysit, noriu tart jums žodį.

OLBENIS *(išeinantiems)*
Aš pasivysiu. – Na gerai, kalbėk.
EDGARAS Prieš mūšį perskaitykit šitą laišką.
Jei švęsit pergalę, tegu trimitas
Pašauks mane. Kad ir atrodau vargšas,
Bet aš galiu kovotoją surast,
Kuris apgins šio laiško teisingumą.
O jeigu pralaimėsite, daugiau
Jums niekas nerūpės, ir pasibaigs
Tie sąmokslai. Telydi jus sėkmė!
OLBENIS Tu palūkėk, kol peržiūrėsiu laišką.
EDGARAS Man delsti uždrausta. Bet kai heroldas
Sutrimituos, aš vėl ateisiu čia.
OLBENIS Geros kloties. Aš peržvelgsiu tą raštą.

EDGARAS išeina.
Įeina EDMUNDAS.

EDMUNDAS Jau priešas pasirodė. Reikia telkti
Kariuomenę. Jų pajėgas žvalgai
Štai taip įvertino; bet jums dabar
Teks paskubėti.
OLBENIS Mes nepavėluosim.
EDMUNDAS Prisiekiau meilę seserims abiem.
O jos šnairuoja taip viena į kitą,
Tarytum įgeltasis į gyvatę.
Kurią man imti? Ar abi? Ar vieną?
Ar nė vienos? Jei liks abidvi gyvos,
Man bus keblu. Vedybos su našle
Suerzins ir įsiutins Gonerilę.
O ją man užkariauti bus sunku,
Kol vyras gyvas. Tepadės jis mums
Laimėti mūšį, o paskui pati
Tesugalvoja, kaip jį reiks pašalint.

Jis Lyro ir Kordelijos nebaus,
Tačiau, jei nugalėsim, jei paklius
Mums į rankas, tai nieks jų neišgelbės.
Jėga paimti valdžią aš galiu,
O ne derybom ir taikiu keliu.

Išeina.

II SCENA

Laukas tarp dviejų stovyklų.
Už scenos girdėti triukšmas. Su būgnininku ir vėliavnešiais per sceną pereina LYRAS, kurį veda KORDELIJA, ir kareiviai. Įeina EDGARAS ir GLOSTERIS.

EDGARAS Štai medis, tėve. Sėski jo paunksny
Ir melskis, kad teisieji nugalėtų.
Jei grįšiu, tai pradžiuginsiu tave.
GLOSTERIS Tegu jus laimina dangus.

EDGARAS išeina.
Mūšio garsai, paskui trimitai, skelbiantys kovos pabaigą. Įeina EDGARAS.

EDGARAS Greičiau, seneli! Duok man ranką. Bėkim!
Karalius pralaimėjo ir kartu
Su dukterim pateko į nelaisvę.
Duok ranką. Paskubėk.
GLOSTERIS Nė nemanau. Galiu ir čia supūti.
EDGARAS Vėl neviltis apniko? Žmogui reikia
Mirties, kaip ir gimimo, kantriai laukt.
Svarbu subręsti. Einam.
GLOSTERIS Tai tiesa.

Abu išeina.

III SCENA

Anglų stovykla.
Su būgnininku ir vėliavnešiais įeina
pergalę švenčiantis EDMUNDAS, jo belaisviai LYRAS,
KORDELIJA, KAPITONAS ir kareiviai.

EDMUNDAS Išveskit juos. Ir sergėkit kaip akį,
Kol bus aukščiausias nuosprendis paskelbtas.
KORDELIJA Prisišaukėme bėdą ne pirmi
Pačių geriausių norų vedami.
Galėčiau grumtis su lemtim rūsčia,
Bet širdį slegia man tava kančia.
Ar tas dukras, tas seseris išvysim?
LYRAS Ne, ne, ne, ne! Kalėjiman greičiau!
Lyg paukščiai du narvely ten giedosim.
Prašysi, kad palaiminčiau tave,
O aš ant kelių melsiu atleidimo.
Taip ir gyvensim. Melsimės, giedosim
Ir seksim pasakas, ir pasijuoksim,
Žiūrėdami į margus drugelius.
Su kaliniais aptarsime naujienas –
Kas rūmuos laimi, kas jau pasiduoda,
Ką mėgsta ar ką niekina tenai, –
Ir, tartum Dievo įkvėpti išminčiai,
Apie pasaulio paslaptis kalbėsim.
Pratūnosim tame akmens narve,
Kol liausis grumtis dėl valdžios didieji,
Kurių galia nepastovi ir mainos
Kartu su mėnuliu.
EDMUNDAS Išveskit juos.
LYRAS Kordelija, prieš tokią meilės auką
Atsilaikyt negali nė dievai.
Nejau čia tu? Tik dangiška ugnim

Išskirti mus pajėgtų, – kaip lapes
Nuodėguliu išrūko iš urvų.
Ir nusišluostyk ašaras. Greičiau
Pikta liga su oda juos sugrauš,
Nei mes pravirksim. Jie padvės badu,
Bet nesulauks. Gerai, eime.

LYRAS ir KORDELIJA išeina, lydimi sargybos.

EDMUNDAS Ateik, paimk šį raštą, kapitone.
Ir į tvirtovę juos nuvesk. Nuo šiol
Paaukštinu tave. Jei padarysi,
Kas ten nurodyta, keliai į sėkmę
Tau atviri. Žinok, kokie laikai,
Tokie ir žmonės. Gailestis netinka
Ginkluotam kardu. Užduotis svarbi,
Todėl sakyk, ar sutinki. Jei ne,
Kitur bandyki laimę.
KAPITONAS Sutinku.
EDMUNDAS Tada nedelsk. Atlyginsiu tau dosniai.
Tik viską padaryk, kaip aš nurodžiau.
Ir kuo skubiau.
KAPITONAS Aš netampau vežimo
Ir avižų neėdu, bet jei tai
Žmogaus jėgoms, prieš nieką nesustosiu.

Išeina.

Trimitai.

Įeina OLBENIS, GONERILĖ, REGANA, kareiviai.

OLBENIS O jūs parodėt narsą šiandien, pone.
Ir laimė jus lydėjo. Kur tie priešai,
Kuriuos paėmęs esat į nelaisvę?
Aš reikalauju man juos atiduot.
Nulemsim jų likimą taip, kaip liepia
Jų nuopelnai ir mūsų atsargumas.

EDMUNDAS Aš senąjį karalių atokiau
Įkalinau, ir pastačiau sargybas.
Nes daugeliui jo amžius ir kilmė
Lengvai užuojautą sukelti gali
Ir ietis, mūsų valiai paklusnias,
Prieš mus pačius atgręžt. Ir karalienę
Ten pasiunčiau dėl šitos priežasties.
Rytoj arba poryt juos pristatys
Į vietą, kur surengsit savo teismą.
Dabar, kai žliaugia prakaitas ir kraujas,
Ir draugas gedi draugo, kai kilniausius
Tikslus prakeikia sužeisti kariai, –
Dabar Kordelijos ir Lyro teismui
Ne metas.
OLBENIS Leiskit įsiterpti, pone.
Aš jus laikau tik valdiniu, ne broliu.
REGANA Nuo mūsų priklausys, kaip jį vadint.
Pirmiau manęs jums atsiklaust derėjo,
Paskui šnekėt. Jis – mūsų karvedys.
Ir atstovavo man kovos lauke.
Todėl save laikyti jūsų broliu
Jis turi teisę.
GONERILĖ Tik nesikarščiuok!
Ir taip jisai iškilo daug aukščiau,
Nei tu gali iškelt.
REGANA Kai iš manęs
Jis valdžią perims, tai prilygs aukščiausiems.
OLBENIS Tada tau reikia ištekėt už jo.
REGANA Juokaujantis dažnai išpranašauja.
GONERILĖ Na, na! To pranašo žvaira akis.
REGANA Man negerai, todėl aš savo pykčio
Jums, ponia, neparodau. – Karžygy,
Imk belaisvius, karius, imk mano kraštą.

Valdyki viską, – ir mane. Tvirtovė
Jau pasiduoda. Prieš pasaulį skelbiu
Tave aš savo viešpačiu ir vyru.
GONERILĖ Manai, kad tau jisai ir atiteks?
OLBENIS Nuo jūsų norų šitai nepriklauso.
EDMUNDAS Kaip ir nuo jūsų.
OLBENIS Puskrauji, tu klysti!
REGANA *(Edmundui)*
Paskelbti liepki mūsų jungtuves.
OLBENIS Palaukit. Edmundai, aš areštuoju
Tave kaip išdaviką: o drauge
Ir šią auksinę gundančią gyvatę.
(Rodo į Gonerilę)
Mieloji sese, aš turiu pareikšti,
Kad jūsų santuokai su šiuo ponu
Yra rimta kliūtis. Mana žmona
Anksčiau su juo susižadėjus. Jeigu
Taip norit, galit už manęs tekėt.
Aš – vienišas.
GONERILĖ Komedija, ir tiek!
OLBENIS Tu, Glosteri, ginkluotas. Jeigu niekas
Sutrimitavus neateis paliudyt,
Kad tu – bjaurus, niekingas išdavikas,
Štai pirštinė.
(Meta jam pirštinę)
Aš duonos neragausiu,
Kol kardu neįrodysiu, jog tu
Tikrai toksai esi.
REGANA Man bloga, bloga!
GONERILĖ *(į šalį)*
Žinau, kodėl pasitikiu nuodais.
EDMUNDAS Štai mano pirštinė.
(Meta pirštinę)

Vadint mane
Išdaviku tegali tikras niekšas.
Lai trimituoja! Kad ir kas išdrįstų
Ateiti čia, aš pasiryžęs kautis
Su juo, – ar su jumis, – ir savo garbę
Apgint.
OLBENIS Herolde!
EDMUNDAS Ei, herolde!
OLBENIS Bet pasikliauki tik savim. Karius
Sušaukęs aš buvau, aš ir paleidau.
REGANA Jaučiuosi vis blogiau.
OLBENIS Jinai susirgo.
Nuveskit ją į mano palapinę.

REGANĄ išveda. Įeina HEROLDAS.

Ateik čionai, herolde. Trimituok.
Ir šį skelbimą perskaityk paskiau.
KARININKAS Trimituok!

Trimitai.

HEROLDAS *(Skaito)* „Jei šioje kariuomenėje yra didikas ar karininkas, norintis įrodyti, jog Edmundas, tariamas grafas Glosteris, yra klastingas išdavikas, tegu jis, trečią kartą sutrimitavus, prisistato čia. Priešininkas pasiruošęs gintis."
EDMUNDAS Trimituok!

Trimituoja pirmą sykį.

HEROLDAS Dar kartą!

Trimituoja antrą sykį.

Dar kartą!

Trimituoja trečią sykį.
Už scenos atsako kitas trimitas.
Įeina apsiginklavęs EDGARAS,
priešais jį – trimitininkas.

OLBENIS Paklauski jo, ko nori ir kodėl
Čia pasirodė?
HEROLDAS Kas jūs? Kuo vardu?
Kodėl atsiliepėte į trimitą?
EDGARAS Žinokit, – mano vardą išdavystės
Kandis suėdė, kirminas sugraužė.
Bet aš kilmingas, kaip ir mano priešas.
OLBENIS Kas tavo priešas?
EDGARAS Edmundas, kuris
Pasivadinęs Glosterio grafu.
EDMUNDAS Jis čia. Ką pasakysi jam?
EDGARAS Trauk kardą,
Ir savo garbę, jeigu ją įžeisiu,
Ginklu apgink. Aš irgi išsitraukiu.
Čia, remdamasis riteriška teise,
Jo priesaika ir pareiga, pareiškiu,
Jog tu, nepaisant padėties ir luomo,
Jėgos, jaunystės, karžygio šlovės,
Narsos, tesi niekingas išdavikas,
Apgavęs tėvą, brolį ir dievus,
Kėsinęsis į hercogo gyvybę;
Tu visas, – nuo viršugalvio lig dulkių
Po tavo pėdom, – tikras išdavikas,
Lyg rupūžė raupuota atgrasus.
Jei tu nesutinki, tai šitas kardas,
Šita ranka, narsos padedama,
Tau pasistengs įrodyt, jog meluoji.
EDMUNDAS Paklaust turėčiau, kaip tu vadinies,
Bet tavo išvaizda tokia karinga,
Kalba tokia išlavinta, raiški,
Jog aš nenoriu paisyt papročių,
Suteikiančių man teisę nesikauti.
Tuos kaltinimus tau atgal sviedžiu, –

Praryk prakeiktą, bjaurų savo melą!
Nors žodžiai tau nebaisūs, bet tuojau
Aš kardu juos subesiu į tave
Visiems laikams! Trimitai, duokit ženklą!

Trimitai.

Abu kaunasi. EDMUNDAS parkrinta.

OLBENIS Pasigailėkit jo.
GONERILĖ Čia gudrios pinklės.
Reikėjo, Glosteri, atsisakyt
Su priešu nepažįstamu kovot.
Nenugalėtas tu, o tik apgautas.
OLBENIS Nutilkit, užsičiaupkit, nes kitaip
Jums burną šituo popierium užkimšiu. –
Palaukit, pone. –
(Gonerilei)
Tu, pikta gyvate,
Pasiskaityk tą savo bjaurų raštą.
Tik nedraskyk! Matau, jog atpažįsti.
GONERILĖ Matyk, – čia aš valdovė, o ne tu.
Kas gali teist mane?
OLBENIS Šiurpi niekšybė!
Vadinas, tu žinai, kieno šis laiškas?
GONERILĖ Neklausk, ką aš žinau.
(Išeina)
OLBENIS *(Karininkui)* Eik paskui ją.
Ir nepalik vienos. Ji nesava.
EDMUNDAS Aš viskuo prasikaltęs, ką minėjai,
Ir daug kuo, daug kuo dar. Atskleis tai laikas.
O man jau galas... Bet kas tu, mane
Kovoj įveikęs? Jei esi kilmingas,
Atleidžiu tau.
EDGARAS Kilnumas už kilnumą.

Kilme aš ne žemesnis už tave,
O jei viršesnis, juo labiau tu kaltas.
Aš tavo brolis Edgaras esu.
Dievai teisingi: baudžia mus kančiom
Už mūsų trumpą, nuodėmingą džiaugsmą.
Akių šviesa užsimokėjo tėvas
Už tamsų geismą, kurs tave pradėjo.
EDMUNDAS Tava tiesa. Dabar likimo ratas
Jau apsisuko. Aš apačioje.
OLBENIS O aš nuspėjau tavo aukštą luomą
Iš eisenos. Leisk apkabint tave.
Teplyšta man širdis, jei aš smerkiau
Tave ar tavo tėvą.
EDGARAS Aš žinau.
OLBENIS Kur tu slapsteis lig šiol? Kaip sužinojai
Apie bėdas, kurios ištiko tėvą?
EDGARAS Palengvindamas jo vargus, aš viską
Trumpai jums apsakysiu, o kai baigsiu,
Geriau man vietoj krist. Kada aš bėgau
Nuo nuosprendžio žiauraus, – o, koks saldus
Gyvenimas, jei mes verčiau kas mirksnį
Pasirenkam mirties kančias kentėt,
Negu iškart numirt! – tada man kilo
Mintis bepročio skurliais prisidengt,
Kuriais bjaurėtųs net įkyrūs šunys.
Taip apsirengęs sutikau aš tėvą
Su kruvinom akiduobėm, – žiedais,
Be brangakmenių likusiais; vedliu
Tapau jo, išmaldos prašiau jo labui,
Vis gelbėdamas jį nuo nevilties.
Kodėl, – o varge! – aš jam atsivėriau
Tiktai prieš pusvalandį, kai rengiaus
Apsiginklavęs kautis ir prašiau jį

Palaiminti mane! Jam tik tuomet
Nupasakojau mūsų klajones.
Bet, susidūrus sielvartui ir džiaugsmui,
Nebeišlaikė jo silpna širdis
Ir plyšo.
EDMUNDAS Tu sujaudinai mane.
Gal ir geriau taip. Bet kalbėk toliau, –
Atrodo, dar ne viską pasakei.
OLBENIS Jei dar didesnę gėlą man sukelsi,
Geriau nepasakok. Ir taip mane
Jau smaugia ašaros.
EDGARAS   Tai per sunku
Pakelt tik tiems, kas sielvartaut nepratęs.
Bet ką išgirsite, tikrai jau viršys
Visas ribas. Man garsiai raudant tėvo,
Žmogus priėjo; šalinos iš tolo
Manęs jisai, kaip elgetos, anksčiau.
Tačiau dabar, supratęs, kas esu,
Stipriai mane suspaudė glėbyje
Ir su riksmu, sudrebinusiu dangų,
Parpuolė prie negyvo mano tėvo.
Kol pasakojo man apie save
Ir Lyrą, taip jis baisiai susikrimto,
Jog sąmonę prarado. Po trimito
Jį palikau apalpusį.
OLBENIS   Bet kas jis?
EDGARAS Tai buvo Kentas, ištremtasis Kentas,
Kurs persirengęs paskui savo priešą,
Karalių sekė ir uoliau už vergą
Tarnavo jam.

Įpuola DVARIŠKIS su kruvinu peiliu rankoje.

DVARIŠKIS   Pagalbos! O, pagalbos!
EDGARAS Kokios pagalbos?

OLBENIS Kas atsitiko?
EDGARAS Kodėl tas peilis kruvinas?
DVARIŠKIS Jis šiltas.
Jis dar garuoja. Tiesiai iš širdies...
Ji negyva.
OLBENIS Kas negyva? Kalbėk.
DVARIŠKIS Žmona, žmona jūsiškė nusidūrė.
Ir seserį nunuodijo. Pati.
EDMUNDAS Aš susižadėjęs
Su jom abiem. Akimirksniu mus tris
Dabar mirtis sutuoks.
EDGARAS Ateina Kentas.

Įeina KENTAS.

OLBENIS Gyvas ar mirusias, jas čia atneškit.
(Dvariškis išeina)
Drebėt mus verčia dangiškasis teismas,
Bet ne gailėtis jų. – O, čia jisai?
Mums aplinkybės trukdo jį priimt,
Kaip priderėtų.
KENTAS Aš čia atėjau
Labos nakties karaliui palinkėt.
O kur jisai?
OLBENIS Užmiršom, kas svarbiausia!
Kur, Edmundai, karalius, ir kur dingo
Kordelija?

Įnešami GONERILĖS ir REGANOS kūnai.

Matai, kas guli, Kentai?
KENTAS Kaip tai suprast?
EDMUNDAS O Edmundą mylėjo.
Juk dėl manęs štai seserį sesuo
Nunuodijo ir persmeigė sau širdį.
OLBENIS Tikra tiesa. Uždenkite joms veidus.

EDMUNDAS Aš vos alsuoju. Noriu gerą darbą,
Nors man ir nebūdingą, padaryt.
Greičiau pasiųskite į pilį žmones;
Tiktai skubėkit, nes esu įsakęs
Kordeliją ir Lyrą nužudyt.
Nedelskit.
OLBENIS Bėkit, bėkit! O, greičiau!
EDGARAS Pas ką ten bėgti? Kam buvai įsakęs?
Įteiki ženklą, kad tavęs klausytų.
EDMUNDAS Gera mintis. Paimkit mano kardą.
Ir mano kapitonui jį paduokit.
EDGARAS Skubėk, lyg bėgtum nuo mirties.

Karininkas išeina.

EDMUNDAS Tavos žmonos ir mano įsakyta
Kordeliją kalėjime pakart,
Visiems apskelbiant, kad iš nevilties
Pati ten pasikorė.
OLBENIS O dievai,
Apginkit ją! – Išneškit jį kitur.

EDMUNDĄ išneša.

Įeina LYRAS, nešdamas rankose KORDELIJĄ, DVARIŠKIS ir kiti.

LYRAS O, kaukit, kaukit! Ne, jūs akmeniniai.
Turėčiau jūsų gerkles ir akis,
Dangaus skliautai suskiltų. Nebėra jos.
Aš atskiriu, kur mirus, kur gyva.
Sustingus ji kaip žemė. Duokit man
Kas veidrodį. Jei apsitrauks nuo kvapo,
Tai ji gyva.
KENTAS Ar jau pasaulio galas?
EDGARAS Rūsti diena?
OLBENIS Visatos prapultis!
LYRAS Plunksnelė suvirpėjo; ji gyva!

Jei tai tiesa, šis mirksnis man atpirks
Visas kančias, kurias esu patyręs.
KENTAS Gerasis mano pone.
LYRAS Eik šalin.
EDGARAS Čia Kentas, jūsų ištikimas draugas.
LYRAS Kad jus kur maras, kraugeriai, žudikai!
Gal būčiau ją išgelbėjęs; dabar
Jinai jau niekados nebesugrįš.
Kordelija, Kordelija, pabūk dar.
Ką tu sakai? Jos balsas visada
Tylus, švelnus ir ausiai mielas buvo;
Koks lobis moteriai! Aš nužudžiau
Tą bjaurų vergą, nėrusį tau kilpą.
DVARIŠKIS Tikrai, jis užmušė.
LYRAS Ar ne, bičiuli?
Anais laikais aštrusis mano kardas
Privertęs būtų juos pašokinėt.
Dabar aš senas, ir tokie kivirčai
Man atima jėgas.
(Kentui)
O kas jūs esat?
Jei aš geriau matyčiau, atpažinčiau.
KENTAS Jei Fortūna drauge abu mylėjo
Ir nekentė, tai vieną regit čia.
LYRAS Sunku man įžiūrėt. Ar jūs ne Kentas?
KENTAS Tas pats. Jūs matot savo tarną Kentą.
O kurgi tarnas Kajus?
LYRAS Buvo toks;
Šaunuolis tikras, – kirsdavo kaip žaibas.
Jis miręs ir supuvęs.
KENTAS Ne, valdove.
Tai aš buvau tas vyras.
LYRAS Pamatysim.

KENTAS Kuris, kai tik užgriuvo jus nelaimės,
Varge nė karto jūsų nepaliko.
LYRAS Džiugu matyti jus.
KENTAS Tiek ir teliko.
Aplink – tamsa, mirtis ir liūdesys.
Vyresnės jūsų dukros nusižudė.
Iš nevilties.
LYRAS Atrodo.
OLBENIS Jis nežino,
Ką kalba, ir beprasmės mūsų šnekos.
EDGARAS Jis nesupranta.

Įeina pasiuntinys.

PASIUNTINYS Edmundas jau miręs.
OLBENIS Tai menkniekis. Jums, lordai ir bičiuliai,
Mes norime pareikšti savo valią.
Pasižadam palengvint, kuo galėsim,
Sugriautosios didybės sunkią dalią.
O mūsų valdžią perduosime jam
Iki mirties.
(Edgarui ir Kentui)
O jums grąžinam teises
Su pagarba, kokios jūs nusipelnėt.
Draugai ištikimybės vaisiais džiaugsis,
O priešams teks vargų taurė karti. –
Žiūrėkite, žiūrėkit!
LYRAS Mano vargšė
Kvailutė pakarta;[42] nėr, nėr gyvybės!
Kodėl gyvena šuo, arklys ar žiurkė,
O tu nebekvėpuoji? Neateisi
Jau niekad, niekad, niekad, niekad, niekad!
Šią sagę man atsekit. Ačiū, pone.
Jūs matote? Pažvelkite į ją.

Pažvelkit į jos lūpas. Čia pažvelkit...
(Jis miršta)
EDGARAS Jisai neteko sąmonės. Valdove!
KENTAS O, sprok, širdie! Liepiu tau, sprok!
EDGARAS Valdove!
KENTAS Nevargink jo vėlės. Te ji ramiai
Iš kūno pasitraukia. Per žiauru
Prailgint jam gyvenimo kankynę.
EDGARAS Jau numirė.
KENTAS Stebuklas, kad jisai
Dar taip ilgai ištvėrė. Ir iš kur
Jam rados tiek jėgų?
OLBENIS Išneškit juos.
Dabar turėsim mirusius apverkt.[43]
(Kentui ir Edgarui)
Bičiuliai, jūs valdykit šitą šalį,
Atkurkite jos buvusiąją galią.
KENTAS Man prieš akis kelionė tolima, –
Karaliui reikalinga parama.
EDGARAS Priimkim naštą šių liūdnų laikų,
Ir būkim atviri, nors ir sunku.
Seniausiam kančios kliuvo; mes, jauni,
Tikriausiai būsime laimingesni.

Visi išeina skambant gedulingam maršui.

TIMONAS ATĖNIETIS

Penkių veiksmų tragedija

VEIKĖJAI:

TIMONAS ATĖNIETIS

LIUCIJUS, LUKULAS, SEMPRONIJUS – PATAIKAUJANTYS DVARIŠKIAI

VENTIDIJUS, VIENAS IŠ TIMONO NETIKRŲ DRAUGŲ

APEMANTAS, STAČIOKIŠKAS FILOSOFAS

ALKIBIADAS, ATĖNIEČIŲ KAPITONAS

FLAVIJUS, TIMONO ŪKVEDYS

POETAS, DAILININKAS, JUVELYRAS, PIRKLYS, SENAS ATĖNIETIS

FLAMINIJUS, LIUCILIJUS, SERVILIJUS – TIMONO TARNAI

KAFIS, FILOTAS, TITAS, HORTENZIJUS – TIMONO KREDITORIŲ TARNAI

KITI TARNAI

PAŽAS

JUOKDARYS

TRYS SVETIMŠALIAI

FRINIJA, TIMANDRA – ALKIBIADO MEILUŽĖS

AKTORIAI SU KUPIDONO IR AMAZONIŲ KAUKĖM;

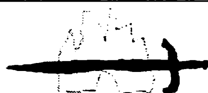
DVARIŠKIAI, DAMOS, SENATORIAI, KARININKAI, PASIUNTINIAI,

KAREIVIAI, VAGYS;

LIUCIJAUS IR LUKULO TARNAI

Vyksta Atėnuose ir užmiesčio miške.

PIRMAS

VEIKSMAS

I SCENA

Timono rūmuose.
Įeina POETAS, DAILININKAS, JUVELYRAS ir PIRKLYS (pro atskiras duris).

POETAS Laba diena.
DAILININKAS Džiaugiuosi jus sutikęs.
POETAS Seniai mačiau jus; kas pasauly naujo?
DAILININKAS Kasdieną vis blogiau.
POETAS Visi tai žinom.
Bet gal tikrai retų ir negirdėtų
Naujienų turit? – Magiškas dosnume,
Žiūrėk, kiek dvasių iššaukei čionai! –
Tą pirklį aš pažįstu.
DAILININKAS Man abu jie
Pažįstami. Antrasis – juvelyras.
PIRKLYS O Timonas – kilnus didikas!
JUVELYRAS Aišku!
PIRKLYS Puikiausias vyras; rodos, jo gerumas
Jau tapęs jo antrąja prigimtim.
Jis neprilygstamas!
JUVELYRAS Štai čia turiu
Aš brangakmenį...
PIRKLYS Leiskit man pažvelgti.
Ar Timonui ketinat jį pasiūlyt?

JUVELYRAS Taip, jei sulygsime dėl kainos; bet...
POETAS *(deklamuoja)*
„Pagyrę už atlyginimą blogį
Aptemdom spindesį puikių eilių,
Tešlovinančių gėrį".
PIRKLYS *(apžiūrinėdamas brangakmenį)*
Forma vykus.
JUVELYRAS Ir prašmatni. Žiūrėkit, koks grynuolis.
DAILININKAS Jūs pasinėręs į kūrybą, pone,
Ir skiriat ją garbingam šeimininkui?
POETAS Tos eilės pačios rados. Sunkias mūsų
Poezija savaime, kaip sakai.
Ugnis iš titnago nepasirodo,
Kol jos neišskeli; o mūs liepsna
Įsidega pati ir lyg srovė
Galinga plinta, kliūtis šluodama.
Ką jūs čia turite?
DAILININKAS Paveikslą, pone.
Kada išleis tą jūsų knygą?
POETAS Greitai.
Iškart po to, kai ją padovanosiu.[1]
Parodykite savo darbą.
DAILININKAS Geras darbas.
POETAS Be abejo. Pavykęs kuo puikiausiai.
DAILININKAS Pakenčiamas.
POETAS Žavingas! Kaip jo grožis
Atspindi šitą žmogų! Ir kokia
Galia jo proto trykšta iš akių!
Kokia stipri vaizduotė spėjama
Iš lūpų! Nors ir nebylus, atrodo,
Jis tuoj prabils.
DAILININKAS Gyvenimo gražus
Pamėgdžiojimas. Kaip jums šis brūkšnys?

POETAS Iš jo derėtų gamtai pasimokyt.
Laimėta meno pergalė šauni, –
Šie bruožai už gyvuosius gyvesni.

Įeina ir pereina per sceną keli senatoriai.

DAILININKAS Kokia šio pono palyda!
POETAS Atėnų
Senatoriai. Tikrai laimingas vyras!
DAILININKAS Žiūrėkit, kiek jų daug!
POETAS Jūs matot, koks čia sambūris žmonių.
Šiam kūriny pavaizdavau aš vyrą,
Kuriam tie žmonės, žemesni už jį,
Į glėbį puola ir karštai jį giria.
Čia mano žvilgsnis, sklandantis laisvai,
Nebando nė ties vienu apsistoti,
Bet vis klajoja po plačias erdves.
Joks pyktis neiškraipo mano kelio,
Kuriuo skrendu aš drąsiai, tarsi aras,
Ir pėdsakų jokių nepalieku.
DAILININKAS Kaip tai suprast?
POETAS Paaiškinsiu jums tuoj.
Štai, matote, kaip įvairiausi žmonės, –
Iškalbūs ir sukti, rimti ir niūrūs, –
Tetrokšta vieno – Timonui įtikt.
Kaip jo didžiuliai turtai, jo gerumas,
Dosnumas, meilė ir tauri širdis
Prie jo patraukia visokiausius žmones
Ir verčia juos jo valiai atsiduot.
Tikrai, – nuo melagingo pataikūno
Lig Apemanto, kurs labiausiai linkęs
Savęs nekęsti; netgi tas priklaupia
Prieš Timoną, ir, šiam nusišypsojus,
Iš karto pasijunta laimingesnis.

DAILININKAS Mačiau juos kalbantis.
POETAS Vaizduoju aš,
Kaip ant didingos ir aukštos kalvos
Soste savajam sėdi Fortūna.
Papėdėj – didelė minia žmonių, –
Visokių sluoksnių, įvairiausių būdų, –
Kurie žemai darbuojas, trokšdami
Greičiau pralobti. Vienas iš daugybės,
Įsmeigusių akis į tą valdovę,
Kaip Timonas atrodo; Fortūna
Ranka jam duoda ženklą prisiartint,
Ir po tokios sėkmės visi varžovai
Pavirsta jo vergais.
DAILININKAS Teisingai matot.
Šis sostas, ši kalva ir Fortūna,
Kuri vienam iš tos minios pamoja,
Į statų skardį kopti kviesdama,
Kad savo laimę rastų, – jūs gerai
Čia pavaizdavot mūsų tikrą būklę.
POETAS Toliau klausykit. Tie, kas neseniai
Dar buvo lygūs jam, o kai kurie
Ir vertesni, staiga jį sekti ima,
Jo prieangiuos palinkę paslaugiai
Į ausį pagarbiai jam liaupses kužda,
Net garbina jo balno kilpas, – nuolat
Dėkodami, kad leidžia jiems kvėpuot.
DAILININKAS Gerai, o kas toliau?
POETAS Kai užgaidi
Ir permaininga Fortūna supyksta
Ir išrinktąjį nuspiria žemyn,
Visi jo pasekėjai, paskui jį
Viršūnėn lipę, – net ir tie, kurie
Keturpėsčiom į kalvą keberiojos, –

Nūn abejingai stebi jo kritimą,
Ir niekas jo į apačią nelydi.
DAILININKAS Tai įprasta. Galėčiau jums parodyt
Nors tūkstantį pamokomų paveikslų,
Vaizduojančių žiaurius smūgius Fortūnos
Ryškiau nei žodžiai. Bet gerai, kad jūs
Timoną perspėjat, jog vargšo akys
Regėjo šitą koją virš galvos.

Trimitai.

Įeina TIMONAS, mandagiai pasikalba su kiekvienu prašytoju; šalia jo – Ventidijaus pasiuntinys; iš paskos LIUCILIJUS ir kiti tarnai.

TIMONAS Sakai, jisai kalėjime?
PASIUNTINYS Taip, pone.
Penkis, iš viso, talentus skolingas;
Kreditoriai – griežti, o lėšos – menkos.
Jis prašo jūsų parašyti laišką
Uždariusiems jį ten. Kitaip jam teks
Pasikamuot.
TIMONAS Ventidijus! Nesu
Aš iš tokių, kuris atstumtų draugą,
Kai jam labiausiai reikia paramos.
Turiu padėti jam. Aš apmokėsiu
Skolas ir jį išlaisvinsiu tuojau.
PASIUNTINYS Jis bus skolingas jums, kol gyvas, pone.
TIMONAS Tu perduok jam, kad išpirką atsiųsiu.
Kai laisvas bus, tegu mane aplanko.
Juk negana silpnam bėdoj padėti,
O reikia jį toliau globot. Sėkmės!
PASIUNTINYS Tegu visur jus lydi laimė, pone!

Įeina senas atėnietis.

SENIS Aš noriu, Timonai, pasišnekėt.

TIMONAS Kalbėki, tėve.
SENIS Tarną tu turi
Vardu Liucilijus.
TIMONAS Turiu. O kas?
SENIS Kilnusis Timonai, pakviesk jį čia.
TIMONAS Liucilijau! Esi tu čia, ar ne?
LIUCILIJUS Aš čia. Ką įsakysit, mano pone?
SENIS Šis bernas, šitas tavo rūmų tarnas
Naktim įjunko vaikščioti pas mus.
Aš nuo jaunystės pinigus taupiau
Ir turtingesnio įpėdinio trokštu
Nei šis padėklo vergas.
TIMONAS Kas toliau?
SENIS Vienturtę dukrą teturiu, kuriai
Ir atiteks manasis palikimas.
Jinai graži ir dar tokia jauna,
Kad nuotaka jai būt kiek per anksti.
Aš negailėjau išlaidų, kad ją
Išauklėčiau, gyvenimui paruoščiau.
Šis tavo tarnas nori ją sugundyt.
Meldžiu tave, uždrausk jam ten lankytis.
Manęs jisai neklauso.
TIMONAS Bet jis doras.
SENIS Tegu jis, Timonai, ir lieka toks.
Dorumas laimę neša; kam tad jam
Mana duktė?
TIMONAS O ar jinai jį myli?
SENIS Jinai jauna, greita susižavėt.
Ankstesnės aistros aiškiai mums parodo,
Kokie mes lengvapėdiški jaunystėj.
TIMONAS Ar tą merginą myli tu?
LIUCILIJUS O taip,
Ir ji neprieštarauja šitam, pone.

SENIS Jei ištekės be mano sutikimo,
Paveldėti ji nieko negalės.
Prisiekiu prieš dievus, kad aš verčiau
Tarp elgetų sau įpėdinį rasiu.
TIMONAS O kokį duosi kraitį, jeigu ji
Sau lygų vyrą pasirinks?
SENIS Dabar –
Tris talentus, o ateity gaus viską.
TIMONAS Šis vyras pas mane seniai tarnauja.
Kai ko atsisakysiu, kad tik jis
Laimingas būtų. Žmonės viens kitam
Pagelbėt turi. Duok jam savo dukrą.
Kiek skirsi jai, tiek aš ir jam paskirsiu,
Kad susilygintų.
SENIS Šviesiausias pone,
Jei jūs laiduojate, jinai bus jo.
TIMONAS Štai tau ranka; sava garbe laiduoju.
LIUCILIJUS Žemai lenkiuos ir jums dėkoju, pone.
Te niekad man tie turtai nepriklauso,
Jei aš pamiršiu, kaip juos įgijau.

LIUCILIJUS ir senasis atėnietis išeina.

POETAS *(įteikia savo poemą)*
Meldžiu priimti mano kuklų darbą,
Ir jums linkiu ilgiausių metų.
TIMONAS Ačiū.
Mes tuoj pasikalbėsim. Neišeikit. –
O ką gi jūs čia turite, bičiuli?
DAILININKAS Paveikslą, ir labai prašyčiau jus
Priimti jį.
TIMONAS Paveikslai man patinka.
Portretas – tai žmogus, koks jis yra
Iš tikro. Nedori troškimai verčia

Gyvenime jį nuolat veidmainiaut,
O nupieštos figūros apsimest
Negali. Man patinka jūsų darbas;
Ir greit tuo įsitikinsit. Palaukit,
Kol jums praneš.
DAILININKAS Tesaugo jus dievai!
TIMONAS Linkiu sėkmės jums, pone. Duokit ranką;
Mes būtinai pietausime drauge. –
O jūsų brangakmenis, mielas pone,
Nuo pagyrų neįperkamas tapo.
JUVELYRAS Šviesusis pone, kaip suprasti? Peikiat?
TIMONAS O ne! Aš tik bijau per daug išgirti.
Jis taip išgarbintas, kad neužteks
Man pinigų už jį užsimokėt.
JUVELYRAS Aš jums už tikrą kainą jį parduosiu.
Bet žinot, kad retų daiktų vertė
Priklauso nuo jų savininko turto.
Kai šitą brangakmenį jūs nešiosit,
Jisai brangesnis taps negu dabar.
TIMONAS Pasišaipyta vykusiai.

Įeina APEMANTAS.

PIRKLYS Ne, pone;
Jis negudrauja, kalba kaip visi.
TIMONAS Žiūrėkit, kas ateina. Norit būti
Iškoneveikti?
JUVELYRAS Su jumis kartu, –
Iškęsim.
PIRKLYS Jis nepagailės nė vieno.
TIMONAS Kilnusis Apemantai, labas rytas.
APEMANTAS Kai būsiu aš kilnus, tada tave
Pasveikinsiu. Kai Timono šunim
Pavirsi, o šie sukčiai taps dorais.
TIMONAS Kodėl tu vadini šiuos vyrus sukčiais?

Juk nepažįsti jų.
APEMANTAS Ar jie ne atėniečiai?
TIMONAS Taip, atėniečiai.
APEMANTAS Tada nesigailiu taip pasakęs.
JUVELYRAS Tu pažįsti mane, Apemantai?
APEMANTAS Žinai pats, kad pažįstu. Juk pavadinau tave vardu.
TIMONAS Nešies didžiu, Apemantai.
APEMANTAS Labiausiai todėl, kad aš nepanašus į Timoną.
TIMONAS Kur tu eini?
APEMANTAS Ištaškyti smegenų doram atėniečiui.
TIMONAS Jei taip padarysi, tavęs laukia mirtis.
APEMANTAS Teisingai, jeigu už nieko nedarymą baudžiama mirtimi.
TIMONAS Kaip tau patinka šis paveikslas, Apemantai?
APEMANTAS Geriausia, ko galima laukti iš kvailio.
TIMONAS Argi ne geras darbas?
APEMANTAS Daug geriau dirbo tas, kuris padarė dailininką; bet ir šis tikras baidyklė.
DAILININKAS Tu šuo!
APEMANTAS Tavo motina irgi iš tos giminės. Jeigu aš šuo, tai kas jinai?
TIMONAS Tu papietausi su manim, Apemantai?
APEMANTAS Ne, aš nevalgau ponų.
TIMONAS Ir nebandyk, nes užpykinsi ponias.
APEMANTAS O, jos valgo ponus. Todėl joms ir išsipučia pilvai.
TIMONAS Tai gašli mintis.
APEMANTAS Jinai tavo, nes jos nusipelnei.
TIMONAS Kaip tau patinka šis brangakmenis, Apemantai?
APEMANTAS Man labiau patinka sąžiningumas, kuris niekam nekainuoja nė skatiko.
TIMONAS Kaip tu galvoji, ko jis vertas?

APEMANTAS Jis nevertas, kad aš apie jį galvočiau. – Ką pasakysi, poete?

POETAS O ką tu, filosofe?

APEMANTAS Vis meluoji?

POETAS Ar tu nesi filosofas?

APEMANTAS Esu.

POETAS Tada aš nemeluoju.

APEMANTAS Ar tu nesi poetas?

POETAS Esu.

APEMANTAS Tada tu meluoji. Pažiūrėk, kaip tu visus apgaudinėji paskutiniam kūriny, vaizduodamas Timoną nusipelniusiu žmogum.

POETAS Bet jis iš tikro nusipelnęs.

APEMANTAS Taip, jis nusipelnęs draugaut su tavim ir apmokėt tavo darbą. Tas, kas mėgsta meilikavimą, nusipelno savo meilikautojo. O dangau, kad aš būčiau ponas!

TIMONAS Ką tu tada veiktum, Apemantai?

APEMANTAS Tą patį, ką ir dabar, – nekęsčiau pono visa širdim.

TIMONAS Kaip savęs?

APEMANTAS Taip.

TIMONAS Kodėl?

APEMANTAS Už tai, kad, pykdamas ant ponų, tesugalvojau pats būti ponu. – Ar tu ne pirklys?

PIRKLYS Taip, Apemantai.

APEMANTAS Tesumaišo tau protą prekyba, jei to nepadarys dievai!

PIRKLYS Ir prekyba priklauso nuo dievų.

APEMANTAS Prekyba – tavo dievas; tesumaišo tau protą tavasis dievas!

Trimitai.

Įeina pasiuntinys.

TIMONAS Kas čia atvyko?

PASIUNTINYS Tai Alkibiadas.
Ir raitelių dvi dešimtys su juo.
TIMONAS Priimkit ir atveskite juos čia.
(Keli tarnai išeina)
(Dailininkui)
Privalot papietauti su manim.
Ir neišeikit, kol nepadėkosiu.
Popiet parodysit man šį paveikslą.
Džiaugiuosi jus matydamas.

Įeina ALKIBIADAS ir kiti.

Sveiki!

Jie atiduoda pagarbą.

APEMANTAS Tegu skausmai jums sąnarius sutraukia!
Kad sukčiai šie viens kito neapkęstų!
Jau išsigimsta padermė žmonių
Ir veikiai virsta į beždžionių bandą.
ALKIBIADAS Aš jūsų baisiai pasiilgau, pone,
Koks džiaugsmas jus regėt!
TIMONAS Sveiki atvykę!
Drauge mes puikiai čia praleisim laiką,
Prasimanysim pramogų. Eime!

Išeina visi, išskyrus APEMANTĄ.
Įeina du didikai.

I DIDIKAS Koks dabar paros metas, Apemantai?
APEMANTAS Metas būti doram.
I DIDIKAS Tam metas visada tinkamas.
APEMANTAS Juo blogiau tau, kad juo iki šiol nesinaudoji.
II DIDIKAS Ar eisi į pono Timono puotą?
APEMANTAS Taip; pasižiūrėti, kaip mėsa tukina sukčius ir vynas kaitina kvailius.
II DIDIKAS Viso labo, viso labo!

APEMANTAS Tu kvailys, kad dusyk atsilabini su manim.
II DIDIKAS Kodėl, Apemantai?
APEMANTAS Antrą sykį turėtum atsisveikinti su savim, nes aš nesirengiu tau atsakyti.
I DIDIKAS Kad tu pasikartum!
APEMANTAS Ne, aš neišpildysiu tavo norų. Verčiau kreipkis į savo draugą.
II DIDIKAS Dink iš čia, pasiutęs šunie, arba aš išspirsiu tave!
APEMANTAS Aš spruksiu kaip šuo, jūs, asilo kulnai.

Išeina.

I DIDIKAS Jisai neapkenčia visos žmonijos.
Eime prie Timono vaišingo stalo.
Nėra pasauly geresnės širdies!
II DIDIKAS Ir dosnesnės. Net Plutas, aukso dievas,
Tėra jo ūkvedys. Septyniskart
Brangesnę dovaną jisai grąžina
Mainais už gautą. Su didžiu kaupu
Už paslaugą kiekvieną atsimoka.
I DIDIKAS Jis pats kilniausias iš visų žmonių.
II DIDIKAS Tebus jo amžius ilgas ir laimingas!
Eime?
I DIDIKAS Aš jums draugiją palaikysiu.

Abu išeina.

II SCENA

Menė Timono namuose.
Skamba garsi obojų muzika.
FLAVIJUS ir patarnautojai baigia ruoštis didelei puotai.
Įeina TIMONAS, senatoriai, Atėnų didikai,
VENTIDIJUS (Timono išpirktas iš kalėjimo).
Įkandin visų įkūprina APEMANTAS, nepatenkintas kaip visada.

VENTIDIJUS Garbingas Timonai, jau mano tėvą
Į amžinąjį poilsį dievai
Pasišaukė, jo amžių prisiminę;
O jam numirus, aš tapau turtingas.
Žinodamas, kad vien tik jums turiu
Dėkingas būti už atgautą laisvę,
Dosnumo jūsų niekad nepamiršiu,
O skolą dvigubai sugrąžinu.
TIMONAS Kilnus Ventidijau, jokių skolų!
Tie pinigai – tai mano dovana.
Kaip galima tikrai sakyt, jog duodi,
Jei vėl atsiimi? Nereikia mėgdžiot
Galingesnių, kuriems tai pramoga.
Užglosto ydas turtas ir jėga.
VENTIDIJUS Kokia tauri širdis!
TIMONAS Mieli bičiuliai,
Visokios ceremonijos tik tam,
Kad apgaulingu spindesiu apgaubtų
Menkus, blankius žygius, tuščias kalbas
Ir širdyje apgailimą gerumą.
Tačiau tikra draugystė niekuomet
Neveidmainiauja. Sėskite prie stalo.
Mieliau man savo turtais džiugint jus,
Nei džiaugtis jais pačiam.

Jie susėda.

I DIDIKAS Prisipažįstam,
Jog visada taip manėme.
APEMANTAS Oho!
Prisipažįstat? Tai kodėl gi jūsų
Dar nepakorė?
TIMONAS A, čia Apemantas.
Smagu tave matyti. Sveikas gyvas!
APEMANTAS Tuojau nebus smagu. Aš atėjau,
Kad tu mane išmestum pro duris.
TIMONAS Fe, koks storžievis! Net nepadoru
Turėti žmogui tokį bjaurų būdą.
Kaip sakoma, ponai: Ira furor brevis est. Pyktis – tai trumpas pamišimas. Bet tas vyras visada piktas. Pasodinkit jį vieną prie atskiro stalo, nes jis nemėgsta žmonių draugijos ir niekur nepritampa.
APEMANTAS Tau leidus, aš pasiliksiu čia, Timonai. Tik įspėju, kad atėjau jus stebėti.
TIMONAS Man tu nė kiek netrukdai. Esi atėnietis, ir todėl džiaugiuosi tave matydamas. Aš negaliu užčiaupti tau burnos; tegu bent mano mėsa tave nutildo.
APEMANTAS Spjaut man į tavo mėsą! Tuoj paspringčiau ja, kad nereikėtų tau meilikauti. O dievai, kokia daugybė žmonių valgo Timoną, o jis nė nemato jų! Regint, kaip tokia minia dažo mėsą į vieno žmogaus kraują, mane apima širdgėla. O kad jis dar ir skatina juos, tai jau tikra beprotystė!
Stebiuos, kaip drįstam pasikliaut kitais!
Svečius be peilių kviečiant, pagalvojau,
Mažiau ir mėsai, ir patiems pavojų.
O pavyzdžių čia gausybė. Štai tas ponas, kuris sėdi šalia šeimininko, dalijasi su juo duona, geria su juo iš vienos taurės, pats pirmas jį papjautų. Niekam tai ne paslaptis. Jei būčiau didelis žmogus, bijočiau gerti prie vaišių stalo.
Didikui, geriant su draugais savais,
Saugiausia gerklę prisidengt šarvais.

TIMONAS *(didikui, skelbiančiam tostą)*
Širdingai dėkoju! Leiskite taurę ratu.

II DIDIKAS Tegu ji sukas į čia.

APEMANTAS Sukas į čia? Pas jį? Gudruolis! Šitam galva niekad neapsisuks. O tie sveikinimai ir tostai neišeis tau į sveikatą, Timonai.

O aš nekaltą vandenį geriu,
Per silpną, kad blogas mintis sukeltų;
Jis nė vienam nelaimės neužtraukė.
Išdidūs lėbautojai visada
Užmiršta kreiptis į dievus malda.
(meldžiasi)
Dievai, aš pinigų slidžių
Netrokštu. Vieno jus meldžiu:
Neleiskit man taip sukvailėti,
Kad imčiau priesaikom tikėti,
Ar ašarom gašlių mergų,
Ar apgaulingu šuns miegu,
Ar laisvę žadančiais sargais,
Ar gelbstinčiais bėdoj draugais.
Amen. Tenusideda turtingi;
Man ir žemės vaisiai tinka.
(Valgo ir geria)
Linkiu tau geros sveikatos, gerasis Apemantai!

TIMONAS Kapitone Alkibiadai, tavo širdis dabar mūšio lauke?

ALKIBIADAS Mano širdis visuomet pasiruošus tarnauti tau, Timonai.

TIMONAS Tau, ko gero, labiau patiktų pusryčiauti pas priešus, negu pietauti pas draugus?

ALKIBIADAS Jokia mėsa neprilygs priešui, paplūdusiam krauju. Į tokią puotą aš mielai pasikviesčiau savo geriausią draugą.

APEMANTAS Kad taip visi tie pataikūnai būtų tavo priešai! Tada tu galėtum juos užmušti ir pasikviesti mane į vaišes.
I DIDIKAS Kaip mes norėtume, Timonai, kad tu nors kartą išbandytum mūsų meilę ir kad mes bent kiek galėtume įrodyt savo atsidavimą! Tuomet būtume visiškai laimingi.
TIMONAS Be abejo, gerieji bičiuliai, bet patys dievai yra numatę, kad jūs man padėtumėt. Kitaip kam gi jūs būtumėt mano draugai? Kodėl iš tūkstančių mano pažįstamų žmonių būtent jūs turit teisę taip vadintis? Argi ne todėl, kad esat mano širdies dalelė? Esu jus taip išgyręs mintyse, kad jums kuklumas neleistų apie save taip kalbėti, ir jūs tikrai to nusipelnėt. O dievai, manau sau, kam gi mums būtų reikalingi draugai, jeigu mes jų niekuomet nepasigestume? Jie būtų patys nereikalingiausi padarai, jei mums niekad neprireiktų jų pagalbos, ir būtų panašūs į melodingus instrumentus, uždarytus į dėklus ir pakabintus ant sienos, kurie nieko nedžiugina savo garsais. Iš tiesų, aš dažnai norėdavau nuskursti, kad atsirastų proga išmėginti jus. Mes gimę tam, kad viens kitam padėtume. O kuo tuomet geriausia pasikliauti, jei ne savo draugų turtais? O, kokia neprilygstama paguoda, kai žinai, jog tiek žmonių, tarytum broliai, gali naudotis vienas kito gėrybėmis! Koks džiaugsmas, – tiesiog nejučiom susigraudini! Atrodo, kad mano akys pilnos ašarų. Norėdamas nuslėpti savo silpnumą, aš geriu į jūsų sveikatą.
APEMANTAS Tu, Timonai, verki, kad jie išgertų.
II DIDIKAS Ir mūsų akyse toks džiaugsmas gimė,
Lyg kūdikis, tuoj ašarom paplūdęs.
APEMANTAS Cha cha! Bet kūdikis tas – pavainikis!
III DIDIKAS Aš, Timonai, sujaudintas kaip niekad.
APEMANTAS Kaip niekad!

Trimitai.

TIMONAS Kam čia tie trimitai?

Įeina tarnas.

Kas ten?

TARNAS Atleiskit, pone, ten kelios damos. Labai nori, kad jas priimtumėt.

TIMONAS Damos? O ko jos pageidauja?

TARNAS Su jomis žygūnas, pone, kuriam liepta pranešti jums apie jų norus.

TIMONAS Pakvieski juos.

Įeina KUPIDONAS.

KUPIDONAS Sveikinu tave, garbingasis Timonai, ir visus, kurie čia mėgaujasi tavo dovanomis! Penki pojūčiai pripažįsta tave savo globėju ir lenkiasi tavo dosniai širdžiai.

Uoslė, lytėjimas, klausa ir skonis,
Patenkinti visi tava puota.
Jų pramoga akims tėra skirta.

TIMONAS Labai džiaugiuos. Priimsim kuo mieliausiai. Sutikit jas su muzika!

I DIDIKAS O, pone,
Kaip jūs širdingai mylimas visų!

Muzika.

KUPIDONAS išeina ir grįžta su damomis, apsirengusiomis kaip amazonės ir su kaukėmis; jos skambina liutniomis ir šoka.

APEMANTAS Ai-ai!
Ir kiek tuštybės suplaukia čionai!
Jos šoka? Tik pamišėlės taip gali.
Kaip beprotybė šitas prabangus
Gyvenimas, palyginti su mano
Kukliu maistu – aliejum ir šaknim.
Iš nuobodulio puolam mes kvailiot
Ir geriam vyną, sveikindami tuos,

Kuriems senėjant jį atgal išliejam,
Apnuodytą pavydu ir pykčiu.
Sakykit, kas nejuodino kitų,
Ar patys apkalbų aukom netapo?
Kas po mirties nenusineš į kapą
Skriaudos, kurią padarė jam draugai?
Bijau, kad tos šokėjos vieną dieną
Mane sutrypti gali. Taip jau būna.
Kai tavo saulė į pakalnę ritas,
Visas duris randi sau uždarytas.

Didikai pakyla iš užstalės, visaip garbindami TIMONĄ. Norėdami parodyti jam savo meilę, visi išsirenka sau amazonę ir kurį laiką šoka poromis, grojant obojams.

TIMONAS Daug džiaugsmo suteikėte mums, gražuolės.
Naujos linksmybės įkvėpėt šiai puotai
Ir ją padarėt dvigubai mielesnę.
Taip puikiai šokote, kad mes visi
Patyrėme didžiausią malonumą,
Ir aš turiu jums padėkot už tai.
I DAMA Jūs imat mus tik iš geriausios pusės.
APEMANTAS Taip, nes blogoji – nepadori, ir, gerai suėmus, vargu ar atlaikytų.
TIMONAS O šičia jūsų laukia kuklios vaišės;
Tad būkit viešnios. Prašome prie stalo.
VISOS DAMOS Labai jums ačiū.

KUPIDONAS ir damos išeina.

TIMONAS Flavijau!
FLAVIJUS Aš čia.
TIMONAS Atneški mano mažąją skrynelę.
FLAVIJUS Tuojau. *(į šalį)* Vėl brangakmenius ims dalint!
Nenoriu kištis; perspėt jį turėčiau,
Jog, išdalinus viską, bus vėlu

Dejuot, kad negali atkišt skolų.
Dažnai dosnumas graužėsi ir graušis,
Kodėl neturi jis akių pakaušy.

Išeina.

I DIDIKAS Kur mūsų tarnai?
TARNAS Čia, pone, ir laukia jūsų nurodymų.
II DIDIKAS Paduokit arklius!

Grįžta FLAVIJUS su skrybėle.

TIMONAS Tarsiu jums, bičiuliai,
Aš vieną žodį: pone, būkit geras,
Suteikite man garbę ir priimkit
Šį brangakmenį. Prašom jį nešioti.
I DIDIKAS Bet aš ir taip be galo jums skolingas.
VISI Visi mes jums skolingi.

Įeina tarnas.

TARNAS Pone, ką tik atjojo keli senatoriai ir nori jus aplankyti.
TIMONAS Puiku. Pakvieskite juos čia.

Tarnas išeina.

FLAVIJUS Meldžiu išklausyti mane, pone. Turiu jums pasakyti kai ką svarbaus.
TIMONAS Svarbaus? Tada atidėkim kitam kartui. Pasirūpink, kad svečius priimtų kuo vaišingiau.
FLAVIJUS *(į šalį)*
Kad aš žinočiau kaip.

Įeina kitas tarnas.

II TARNAS Ponas Liucijus dovanoja jūsų šviesybei, kaip savo meilės ženklą, keturis baltus kaip pienas žirgus su sidabru kaustytais pakinktais.

TIMONAS Aš priimu juos su dėkingumu.
Žiūrėkite, kad nieko jiems netrūktų.

Įeina trečias tarnas.

Na, kokios dar tenai naujienos?
III TARNAS Pone, garbingasis Lukulas kviečia jus rytoj į medžioklę ir siunčia jums dvi grutes kurtų.
TIMONAS Gerai, aš josiu. Lukului tegu
Atlygina kaip dera.
FLAVIJUS *(į šalį)*
Kuo tai baigsis?
Jis liepia dosniai dovanas dalint,
O skrynios tuščios; nė žinot nenori,
Kiek liko pinigų jo piniginėj,
Ir man neduoda progos pasakyt,
Kokia vargdienė jo širdis, kuri
Patenkinti negali savo norų.
Jo pažadai tokie nepagrįsti,
Kad stumia jį kaskart gilyn į skolą;
Jisai toks geras, jog už tai dabar
Palūkanas jau moka; o jo žemė
Visa jiems įkeista. Kaip aš norėčiau
Išeit gražiuoju iš savos tarnybos,
Kad neišvytų prievarta vėliau!
Kokia čia laimė, jeigu vaišini
Draugus, kurie už priešus piktesni?
Man Timono kuo nuoširdžiausiai gaila.

Išeina.

TIMONAS Jūs patys neįvertinat savęs
Ir tuo sau kenkiat. Prašome priimt
Šį mažmožį, kaip mūsų meilės ženklą.
II DIDIKAS Esu tikrai be galo jums dėkingas.
III DIDIKAS Jisai – pats įsikūnijęs dosnumas.

TIMONAS O jūs, atsimenu, neseniai gėrėjotės mano bėru eržilu. Jisai jūsų, kadangi jums patiko.
III DIDIKAS O, leiskit man atsisakyti, pone.
TIMONAS Užtikrinu jus, nemačiau žmogaus,
Kuris pagirtų tai, ko jis netrokšta!
Draugų troškimai man tokie pat svarbūs,
Kaip ir manieji. Greit jus aplankysiu.
VISI DIDIKAI Jūs visada mieliausias mūsų svečias.
TIMONAS Aš taip džiaugiuos visad, sulaukęs jūsų,
Kad mano dovanos – vieni niekai.
Manau, karalystes saviems bičiuliams
Galėčiau nepailsdamas dalint.
Alkibiadai, tu esi karys,
Todėl beturtis. Labdara tikra
Ką nors tau duoti; nuolat gyveni
Tu tarp numirėlių, ir tavo žemės –
Kareivių kuopom nusėti laukai.
ALKIBIADAS Taip, Timonai, – neapkuopti laukai.
I DIDIKAS Dėkingi jums be galo...
TIMONAS Aš jums irgi.
II DIDIKAS Skolingi lig mirties...
TIMONAS Tai aš skolingas.
Daugiau žibintų!
I DIDIKAS Kuo didžiausia laimė,
Šlovė ir turtai jus visad telydi!
TIMONAS Draugų gerovei.

Visi, išskyrus APEMANTĄ ir TIMONĄ, išeina.

APEMANTAS Kiek čia sumaišties!
Kiek atkištų sėdynių čia matai!
Ar ne per daug jiems mokama už tai?
Draugystė nuosėdų pilna. O kojos,
Kodėl suktoms širdims tarnauti stojot?

Dori kvailiai už nusilenkimus
Taip išdalina visą savo turtą.

TIMONAS Jei tu nebūtum toks niūrus ir piktas,
Aš tau daug gero padaryčiau.

APEMANTAS Ne, man nieko nereikia. Jeigu jau ir aš leisiuos paperkamas, tai visai nebeliks kam tave plūsti, ir tu imsi dar greičiau grimzti į nuodėmę. Tu tiek daug išdovanojai, Timonai, kad, ko gero, greit užstatysi pats save. Kam visos tos puotos, iškilmės ir tuščia garbė?

TIMONAS Jei tu vėl pradedi bartis, aš nenoriu tavęs klausytis. Lik sveikas ir kitą kartą ateik su malonesnėm kalbom.

APEMANTAS Jei nenori išklausyti manęs dabar, tai paskui jau nesulauksi tokios progos. Aš užrakinsiu tau vartus į laimę.

Kodėl kurti mes patarimams būnam,
Ir pagyras tegirdim pataikūnų!

Išeina.

ANTRAS

VEIKSMAS

I SCENA

SENATORIUS Ir dar penki. Varonui, Isidorui
Devynis tūkstančius grąžint turės.
O man penkis ir dvidešimt skolingas.
Kaip švaisto pinigus! Bet greit pristigs.
Pavogęs kad ir elgetos šuniuką
Duok Timonui – ir šuo ims kalti auksą.
Parduoki arklį, pirki geresnių,
O manąjį duok Timonui laikyti,
Ir jis žirgų stipriausių atsives.
Neturi vartininko jis, tik žmogų,
Kuris visus šypsodamasis kviečia
Užeit vidun. Protingam viskas aišku –
Jo popieriai prasti. Ei, Kafi, čion!
Greičiau!

Įeina KAFIS.

KAFIS Kuo jus galiu pradžiugint?
SENATORIUS Pas poną Timoną tuoj pat skubėk
Ir kaulyk mano pinigų. Tegu
Tavęs tušti jo pažadai nemulkins;
Kai perduos man linkėjimus, kai žais
Su kepure, tu pasakyk jam tiesiai,
Kad mano turtai šaukiasi pagalbos.
Turiu jais pasirūpint. Jo laikai

Praėjo, ir tikėt juo aš nelinkęs.
Nors myliu jį, bet gydyti jo piršto
Aš laužydamas nugarą nenoriu.
Privalo jis mane paremt tuoj pat.
Ir ne kalbom, ne žodžiais menkaverčiais,
O pinigais. Dabar gali sau eit.
Bet nutaisyk kuo atkaklesnį veidą,
Nepermaldaujamą, nes aš bijau,
Kad plunksnoms radus deramus sparnus,
Liks Timonas tik nupešiotas paukštis, –
Nors spindi tarsi feniksas. Keliauk.
KAFIS Einu.
SENATORIUS Paimk visus skolų raštus.
Ir terminus primink.
KAFIS Taip, pone.
SENATORIUS Eik.

Abu išeina.

II SCENA

Įeina FLAVIJUS, Timono ūkvedys, su galybe sąskaitų rankose.

ŪKVEDYS Nei rūpi jam, nei liausis; išlaidaus
Ir negalvos, kuo ateity gyvens,
Ar kaip nustoti siautus: jam tas pats
Kiek išdalinta ir kiek lieka. Geras,
Dosnus labiau, negu protingam dera.
Ką man daryt? Jis neklausys vis tiek.
Turiu nuslėpt. Va, grįžta iš medžioklės.
Fui, fui, fui, fui!

Įeina KAFIS ir Isidoro bei Varono tarnai.

KAFIS Laba diena. Gal pinigų tikies?
VARONO TARNAS O tu ne jų čia atėjai?
KAFIS Ir aš.
O, Isidorai, tu?[2]
ISIDORO TARNAS Aš irgi.
KAFIS Kad tik atsiskaitytų!
VARONO TARNAS Nemanau.
KAFIS Štai šeimininkas.

Įeina TIMONAS su palyda (tarp jų ir ALKIBIADAS).

TIMONAS Vos baigsis pietūs, eisime toliau,
Alkibiadai. – Ko jūs pageidaujat?
KAFIS Čia, pone, tam tikrų skolų raštelis.
TIMONAS Skolų? Iš kur tu?
KAFIS Iš Atėnų, pone.
TIMONAS Tai eik pas mano ūkvedį verčiau.
KAFIS Bet, pone, jis atsakė man, paliepęs
Kurią nors kitą dieną vėl ateit.
O mano poną reikalai prispyrė
Prašyt, kas jam priklauso. Nuolankiai
Jis meldžia prisimint širdies kilnumą
Ir skolą jam grąžint.
TIMONAS Dorasis drauge,
Meldžiu tave ateit rytoj iš ryto.
KAFIS Ne, mano pone...
TIMONAS Būk ramus, bičiuli.
VARONO TARNAS Varono tarnas čia, gerasis pone...
ISIDORO TARNAS Nuo Isidoro: meldžia greit grąžinti.
KAFIS Jei mano pono reikmės jums rūpėtų...
VARONO TARNAS Jau terminai seniai praėję, pone...
ISIDORO TARNAS Man jūsų ūkvedys pasakė aiškiai,
Jog reikia kreiptis tik į jus.
TIMONAS Leisk atsikvėpti.

Mielieji ponai, luktelkit truputį;
Aš tuoj sugrįšiu.

ALKIBIADAS ir didikai išeina.

(Flavijui) Eikš ir pasakyk,
Kas dedasi pasauly, kad mane
Taip spiria sugrąžint senas skolas
Ir reikalauja atsiteist už viską;
O kaip mana garbė?
ŪKVEDYS Klausykit, ponai.
Dabar ne laikas reikalams tokiems.
Geriau aptarkim viską po pietų,
Kad aš paaiškinti suspėčiau ponui,
Kodėl jums nesumoka.
TIMONAS Taip, bičiuliai.
Žiūrėk, kad jie galėtų pasilinksmint.

Išeina.

ŪKVEDYS Prieikite arčiau.

Įeina APEMANTAS ir JUOKDARYS.

KAFIS Palaukit: juokdarys su Apemantu.
Pabandom pasilinksminti su jais.
VARONO TARNAS Verčiau pakarti jį. Tik pasityčios.
ISIDORO TARNAS Tegu jį maras griebia!
VARONO TARNAS Na kaip, kvaily?
APEMANTAS Kalbiesi su paties šešėliu?
VARONO TARNAS Bet tik ne su tavim.
APEMANTAS Ne, su savim. *(juokdariui)* Išeik!
ISIDORO TARNAS *(Varono tarnui)*
Kvailys jau kybo tau ant nugaros.
APEMANTAS Bet tu dar vienas: ir ant jo nekybai.
KAFIS O kur tas juokdarys?

APEMANTAS Tai jis ir klausia. Vargšai sukčiai ir palūkininkai: aukso ir nepriteklių sąvadautojai!
VISI TARNAI O mes kas, Apemantai?
APEMANTAS Asilai.
VISI TARNAI Kodėl?
APEMANTAS Todėl, kad klausiate manęs ir nežinot patys. Pasišnekėk su jais, juokdary.
JUOKDARYS Kaip jūs gyvuojat?
VISI TARNAI Ačiū, gerasis juokdary. O kaip tavoji šeimininkė?
JUOKDARYS Ji verda vandenį nuplikyti tokiems viščiukams kaip jūs. Norėčiau jus išvysti Korinte![3]
APEMANTAS Puiku! Labai ačiū!

Įeina PAŽAS.

JUOKDARYS Žiūrėkit! Mano šeimininkės pažas!
PAŽAS *(juokdariui)* Kaip, kapitone? Ką veiki šioj išminčių draugėj? O tu kaip, Apemantai?
APEMANTAS Būtų gerai, jei burnoje turėčiau meškerę, – tada galėčiau surasti tinkamą atsakymą.
PAŽAS Meldžiu, Apemantai, perskaityk man šių laiškų antraštes. Nežinau, kam kuris skirtas.
APEMANTAS Nemoki skaityti?
PAŽAS Ne.
APEMANTAS Kai tave pakars, nedaug nustosime šviesos. Čia ponui Timonui, čia Alkibiadui. Eik: gimei pavainikiu, o mirsi sąvadautoju.
PAŽAS O tu gimei kaip šuo ir mirsi badu kaip šuo. Neatsakyk: aš išeinu.

Išeina.

APEMANTAS Vis tiek tu nusipelnai atidėti skolų mokėjimą. Juokdary, eisiu su tavim pas poną Timoną.
JUOKDARYS Ir mane ten paliksi?

APEMANTAS Jei Timonas bus namie. – O jūs trys tarnaujat lupikautojams?

VISI TARNAI Taip. Verčiau jie mums tarnautų!

APEMANTAS Ir aš taip manau. – Tai ne prasčiau už budelio paslaugą vagiui.

JUOKDARYS Tai jūs trys lupikautojų tarnai?

VISI TARNAI Taip, juokdary.

JUOKDARYS Manau, kad nėra lupikautojo, kuris neturėtų tarno juokdario. Mano ponia viena ir aš esu jos juokdarys. Kai tarnai ateina skolintis iš jūsų šeimininkų, jie prisistato liūdni, o išeina linksmi. Bet į mano šeimininkės namus jie ateina linksmi, o išeina liūdni. Kokia galėtų būti priežastis?

VARONO TARNAS Nesunku pasakyti.

APEMANTAS Tada ir pasakyk, kad galėtume tave pavadinti kekšininku ar sukčium; bet vis tiek būsi ne mažiau gerbiamas.

VARONO TARNAS O kas yra kekšininkas, juokdary?

JUOKDARYS Gražiai apsirengęs kvailys, panašus į tave. Tai nelyginant vaiduoklis: kartais jis pasirodo kaip didikas, kartais – kaip advokatas, kitąsyk – kaip filosofas, turintis dar ir du tikrus akmenis. Dažniausiai jis panašus į riterį, o apskritai būna pats įvairiausias, koks gali būti žmogus nuo aštuoniasdešimties iki trylikos metų.

VARONO TARNAS O tu ne toks jau ir kvailas.

JUOKDARYS Kaip ir tu ne toks jau išmintingas. Kiek man duota kvailumo, tiek tau neduota proto.

APEMANTAS Toks atsakymas galėtų pritikti Apemantui.

TARNAI Šalin, šalin; ateina ponas Timonas.

Įeina TIMONAS ir FLAVIJUS.

APEMANTAS Eime, juokdary, su manim.

JUOKDARYS Aš visada einu su meilužiu, vyresniu broliu ar moterimi; kartais – su filosofu.

APEMANTAS ir JUOKDARYS išeina.

III SCENA

TIMONAS Gana jau, liaukis man sakyt pamokslus.
Aš duodamas nesiekiau sau naudos.
Buvau neapdairus, tačiau garbingas.
Ko tu verki? Ar pristigai tvirtybės
Ir pamanei, jog man draugų pritruks?
Nusiramink; jei tik indus atkimščiau,
Kur meilė man nuo seno kaupiama,
Ir išbandyčiau artimųjų širdis,
Prašydamas paskolinti, galėčiau
Pasinaudot žmonėm ir jų turtu
Taip pat lengvai, kaip liepti tau kalbėt.
FLAVIJUS Teišsipildo visos jūsų viltys!
TIMONAS O šie nepritekliai reikšmingi tuo,
Kad aš galėsiu išbandyt draugus.
Tuojau suprasi, kaip tu smarkiai klydai,
Bandydamas įvertint mano turtą;
Tikrasis mano lobis – tai draugai.
Flaminijau! Servilijau! Čionai!

Įeina FLAMINIJUS, SERVILIJUS ir dar vienas tarnas.

TARNAI Mes klausom, pone.
TIMONAS Aš pasiųsiu kiekvieną skyrium; *(Servilijui)* tu eik pas Liucijų; *(Flaminijui)* tu – pas Lukulą; aš šiandien medžiojau kartu su juo; *(trečiam tarnui)* o tu – pas Sempronijų. Sakykit, jog aš pasikliaunu jais ir džiaugiuosi, kad aplinkybės suteikė man progą pasinaudoti jų pagalba. Perduokit jiems, kad man reikia penkiasdešimties talentų.
FLAMINIJUS Kaip liepsit, pone.

Tarnai išeina.

FLAVIJUS *(į šalį)*
Liucijus ir Lukulas? Hm...

TIMONAS *(Flavijui)* Eik pas senatorius. Juk nuo manęs
Priklauso, koks valstybės iždas bus,
Ir jie neatsakys. Prašyki jų,
Kad tūkstantį man talentų atsiųstų.
FLAVIJUS Drįsau aš pats į juos pirmiausia kreiptis,
Žinodamas, jog tai lengviausias būdas,
Ir jūsų antspaudą buvau paėmęs;
Bet jie tik purtė galvas, ir man teko
Tuščiom sugrįžt.
TIMONAS Tikrai? Ar gali būti?
FLAVIJUS Jie vienbalsiai atsakė, jog dabar
Jiems sunkios dienos... trūksta pinigų...
Kad jie labai norėtų, bet negali...
Apgailestauja... gerbia jus ir myli...
Kad jie mielai padėtų... tik nežino...
Nemalonumai... ir kilnus žmogus
Paslysta... linki gero... apmaudu...
Paskui kiti jiems reikalai parūpo.
Šnairi jų žvilgsniai ir kalba kapota,
Atsainūs ir šalti nusilenkimai
Mane sustingdė taip, jog neįstengiau
Daugiau kalbėt.
TIMONAS Tegu dievai juos teisia!
Nenusiminki, Flavijau. Šie sẽniai
Paveldėję nedėkingumo ydą.
Jų kraujas sukrešėjęs ir atšalęs;
Jiems trūksta žmogiškosios šilumos,
Todėl tokie nejautrūs. Kas artėja
Prie kapo, to širdis apauga luobu.
Eik pas Ventidijų. Ir neliūdėk.
Tu – doras, ištikimas ir visai
Dėl to nekaltas; nuoširdžiai sakau.
Ventidijus dar neseniai juk tėvą

Palaidojo ir gavo palikimą.
Kada jis buvo pinigų pristigęs,
Įkalintas ir paliktas draugų,
Jam laisvę mano talentai grąžino.
Jį nuo manęs pasveikink ir sakyk,
Jog atsidūriau bėdoje, kuri
Ir privertė mane priminti jam
Apie tuos pinigus. O kai juos gausi,
Grąžinki tiems, kam jų skubiausiai reikia.
Bet nė galvot nedrįski taip blogai,
Jog Timonui pražūti leis draugai.
FLAVIJUS Norėčiau taip manyt, bet negaliu.
Dosnus neabejoja, kad kiti
Bus jam tokie pat dosnūs ateity.

Abu išeina.

TREČIAS

VEIKSMAS

I SCENA

Lukulo namuose.
FLAMINIJUS laukia Lukulo.
Įeina tarnas.

TARNAS Aš pranešiau savo ponui; jis tuoj ateis.
FLAMINIJUS Ačiū, drauguži.

Įeina LUKULAS.

TARNAS O štai ir mano ponas.
LUKULAS *(į šalį)* Timono tarnas? Galvą dedu, atnešė dovaną. Kaip tik laiku; aš šiąnakt sapnavau sidabrinį dubenį ir ąsotį prausimuisi. – Flaminijau, dorasis Flaminijau, sveikinu tave kuo pagarbiausiai savo namuose. *(Tarnui)* Atnešk vyno.

Tarnas išeina.

O kaip laikosi garbingasis, kilnusis, didžiadvasis Timonas, tavo dosnusis ponas ir valdovas?
FLAMINIJUS Jis sveikas, pone.
LUKULAS Labai džiaugiuosi, kad jis sveikas. O ką ten slepi po apsiaustu, mielasis Flaminijau?
FLAMINIJUS Viso labo tik tuščią dėžutę. Savo pono vardu aš labai prašau jus pripildyti ją, kadangi jam būtinai ir nedelsiant reikia penkiasdešimties talentų. Jis pasiuntė

mane pas jūsų šviesybę, nė kiek neabejodamas, kad jūs pagelbėsit.

LUKULAS Lia, lia, lia, lia; vadinasi, „nė kiek neabejodamas“? Deja, deja. Jis puikus žmogus, kilniausias vyras, tačiau per daug plačiai gyvena. Kiek kartų, pietaudamas pas jį, aš jam apie tai kalbėjau! Ir vakarieniauti eidavau tik todėl, kad įtikinčiau jį, jog negalima taip švaistyti pinigų. Bet jis nepaisydavo mano patarimų, ir mano apsilankymai būdavo bergždi. Kiekvienas turim trūkumų, o jo trūkumas – dosnumas. Aš daug sykių jam apie tai šnekėjau, bet jis nesileido paveikiamas.

Grįžta tarnas su vynu.

TARNAS Prašom, jūsų malonybe: štai vynas.

LUKULAS Flaminijau, aš visada laikiau tave protingu vyru. Į tavo sveikatą!

FLAMINIJUS Jūsų šviesybė labai malonus.

LUKULAS Privalau pagirti tave, nes esi draugiškas, turi lankstų protą ir žinai, kaip reikia gyventi. Tu moki pasinaudoti proga, kai tik ta proga tau pasitaiko. O tai geras bruožas. *(Tarnui)* Nešdinkis iš čia!

Tarnas išeina.

Eikš arčiau, dorasis Flaminijau. Tavo ponas tikrai dosnus, bet tu protingas ir gerai žinai, jog dabar ne metas skolinti pinigus, pasikliaujant vien draugyste ir neaiškia ateitimi. Štai tau trys solidarai,[4] būk draugas, užsimerk ir pasakyk Timonui, kad neradai manęs. Sėkmės.

FLAMINIJUS Ar gali būt, kad šitaip pasikeitus
Pasauliui, mes gyvenam po senovei?
Skriek, nelemta niekšybe, kuo greičiau
Pas tą, kuris taip garbina tave!
(Sviedžia pinigus Lukului)

LUKULAS Taip? Dabar aš matau, jog esi kvailys ir tinki į porą savo šeimininkui.

Išeina.

FLAMINIJUS Te pragare šiuos pinigus, su auksu
Išlydytus, supils į tavo gerklę!
Draugystės piktžaizdė tu, o ne draugas!
Nejau širdis, kuri duota draugystei,
Tokia silpna ir pienšiltė, kad ją
Beveik pernakt sutraukia? O dievai!
Kaip atjaučiu aš Timono kančias!
Šis vergas savo skrandyje lig šiol
Nešiojasi dar mano pono mėsą.
Kodėl jinai turėtų jį maitint,
Kai pats jisai pavirsta į nuodus?
Tegu verčiau įsimeta jam ligos,
Ir, mirtinai susirgus, tenegelbsti
Jo maistas, paimtas nuo pono stalo,
Bet teprailgina kančias prieš galą!

Išeina.

II SCENA

Aikštė.

Įeina LIUCIJUS ir TRYS SVETIMŠALIAI.

LIUCIJUS Kas? Timonas? Jis mano geriausias draugas ir kilniausias vyras.

I SVETIMŠALIS Mes tai irgi žinom, nors ir nepažįstami su juo. Bet visur sklinda gandai, jog laimingos Timono dienos baigėsi ir jo turtai baigia išsekti.

LIUCIJUS Nesąmonė, netikėkit tuo, Timonas niekad nepritrūks pinigų.

II SVETIMŠALIS Bet, patikėkit, neseniai jo tarnas buvo atėjęs pas Lukulą ir prašė paskolinti kažkiek talentų. Dar daugiau, jis tiesiog meldė pagelbėt, įrodinėjo, kaip labai Timonui reikalingi pinigai, tačiau jam buvo atsakyta.
LIUCIJUS Kaip!
II SVETIMŠALIS Tikrai, jis nieko nepešė.
LIUCIJUS Negirdėtas dalykas! Kaip dievai mato, man gėda dėl to. Atsakyti tokiam garbingam žmogui? Ne kokia garbė Lukului. Turiu prisipažinti, jog aš irgi gaudavau iš Timono šiokių tokių dovanų, – pinigų, sidabrinių indų, brangakmenių ir panašių niekniekių, – tik nepalyginti menkesnių už duodamas Lukului. Vis dėlto, jeigu jis per apsirikimą būtų kreipęsis į mane, niekaip nebūčiau pagailėjęs tų kelių talentų.

Įeina SERVILIJUS.

SERVILIJUS Pagaliau pavyko surasti poną Liucijų. Mane prakaitas išpylė jo ieškant. – Šviesiausias pone!
LIUCIJUS Servilijus? Malonu tave matyti. Linkiu tau sėkmės; perduok linkėjimus mano artimiausiam draugui, savo garbingam, tauriam šeimininkui.
SERVILIJUS Noriu pasakyti jūsų šviesybei, kad mano ponas siunčia...
LIUCIJUS O! Ką gi jis siunčia? Aš ir taip jaučiuosi jam skolingas, nes jis nuolat ką nors man dovanoja. Net nežinau, kaip atsidėkosiu. Tai ką gi jis siunčia dabar?
SERVILIJUS Šį kartą siunčia mane su labai svarbia užduotim. Jis prašo jūsų šviesybę nedelsiant paskolinti jam keletą talentų.
LIUCIJUS Juokauja. Negi Timonas galėtų
Pristigti vieno ar kelių šimtų?
SERVILIJUS Bet šiuo metu jam reikia daug mažiau.
Ir jei ne tokios sunkios aplinkybės,
Aš neprašyčiau taip primygtinai.

LIUCIJUS Ar tu, Servilijau, rimtai kalbi?
SERVILIJUS Prisiekiu, jog sakau jums tikrą tiesą.
LIUCIJUS Koks aš nelemtas galvijas, kad iššvaisčiau savo pinigus kaip tik tada, kai galėčiau parodyti savo kilniaširdiškumą! Kaip apmaudu! Lyg tyčia aš vakar susigundžiau nedideliu pirkiniu, o dabar dėl to turės nukentėti mano garbė! Servilijau, kaip dievai mane mato, aš negaliu paskolinti. Atvirkščiai, aš, kaip kvailiausias galvijas, ketinau pats pasiskolinti iš Timono, – štai, šitie ponai gali paliudyti. Bet dabar aš nenorėčiau prašyti jo, nors man ir žadėtų visus Atėnų turtus. Perduok savo gerajam šeimininkui kuo karščiausius linkėjimus. Tikiuosi, jis nepagalvos apie mane blogai vien todėl, kad esu bejėgis jam padėti. Ir perduok jam nuo manęs: sakyk, jog aš baisiausiai sielvartauju, negalėdamas padaryti paslaugos tokiam garbingam vyrui. Mielas Servilijau, būk draugas ir persakyk jam viską žodis į žodį.
SERVILIJUS Gerai, pažadu.
LIUCIJUS Aš neužmiršiu tavo paslaugos.

SERVILIJUS išeina.

Taip, Timonas tikrai be pinigų.
O praturtėt nuskurdus – nepigu.

Išeina.

I SVETIMŠALIS Matai, Hostilijau?
II SVETIMŠALIS Kaip nematysi.
I SVETIMŠALIS Tokia dorovė šių dienų pasaulio,
Kurią atspindi pataikūno siela.
Ar galima draugu laikyti tą,
Su kuo iš to paties dubens tu valgai?
Juk Timonas juo rūpinos kaip tėvas,
Padėdavo jam dvarą išlaikyt.
Ką ten kalbėti, – jis tarnams algas
Mokėdavo iš Timono kišenės.

O gerdamas jis Timono sidabrą
Teliečia lūpom. O, koksai pabaisa,
Žmogus, kuris pamiršta dėkingumą!
Jis Timonui nė to nenori duoti,
Kuo labdaringas elgetą sušelptų.
III SVETIMŠALIS Taip, tikinčiam širdis turėtų plyšti.
I SVETIMŠALIS Aš Timono nesu arčiau pažinęs
Ir niekad jo dosnumo nepatyriau,
Nebūdamas draugu. Bet taip gerbiu
Jo kilnią širdį, retą padorumą,
Garbingą elgesį ir didžią dvasią,
Kad jeigu jis, bėdos prispirtas, kreiptųs
Pagalbos į mane, aš pusę turto
Jam atiduočiau. Taip labai jį myliu.
Bet žmonės gailestį šalin nustūmė,
Ir šaltas apskaičiavimas telieka,
O sąžinė jau nebereiškia nieko.

Visi išeina.

III SCENA

Sempronijaus namuose.
Įeina SEMPRONIJUS ir Timono tarnas.

SEMPRONIJUS Kodėl jis kreipias būtent į mane?
Hm... Juk galėjo pas kitus pasiųsti, –
Pas Liucijų ar Lukulą, sakykim;
O ir Ventidijus dabar turtingas.
Juk Timonas išlaisvino tada
Jį iš kalėjimo. Visi šie vyrai
Skolingi jam.
TARNAS Juos, pone, jau išbandėm

Ir įsitikinom, kad jų taurumas –
Netikras pinigas. Visi kaip vienas
Padėt jie atsisakė.
SEMPRONIJUS Atsisakė?
Ventidijus ir Lukulas nenori
Jo gelbėt, ir todėl manęs jis prašo?
Hm? Trys? Vadinas, aš dabar esu
Jo paskutinis prieglobstis? Tai rodo,
Kaip jis blogai apie mane galvoja.
Draugai, kaip gydytojai, tris kartus
Padėt jam atsisakė. Tai nejaugi
Turėčiau aš jį gydyt apsiimti?
Jis įžeidė mane; pykstu, kad šitaip
Mane jis laiko paskutinėj vietoj.
Nesuprantu, kodėl ne į mane
Pirmiausia kreipės; juk buvau kadais
Pirmasis Timono apdovanotas.
Nejaugi taip kritau jo akyse,
Kad po visų prisiminė? O ne!
Taip apsijuokti aš nesutinku,
Ir pasirodyti kvailiu nenoriu.
Aš trigubai daugiau jam būčiau davęs,
Jei būtų nuo manęs pradėjęs pirmo;
Taip trokštu gero jam. Keliauk namo
Ir pasakyk, jog aš tvirtai nusprendžiau:
Kas mano garbę žemina, tegu
Neprašo iš manęs ir pinigų.

Išeina.

TARNAS Nuostabu! Jūsų malonybė geras šunsnukis. Velnias, sukurdamas žmogų pilną suktybės, tikrai nežinojo, ką daro. Jis pats sau apsunkino gyvenimą. Aš įsitikinęs, kad galų gale žmogaus niekšybė pasieks tokią ribą, jog velnias šalia jo atrodys kaip nekaltas avinėlis. Kaip sąžiningai šitas

ponas stengiasi suniekšėti! Apsimeta esąs doras, kad galėtų daryti piktus darbus, – panašiai kaip tie fanatikai, kurie, prisidengę karštu pamaldumu, įmanytų sudeginti visą pasaulį. Tokia jo draugystė, grindžiama šaltu apskaičiavimu.

Palaidot ponui teks ir šitą viltį.
Dabar dievai tegali jį išgelbėt.
Draugų nebėr. O durys be spynų.
Tiek metų dosnios, atviros visiems,
Dabar turės tik savo šeimininką
Apsaugoti. Tokie dosnumo vaisiai.
Kas leido vėjais pinigus be saiko,
Namų nelaisvėj turi leisti laiką.

Išeina.

IV SCENA

Timono namuose.
Įeina du Varono tarnai ir Liucijaus tarnas;
jie susitinka su TITU, HORTENZIJUM ir kitais Timono kreditorių tarnais, laukiančiais Timono.

I VARONO TARNAS Hortenzijau ir Titai, labas rytas.
TITAS Varonas? Sveikas.
HORTENZIJUS Liucijau, ir tu?
Lyg susitarę.
LIUCIJAUS TARNAS Taip, ir aš manau,
Jog mes visi atėjom to paties.
Aš – pinigų.
TITAS Ir aš, ir jie taip pat.

Įeina FILOTAS.

LIUCIJAUS TARNAS Štai, ir Filotas čia!

FILOTAS Laba diena.
LIUCIJAUS TARNAS Bičiuli, sveikas! Gal, sakau, žinai,
Kiek valandų?
FILOTAS Netrukus bus devynios.
LIUCIJAUS TARNAS Tiek daug?
FILOTAS Ar šeimininko dar nematėt?
LIUCIJAUS TARNAS Ne.
FILOTAS Keista. Paprastai jisai kaip saulė
Sušvinta jau septintą.
LIUCIJAUS TARNAS Bet dabar
Jo dienos sutrumpėjo. Kaip jūs žinot,
Švaistūno kelias panašus į saulės,
Tik nusileidęs jis nebepakyla.
Aš baiminuos dėl Timono. Man rodos,
Jo piniginėje – gili žiema.
Nors ir giliai į ją įkištum ranką,
Nerastum nieko.
FILOTAS Aš manau taip pat.
TITAS Keisti dalykai; šeimininkas siuntė
Tave čia pinigų?
HORTENZIJUS Visai teisingai.
TITAS O pats jisai nešioja briliantus,
Kuriuos jam Timonas padovanojo,
Tuo įsiskolindamas mano ponui.
HORTENZIJUS Man nesmagu dėl to.
LIUCIJAUS TARNAS Žiūrėk, kaip keista:
Juk Timonas turės mokėt daugiau
Negu skolingas. Taip, lyg tavo ponas
Iš Timono prašytų pinigų
Už briliantus, kuriuos pats nešioja.
HORTENZIJUS Teliudija dievai, – ši užduotis
Man įkyrėjo. Aš žinau, kad ponas
Mielai naudojas Timono turtu,

Ir jo nedėkingumas šiuo metu
Blogesnis už vagystę.
I VARONO TARNAS Aš turiu
Išgaut iš jo tris tūkstančius. O tu?
LIUCIJAUS TARNAS O aš – penkis.
I VARONO TARNAS Tai daug daugiau. Matyt,
Tavasis ponas juo pasitikėjo
Labiau; kitaip jų skolos būtų lygios.

Įeina FLAMINIJUS.

TITAS Čia vienas iš Timono tarnų.
LIUCIJAUS TARNAS Flaminijus? Vieną žodį, drauguži!
Sakyk, ar greit išeis tavo ponas?
FLAMINIJUS Ne, negreit.
TITAS Meldžiu tave, pasakyk jam, kad mes laukiam jo šviesybės.
FLAMINIJUS Nėra ko sakyti, jis ir taip žino apie jūsų perdėtą uolumą.

Išeina.

Įeina FLAVIJUS, visas apsimuturiavęs apsiaustu.

LIUCIJAUS TARNAS Ar čia tiktai nėra jo ūkvedys,
Taip apsimuturiavęs? Toks niūrus,
Mįslingas, tarsi debesis praplaukia.
Pašaukit jį, greičiau!
TITAS Ar girdit, pone?
II VARONO TARNAS Sustokite...
FLAVIJUS Ko reikia jums, draugužiai?
TITAS Mes laukiam pinigų.
FLAVIJUS Jei mes turėtume tiek pinigų,
Kiek jūs – kantrybės, tai vertėtų laukti.
Kodėl tų savo sąskaitų tada
Nepateikėt, kai Timono mėsa
Čia mėgavos veidmainiai jūsų ponai?

Kai jie šypsodamies jam pataikavo,
Neužsimindami apie skolas,
O procentus į gerklę godžiai grūdo.
Be reikalo jūs trukdote mane, –
Tik sau pakenksit. Leiskit man praeiti.
Mes išsiskyrėm su šeimininku;
Jo išlaidas skaičiuoti aš baigiau,
O jis neturi ko švaistyt daugiau.
LIUCIJAUS TARNAS Bet mums toksai atsakymas netinka.
FLAVIJUS Vadinasi, ir patys jūs netikę,
Jeigu tokiems nenaudėliams tarnaujat.

Išeina.

I VARONO TARNAS Ką ten burba tas pravarytas ūkvedys?
II VARONO TARNAS Nesvarbu; jis skurdžius ir jau vien todėl pakankamai nubaustas. Bepigu narsauti, kai neturi stogo virš galvos. Toks gali į šuns dienas išdėti rūmų gyvenimą.

Įeina SERVILIJUS.

TITAS O, štai ir Servilijus. Tuoj mes išgirsim aiškesnį atsakymą.
SERVILIJUS Meldžiu jus, vyrai, ateikit kitą dieną, – būsiu jums labai dėkingas. Patikėkit, mano šeimininkas smarkiai užsirūstinęs. Jo ankstesnio linksmumo neliko nė ženklo, jis serga ir neišeina iš savo kambario.
LIUCIJAUS TARNAS Bet užsidaro ir nesirgdami;
O jeigu jis tikrai sunkus ligonis,
Tegu greičiau grąžina mums skolas
Ir atveria sau kelią pas dievus.
SERVILIJUS Dievai gerieji!
TITAS Kas gi taip atsako?
FLAMINIJUS *(už scenos)*
Servilijau, pagalbon! Pone, pone!

Įeina įniršęs TIMONAS.

TIMONAS Ar mano durys man išeit neleidžia?
Dariau čia, ką norėjau, tai kodėl
Namai tvankiu kalėjimu man tapo?
Ir ši vieta, kurią vynu tiek laisčiau,
Dabar man rodo akmeninę širdį?
LIUCIJAUS TARNAS Pradėk, Titai.
TITAS Pone, štai mano sąskaita.
LIUCIJAUS TARNAS O čia – mano.
HORTENZIJUS Ir mano, pone.
ABU VARONO TARNAI Ir mūsų, pone.
FILOTAS Mano irgi.
TIMONAS Partrenkit jom mane, per pusę kirskit!
LIUCIJAUS TARNAS Man gaila, pone...
TIMONAS Suplėšykit į gabalus man širdį!
TITAS Man penkiasdešimt!
TIMONAS Išvarvinkit po lašą mano kraują!
LIUCIJAUS TARNAS Man penkiasdešimt tūkstančių auksinių.
TIMONAS Tai gausi penkiasdešimt tūkstančių lašų. Kiek tau? O tau?
I VARONO TARNAS Pone...
II VARONO TARNAS Pone...
TIMONAS Draskykit ir dalinkitės mane! Dangus tegu jus teisia!

Išeina.

HORTENZIJUS Dabar man aišku, jog mūsų šeimininkai matys tuos pinigus kaip savo ausis. Šitos skolos – tikras kliedesys, kadangi skolininkas – pamišėlis.

Visi išeina.

Įeina TIMONAS ir FLAVIJUS.

TIMONAS Aš vos neuždusau. Ne skolintojai, o tikri velniai!
FLAVIJUS Gerasis pone...
TIMONAS O jeigu taip pabandžius?
FLAVIJUS Pone...
TIMONAS Taip ir padarysim. Flavijau!
FLAVIJUS Aš čia.
TIMONAS Pačiu laiku. Eik ir sušauk draugus;
Sempronijų ir Lukulą pakviesk.
Ir Liucijų, – visus. Aš šitiems niekšams
Dar vieną kartą čia iškelsiu puotą.
FLAVIJUS O, pone, tokios mintys kyla
Iš sielos sumaišties. Net menkos vaišės
Jau mums ne pagal išgales dabar.
TIMONAS Tu nesirūpink; eik ir kviesk visus.
Tegu užgriūva ta šunų ruja,–
Mes su virėju pamaitinsim ją.

Abu išeina.

V SCENA

Senato salė.

Įeina trys senatoriai.

I SENATORIUS Už tokią kruviną piktadarystę
Jį reikia baust mirtim. Juk atlaidumas –
Didžiausia paskata nusikaltimui.
II SENATORIUS Tikiu, jog taip. Teismas nusikaltėlius pasmerks.

Įeina ALKIBIADAS su palyda.

ALKIBIADAS Sėkmės, garbės ir gailesčio senatui!
I SENATORIUS Ko tu linki?
ALKIBIADAS Esu tik nuolankus

Prašytojas prieš jus, dorovės sargus;
Bet pagaila – įstatymo dorybė;
O žiaurūs teisdami – tiktai tironai.
Turiu aš draugą: jį sunkia našta
Lemtis ir laikas užgulė. Įšėlęs
Jis peržengė įstatymo ribas,
Neapdairiai įpuolė į bedugnę.
Aptemdė protą jam pikta lemtis,
O šiaip jisai – be galo doras vyras,
Ir savo kaltę jau vien tuo išpirko,
Kad nepabūgęs, įsiūčio tauraus
Paakintas, jis narsiai puolė priešą,
Įžeidusį jo garbę mirtinai.
Bet kovėsi jis pyktį pažabojęs,
Kantrybe atsikirsdamas rūsčia,
Lyg savo tiesą gindamas ginče.
I SENATORIUS Per sunkų uždavinį sau keli,
Jei nori bjaurų poelgį sukilnint.
Tu stengiesi pateisint žmogžudystę,
Ir dvikovą bandai paverst didžiausiu
Narsumo stebuklu; o ji tėra
Narsos nesantuokinis vaikas, gimęs
Kartu su rietenom, vaidais, kivirčais.
Tikrasis karžygys tasai, kas gali
Pakęsti ir skaudžiausią įžeidimą;
Kas dėmesio nekreipia į skriaudas,
Lyg į kasdieną dėvimą drabužį,
Ir saugo savo širdį nuo pavojų.
Jei įsižeisti – paika ir niekinga,
Kam dėl skriaudų žudyt, į mirtį lįst?
Už blogį galvą guldo tik kvailys!
ALKIBIADAS Bet...
I SENATORIUS Nuodėmių neteisink mirtinų;

Ne keršyt, o skriaudas nukęst šaunu.
ALKIBIADAS Jums leidus, aš kalbėsiu kaip karys.
Kodėl patrakėliai į mūšį veržias,
Nelaukdami, kol priešai juos užpuls
Ir gerkles perpjaus? Jei narsa – kantrumas,
Tai ko mes kaunamės kitam krašte?
Tada jau moterys už mus narsesnės,
Kai jos kantriausiai laukiasi namie;
O asilas – drąsesnis užu liūtą;
Jei pakantumas – išmintis, tada
Sukaustytas nenaudėlis yra
Išmintingesnis už teisėją. Ponai,
Jūs kilnūs; būkite ir gailestingi.
Mes smerkiam apgalvotą žmogžudystę,
Tačiau įniršęs ir nekaltas klysta.
Užmušti – nuodėmė saldi gana,
Bet, ginantis, jinai atleistina.
Įsiutusį visokios bėdos tyko,
Bet kas iš mūsų niekuomet nepyko?
Gerai pasverkit jo nusikaltimą.
II SENATORIUS Tik veltui burną aušini.
ALKIBIADAS Nejaugi?
Juk žygdarbių, kuriuos jisai atliko
Bizantijoj ir Lakedemone,[5]
Pakanka išpirkai už jo gyvybę.
I SENATORIUS Kokie ten žygdarbiai?
ALKIBIADAS Jisai tėvynei
Ištikimai tarnavo ir kovoj
Išguldė visą aibę jūsų priešų.
O kaip jis grūmės paskutiniam mūšy,
Kur sunkiai sužeidė gausybę priešų!
II SENATORIUS Bet gausiai ir save apdovanojo.
Prisiekęs riaušininkas ir padauža!

Silpnybę turi jis, kuri skandina
Jį patį ir įkalina jo narsą.
Nereikia priešų jam, nes toji yda
Viena pakirst jį gali. Kaip galvijas
Įdūkęs, jis ne kartą griebės smurto,
Sukeldamas žiauriausias peštynes.
Girdėjom, kad jis tapęs nedoru,
Kad jo gėrimas nesibaigs geru.
I SENATORIUS Jis mirs.
ALKIBIADAS Rūsti lemtis! Geriau jau būtų
Kare numiręs. Bet, šviesiausi ponai,
Jei manot, kad jo nuopelnai menki, –
Nors savo dešine jisai galėtų
Lengvai atpirkti kaltę, – tai tuomet,
Kad jus suminkštinčiau, prašau pridėti
Ir mano nuopelnus. O dėl tikrumo,
Kurio garbingas jūsų amžius trokšta,
Laiduoju savo pergalių garsu,
Sava garbe, kad jūs neapsivilsit.
O jei skirta bus jam mirties bausmė,
Tekris kovoj. Įstatymai griežti,
Bet ir kare mes žūčiai pasmerkti.
I SENATORIUS Mes už įstatymą. Jis mirs. Nereikia
Įgristi mums kalbom. Tegu bus draugas,
Ar brolis, bet, praliejus kraują kito,
Savuoju atsilygint prisakyta.
ALKIBIADAS Nejau taip turi būti? Ne, neturi,
Prašau jus prisiminti, kas aš.
II SENATORIUS Kaip?
ALKIBIADAS Argi manęs neatpažįstat?
III SENATORIUS Ką!
ALKIBIADAS Matau, senatvėje užmiršot viską.
Kreipiaus į jus su prašymu menku

Ir žeminaus, bet veltui čia šneku.
Tik man žaizdas sugildėt.
I SENATORIUS Negi tu
Rūstybę mūsų nori užsitraukti?
Ji šykšti žodžių, bet atseikės dosniai:
Mes ištremiam tave visiems laikams.
ALKIBIADAS Mane jūs ištremiat? Verčiau ištremkit
Senatvišką silpnaprotystę savo,
Ir lupikavimą, nes jie abu
Senato garbę teršia.
I SENATORIUS Jeigu tu
Per dvi dienas nedingsi iš Atėnų,
Mes dar griežtesnį nuosprendį paskelbsim.
O dėl šventos ramybės, tavo draugas
Tuoj pat bus nužudytas.

Senatoriai išeina.

ALKIBIADAS Lai dievai
Jus laiko gyvus tolei, kol iš jūsų
Vien griaučiai liks, kad jais visi bjaurėtųs.
Man siutas kvapą gniaužia. Aš juos gyniau
Nuo priešų antpuolių, o jie ramiai
Skaičiavo pinigus ir juos dalijo
Už dideles palūkanas skolon;
Kai visas mano turtas – gausios žaizdos.
Ir še, atlygino! Gal tai – balzamas,
Kuriuo gobšus senatas gydo kario
Žaizdas? Tremtis! Manęs ji nebaugina.
Turėsiu dingstį bent išliet rūstybei
Ir smūgį smogt Atėnams. Aš subursiu
Savuosius vyrus ir pakelsiu juos
Kovon. Kariai išdidūs, kaip dievai,
Ir nesileidžia skriaudžiami lengvai.

Išeina.

VI SCENA

Timono rūmų menė.

M u z i k a.

Padengti stalai, laukiantys tarnai. Pro keletą durų įeina Timono draugai ir senatoriai.

I DIDIKAS Linkiu jums geros dienos, pone.
II DIDIKAS Ir jums taip pat. Man rodos, kad anądien mūsų garbingas šeimininkas tenorėjo mus išbandyti.
I DIDIKAS Kaip tik apie tai aš galvojau, kai mes susitikom. Tikiuosi, jo reikalai nėra tokie blogi, kaip jis norėjo juos pavaizduoti, išmėgindamas kai kuriuos savo draugus.
II DIDIKAS Neturėtų būti, sprendžiant pagal naują puotą.
I DIDIKAS Ir aš taip manau. Jis atsiuntė man iškalbingą pakvietimą, kurio, dėl galybės skubių reikalų, aš turėjau atsisakyti. Bet jis sugebėjo įtikinti mane, ir aš, viską metęs, atsiradau čia.
II DIDIKAS Aš irgi turėjau neatidėliotinų darbų, bet jis nė klausyt nenorėjo mano pasiteisinimų. Gaila, kad tada, kai jis atsiuntė tarną prašyti paskolos, aš neturėjau pinigų.
I DIDIKAS Dabar, kai man viskas paaiškėjo, aš taip pat graužiuos dėl to.
II DIDIKAS Čia visi susikrimtę. Kiek jis prašė jūsų paskolint?
I DIDIKAS Tūkstantį auksinių.
II DIDIKAS Tūkstantį auksinių!
I DIDIKAS O kiek iš jūsų norėjo?
II DIDIKAS Norėjo gauti... Bet štai ir jis.

Įeina TIMONAS su palyda.

TIMONAS Sveikinu abu iš visos širdies! Kaip laikotės?
I DIDIKAS Puikiausiai, kai girdim, kad jūs irgi gerai laikotės.

II DIDIKAS Net kregždutė taip nesidžiaugia vasara, kaip mes džiaugiamės jumis.

TIMONAS *(į šalį)*

Nei taip nesprunka nuo žiemos; ir žmonės kaip tie paukščiai keliauninkai.

– Ponai, nė pietūs neatlygins mums už tokį ilgą laukimą. Džiuginkit kol kas savo ausis muzika, jei tik šaižūs trimitai gali teikti joms malonumo. Tuoj sėsim prie stalo.

I DIDIKAS Tikiuosi, jūs neįsižeidėt, Timonai, kad jūsų pasiuntinys grįžo iš manęs tuščiomis rankomis.

TIMONAS Ką jūs, užmirškit apie tai.

II DIDIKAS Kilnusis pone...

TIMONAS Ką pasakysit, gerasis drauge?

Tarnai neša dubenis ant stalo.

II DIDIKAS Šviesusis pone, mane kankina gėda dėl to karto, kai negalėjau duoti jums pinigų, nes buvau paskutinis skurdžius.

TIMONAS Verčiau negalvokit apie tai.

II DIDIKAS Jeigu jūsų tarnas būtų atėjęs bent dviem valandom anksčiau...

TIMONAS Meskit iš galvos tą įkyrią mintį. *(Tarnams)* Neškite viską iš karto.

II DIDIKAS Vien uždengti dubenys!

I DIDIKAS Karališkos vaišės, patikėkit.

III DIDIKAS Neabejokit, čia patieks viską, ką gali nupirkti šiuo metų laiku.

I DIDIKAS Kaip gyvuojat? Kas naujo?

III DIDIKAS Alkibiadą ištrėmė. Girdėjot?

ABU (I ir II) Alkibiadą ištrėmė?

III DIDIKAS Taip, tikra tiesa.

I DIDIKAS Kodėl? Kodėl?

II DIDIKAS Meldžiu jus pasakyti, ką jis padarė?

TIMONAS Gerbiami bičiuliai, prašom prie stalo.
III DIDIKAS Papasakosiu vėliau. Dabar mūsų laukia šauni puota.
II DIDIKAS Timonas nė kiek nepasikeitęs.
III DIDIKAS Ar ilgai? Ar ilgai toks bus?
II DIDIKAS Kol kas laikosi. Bet ateis laikas... ir...
III DIDIKAS Suprantu.
TIMONAS Tegu kiekvienas skuba į savo vietą taip, lyg pultų prie mylimosios lūpų. Nesivaržykit, sėskit, kur papuola, – kol nutarsim, kur kieno vieta, ir mėsa atauš. Sėskit, sėskit. Dabar padėkosim dievams.
„Didieji geradariai, apšlakstykite mūsų draugiją dėkingumo nektaru. Reikalaukite, kad jus gerbtų už jūsų dovanas; bet, duodami, pasilikite atsargai, kad vėliau neimtų jūsų niekinti. Kiekvienam žmogui skirkit tokią dalį, kad jam nereikėtų skolinti kitiems; nes jeigu jums teks skolintis iš žmonių, žmonės nusigręš nuo dievų. Tegu vaišės svečiams būna mielesnės už vaišintoją. Tegu ten, kur susirenka dvidešimt žmonių, būtinai atsiranda dvi dešimtys niekšų. Jei prie stalo sėdi tuzinas moterų, tebūnie dvylika iš jų... tokios, kokios yra iš tikrųjų. O dievai, likusi jūsų banda, – Atėnų senatoriai ir kitokios padugnės, – tegu būna, jūsų malonės dėka, apvalyti nuo visokio blogio. O kadangi čia sėdintys mano draugai man yra niekas, tai tegu niekas jų nelaimina ir nieko jiems neduoda."
Atsidenkit dubenis, šunys, ir lakit!
(Svečiai nukelia dangčius ir pamato dubenyse šiltą vandenį ir akmenis)
KELI BALSAI Kaip tai suprasti?
KITI Kad ir mes nežinom.
TIMONAS Te geresnės puotos jūs nesulauksit,
Draugai jūs plačiagerkliai! Jus išbandžius,
Garais ir vandeniu drungnu jūs virstat.

Štai Timono likučiai paskutiniai.
O jis, apspjaudytas pigiais blizgučiais
Tų jūsų pataikavimų, dabar,
Juos nusiplovęs, teškia jums į veidą
Niekšybę jūsų dvokiančią.
(Taško juos vandeniu)
Gyvenkit
Ilgai ir nuolat niekinami būkit,
Saldžialiežuviai, šlykštūs parazitai,
Vilkai paslaugūs, murkiantys lokiai,
Sėkmės vagišiai, dykaduonės musės,
Vergai, minkštastuburiai, padlaižiai!
Te negalės žmonių ir gyvulių
Šašais nusėja visą jūsų kūną! –
Ką, jau eini? Palauk, tuoj gausi vaistų. –
Ir tu... ir tu! Palauk, tuoj pinigų
Paskolinsiu; man paskolos nereikia.
(Mėto į juos akmenis. Veja lauk.)
Išeinat jau? Tegu nuo šiol nebūna
Puotos be niekšų ir be pataikūnų!
Prasmeki, mieste! Name, virsk žarijom!
Nekęs nuo šiolei Timonas žmonijos!

Išeina.

Grįžta kai kurie svečiai.

I DIDIKAS Ką tai reiškia, ponai?

II DIDIKAS Kaip jūs paaiškinsit Timono įsiūtį?

!II DIDIKAS Klausykit, ar nematėt mano kepurės?

IV DIDIKAS Ir mano apsiaustas dingo.

I DIDIKAS Jis tiesiog pamišėlis, ir jo elgesys priklauso nuo nuotaikos. Aną dieną jis padovanojo man brangakmenį, o dabar numušė jį man nuo kepurės. Ar nematėt mano brangakmenio?

III DIDIKAS Ar nematėt mano kepurės?

II DIDIKAS Štai jinai.

IV DIDIKAS O štai ir mano apsiaustas.

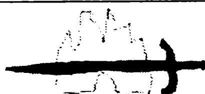
I DIDIKAS Paskubėkim iš čia.

II DIDIKAS Timonas išprotėjo.

III DIDIKAS Tikrai. Ir mano šonkaulis tai jaučia.
Jisai čia brangakmenius dovanoja,
Čia akmenim mums šonus išvanoja.

Visi išeina.

KETVIRTAS

VEIKSMAS

I SCENA

Prie Atėnų sienos.
Įeina TIMONAS.

TIMONAS Dar atsigręšiu į tave. O siena,
Aptvėrus tuos vilkus, prasmeki žemėn
Ir nebejuosk Atėnų! Ištvirkaukit,
Matronos! Šokit į akis tėvams,
Vaikai! Kvailiai, vergai, nuverskit
Senatorius, raukšlėtus ir orius,
Ir patys imkit valdžią į rankas!
Tyroji nekaltybe, greitai grimzk
Į palaidumo liūną! Sanguliauk
Tėvų akivaizdoj! Nepasiduokit,
Bankrotai! Negrąžinkite skolų!
Verčiau kreditorius su peiliais pulkit,
Ir perpjaukit jiems gerkles. Vagiliaukit,
Dori tarnai! Garbingi jūsų ponai –
Tikri plėšikai, grobiantys teisėtai.
Tarnaite, gulk į savo pono lovą!
Nes jo žmona kitur paleistuvauja.
Jaunuoli, griebk iš luošo tėvo rankų
Ramentą, trenki seniui juo per galvą,
Kad smegenys ištikštų! Pamaldume
Ir baime, taika, teisingume, tiesa,

Namų jaukume, pagarba tėvams,
Pirkliai, mokykla, amatai ir luomai,
Vienybe, apeigos ir papročiai
Į savo priešingybę išsigimkit!
Apimki visą žemę, sumaištie!
Nelaimės, sunkios užkrečiamos ligos
Griūte užgriūkit pasmerktus Atėnus!
Podagra, tu senatorius suluošink,
Kad jie šlubuotų taip, kaip jų kalba!
Gašlume, patvirkime, įsimesk
Į mūs jaunimo smegenis ir širdis!
Tegu jie irias prieš dorybės tėkmę
Ir skęsta kvaituly! Niežai ir pūslės,
Nusėkit atėniečių krūtines!
Teužderės visuotinai raupsai!
Užkrėskite kvėpuodami viens kitą, –
Apnuodykite meilę ir draugystę!
Bjaurusis mieste, iš tavęs nešuos
Tiktai nuogybę! Pasiimk ir šitą, –
(Sviedžia kažkokį drabužį)
Kartu su prakeiksmu! Dabar į mišką
Išeina Timonas, kur net žvėris
Pikčiausias daug geresnis užu žmogų.
Dievai, tegu nė vieno atėniečio
Nelieka šiapus ar anapus sienos!
Te mano širdyje įsišaknija
Ir auga neapykanta žmonijai!
Amen.

Išeina.

II SCENA

Timono namuose.

Įeina FLAVIJUS su dviem ar trim tarnais.

I TARNAS Klausyk, valdytojau, kur šeimininkas?
Ar mes jau išmesti? Be nieko likę?
FLAVIJUS Deja, draugužiai, negaliu paguost;
Aš lygiai toks pat vargšas, kaip ir jūs.
I TARNAS Tokie namai turtingi ištuštėjo!
Nusigyveno šitoks šeimininkas!
Ir iš visų draugų neatsirado
Nė vieno, kurs paremtų jį bėdoj.
II TARNAS Kaip mes, užkasę draugą, nuo jo kapo
Nusigręžiame, taip ir jo bičiuliai
Nuo laidojamų turtų nusisuko,
Palikę jam tik pažadus tuščius,
Lyg ištuštėjusias pinigines.
O jis, vargšelis, elgeta benamis,
Prispaustas skurdo, smerkiamas visų,
Lyg niekingiausias padaras klajoja.
Ateina dar mūsiškių.

Įeina kiti tarnai.

FLAVIJUS Mes visi
Sugriuvusių namų sulūžę baldai.
III TARNAS Bet iš veidų matau, jog mes širdy
Dar tebedėvim Timono livrėjas.
Mus jungia tai, kad jam ir ligi šiol,
Net jo nelaimės valandą tarnaujam.
Prakiurus laivui, mes, be kapitono,
Ant denio grimztančio sutrikę stovim,
Klausydamies, kaip bangos mums grasina.
Greit mes išeisime kiekvienas sau,

Kur akys veda.
FLAVIJUS O dabar, bičiuliai,
Pasidalinsim tuo, kas man dar liko.
Jei susitiksim, palinguokim galva
Ir, Timoną pagerbdami, sakykim:
„Mes matėme ir šviesesnių dienų“.
Tenuskambės lyg laidotuvių varpas
Jo turtams šitie žodžiai. Lai kiekvienas
Sau dalį pasiims.
(Dalina jiems pinigus)
Ištieskit delnus.
Nors skiriamės nuskurdę, bet sykiu
Apdovanoti sielvartu sunkiu.
(Tarnai apsikabina ir išsivaikšto)
O, kiek bėdų užtraukia mums garbė!
Iš turto – vien nelaimės ir vargai,
Lengviau gyvent, kai jo atsisakai.
Ir kam save apgaudinėti, siekiant
Tos tariamos šlovės? Kam ta draugystė,
Jei ji – tik sapnas? Kas sava didybe
Susižavėt galėtų, jei suprastų,
Kad spindesys, ją lydintis – netikras,
O ir draugai tėra vaizduotės vaisius?
Vargšelis šeimininkas, jis prapuolė
Per savo gerą širdį. Nors ir keista,
Matyt, gerų darbų lemtis tokia,
Kad jie pavirsta nuodėme sunkia.
Kas Timonui bent iš dalies prilygti
Dabar išdrįs? Dievus dosnumas puošia,
Bet žmones – darko. Mano mielas pone,
Buvai tu garbinamas, o dabar –
Visų paniekintas. Buvai turtingas,
Ir nuskurdai. Nelaimę tą užtraukė

Tavieji lobiai. Ak, kilnusis pone,
Sprukai įsiutęs nuo draugų – pabaisų,
Ir nieko nepasiėmei. O kaip
Tu pragyvensi? Eisiu paskui jį
Ir jam tarnausiu tolei iš širdies,
Kol mano piniginė ištuštės.

III SCENA

Prie urvo pajūrio miške.
Įeina TIMONAS.

TIMONAS Geroji saule, motina gyvybės,
Ištrauk iš žemės visą pelkių tvaiką.
Ir orą, esantį po mėnuliu,
Apnuodyk! Pradėti tą patį mirksnį
Dvyniai, kurie kartu kvėpavo, gimę, –
Kaip du vandens lašai. Bet vos likimas
Kuo nors nelygiai juos apdovanoja,
Tuojau stipresnis ima skriaust silpnesnį.
Jau toks yra žmogus, kad, visą laiką
Nelaimių persekiojamas, negali
Laimingas būt, neniekindamas kito.
Išaukštinkit vargšus, o didikus
Pažeminkit, ir tuoj senato vyras
Pajus, kaip niekinamas prastas luomas,
O vargšas – kaip kilmingi gerbiami.
Dvynys, ganyklą gavęs, nuolat tunka,
O alkstantis jo brolis vis liesėja –
Bet kas išdrįs, sakykit, kas išdrįs,
Sukaupęs visą narsą, atsistoti
Ir pasakyt: „Šis vyras – pataikūnas!“
Bet jis ne vienas; jie visi tokie;

Kas užkopė aukščiau, tam meilikauja
Stovį ant žemesnių sėkmės laiptelių;
Išminčiai lankstosi auksuotam mulkiui.
Visa iškrypus mūsų prigimtis,
Nėra joj nuoširdumo ir teisumo,
Išskyrus kokią tiesmuką kiaulystę.
Todėl tegu prasmenga pragaran
Visokios puotos, sueigos ir šventės!
Aš niekinu visus, kurie panašūs
Į Timoną! Ir niekinu save!
Pražūk, žmonija! Žeme, duok šaknų.
(Kasa žemę)
O tam, kuris ieškos ko nors geresnio,
Duok paragaut stipriausiųjų nuodų.
O čia kas? Auksas? Žėrintis, geltonas...
O ne, dievai; aš tik šaknų prašiau.
Tiek aukso padarys iš juodo baltą,
Iš niekšo – dorą, iš baidyklės – gražų,
Iš senio – jauną, o iš bailio – narsų.
Kodėl, dievai? Kodėl jūs man jį davėt?
Žynius, tarnus jis pavilios nuo jūsų.
Godžia ranka staiga išplėš pagalves
Iš po galvų ligoniams. Šis galingas
Geltonas vergas tikinčiųjų tarpe
Sukels vaidus, palaimins prakeiktuosius,
Raupsais privers žavėtis, gerbti vagį,
Kurį pakels į didikus, išaukštins
Iki senatorių. Tai jis už vyro
Išleis nuvytusią ir vangią našlę;
O tą, kurią išvydę net ligoniai,
Aptekę piktžaizdėmis, susivemtų,
Jis paverčia tokia gaivia, kvapnia,
Lyg bundančio pavasario diena.

Greičiau lįsk lauk, prakeiktas žemės vaisiau!
Žmonijos kekše tu, kuri tautas
Sukiršini ir sukeli karus.
Netrukus pagal paskirtį tave
Aš panaudosiu.

Iš tolumos atsklinda žygio maršo garsai.

Tu gajus ir gyvas,
Bet aš vis tiek palaidosiu tave.
Išeisi tu iš čia, vagie, kai tavo
Sargai, susirgę podagra, gulės.
Ne, – pasiliksiu atminčiai šiek tiek.
(Pasiima aukso)

Lydimas būgnininko ir trimitininko, įeina ALKIBIADAS, ginkluotas; su juo – FRINIJA ir TIMANDRA.

ALKIBIADAS Kas tu esi?
TIMONAS Žvėris aš, kaip ir tu.
Kad tavo širdį piktžaizdė sugraužtų!
Kam vėl verti mane žiūrėt į žmogų!
ALKIBIADAS Kuo tu vardu? Kodėl žmonėm bjauriesi,
Pats būdamas žmogus?
TIMONAS Aš – mizantropas,
Ir nekenčiu visos žmonijos. Gaila,
Kad tu – ne šuo; tada bent kiek tave
Mylėčiau.
ALKIBIADAS Aš geriau tave pažįstu,
Bet negirdėjau, kas tau atsitiko.
TIMONAS Ir aš tave pažįstu, ir nenoriu
Daugiau apie tave girdėt. Žygiuok
Sau paskui būgną ir dažyki žemę
Žmonių krauju – raudonai, kruvinai.
Dievų įstatymai, žmonių teismai –

Negailestingi; ką tuomet kalbėt
Apie karus?
(Pastebi Friniją)
Ši pagiežinga kekšė,
Kad ir tyra kaip angelas atrodo,
Pražūtingesnė daug už tavo kardą.
FRINIJA Kad lūpos tau nupūtų!
TIMONAS Negeidžiu
Tavęs bučiuot, todėl neapsikrėsiu
Nuo tavo lūpų.
ALKIBIADAS Timonai, kaip tu
Galėjai šitaip smarkiai pasikeisti?
TIMONAS Taip, kaip mėnulis, saulei nusigręžus.
Tik aš vėl atsinaujint negalėjau,
Nes nieks man nepaskolino šviesos.
ALKIBIADAS Kuo, Timonai, galėčiau tau pagelbėt?
TIMONAS Sutvirtink mano požiūrį į žmones.
ALKIBIADAS O ką turiu daryt?
TIMONAS Žadėk man amžiną draugystę, bet nepadėk bėdoj. Jei nežadėsi, dievai vis tiek tave pasmerks, nes esi žmogus! Jei ir padėsi bėdoj, kaip tikras draugas, vis tiek būsi pasmerktas, nes esi žmogus!
ALKIBIADAS Girdėjau aš apie tavas nelaimes.
TIMONAS Tu jas matei, kai dar buvau turtingas.
ALKIBIADAS Matau aš jas dabar. Tuomet tau buvo
Laimingos dienos.
TIMONAS Kaip ir tau nūnai,
Dvi šliundras užsikorus sau ant sprando.
TIMANDRA Tai čia tas taip išgarbintas, išgirtas
Atėnų numylėtinis?
TIMONAS O tu –
Timandra?
TIMANDRA Taip.

TIMONAS Būk šliundra ir toliau.
Tavęs nemyli vyrai, su kuriais
Guli į lovą. Tad priimk jų geismą,
O juos apdovanoki ligomis.
Naudingai leisk visas rujos dienas,
Paruoški daktarams būrius ligonių!
Iš glėbio raudonskruosčius jaunuolius
Vyk pasninkaut ir gydytis pirty.
TIMANDRA Pasprink, užduski kilpoje, pabaisa!
ALKIBIADAS Atleiski jam, Timandra, – kaip matai,
Nuo sielvarto jam protas pasimaišė.
Man, Timonai, su pinigais kiek striuka,
Todėl ir mano skurstantys kariai
Kasdien maištauja. Aš susikrimtau,
Išgirdęs, kaip tie prakeikti Atėnai
Užmiršo tavo nuopelnus didžius,
Kai tu savuoju kardu, savo turtais
Išgelbėjai tėvynę mūs nuo priešų.
TIMONAS Mušk savo būgną ir keliauk iš čia.
ALKIBIADAS Bet, mielas Timonai, aš – tavo draugas.
Ir gaila man tavęs.
TIMONAS Jei taip gaili,
Nebetrukdyk manęs, duok man ramybę.
ALKIBIADAS Tada sudie. Paimk bent pinigų.
TIMONAS Man jų nereikia. Aukso aš nevalgau.
ALKIBIADAS Kai aš sugriausiu išdidžius Atėnus...
TIMONAS Argi Atėnams tu paskelbei karą?
ALKIBIADAS Taip, Timonai, ir aš turiu dėl ko.
TIMONAS Kad tau dievai padėtų juos sutriuškint,
O jau paskui nutrenktų ir tave!
ALKIBIADAS Už ką mane?
TIMONAS Už tai, kad, šituos niekšus
Naikindamas, tėvynę užkariausi –

Paslėpk tuos pinigus. Žiūrėk, štai auksas.
Paimki jį ir eik sau. Būk kaip maras,
Kurį planetos sukelia, kada
Jupiteris apnuodyt liepia orą
Virš nuodėmingo, pilno ydų miesto.
Lai tavo kardas nieko neaplenkia!
Nepagailėk nė žilabarzdžio senio:
Jisai – palūkininkas! Kirsk veidmainę
Matroną: nors drabužiai jos padorūs,
Iš tikro – sąvadautoja jinai!
Tegu veidai mergelės nekaltos
Tau kardo neatbukina: jos krūtys
Pro plono audeklo grotuotus langus
Akis taip vyrams bado, kad pati
Lemtis jų neliepė pasigailėti,
O pasmerkė jas, kaip išdavikes.
Nesigailėk mažylių, – tos duobutės
Skruostuos, jiems šypsantis, tesugraudina
Tiktai kvailius. Tie mergvaikiai, žinok,
Kaip kad Orakulo išpranašauta,
Ramiai tau gerklę perpjaus ateity –
Kapok jų kūnus į gabalėlius!
Užmirški gailestį! Šarvais pridenk
Ausis savąsias, kad jau niekada
Pro jas į širdį tau neprasiskverbtų
Vaikų, merginų, motinų riksmai.
Akis pridenk, kad neregėtum kraujo,
Kuris tekės srove per baltą rūbą
Dievų žynių. Štai auksas; užmokėk
Saviems kareiviams. Sąmyšį sukelk;
O kai jau savo įtūžį išliesi,
Žūk pats. Tik nekalbėk. Keliauk.
ALKIBIADAS Ar aukso dar turi? Aš jį paimsiu,

O tavo patarimą tuoj užmiršiu.
TIMONAS Užmirši tu, ar ne, vis tiek dangus
Tave prakeiks ir sumaišys su žemėm.
FRINIJA ir TIMANDRA Gerasis Timonai, ir mums duok aukso,
Gal dar turi?
TIMONAS Užtektinai, kad kekšę
Galėčiau nuo jos amato atpratint,
O sąvadautoją – nuo nekaltų
Mergaičių tvirkinimo. Štai, padraikos,
Pakelkite sterbles! Nėra prasmės
Iš jūsų reikalauti pažadų,
Kurių nesilaikysit. Nors žinau,
Kad jūs prisiektumėt, pagautos šėlo,
Ir taip, kad jūsų priesaika šiurpi
Sudrebintų, supurtytų dievus.
Nereikia priesaikų; jei kekšėm gimėt,
Tai būkit kekšėm ir toliau. O tą,
Kuris pamokslais siektų jus atversti,
Sugundykit, ištvirkinkit, uždekit;
Te jūsų geismo paslėpta liepsna
Praryja dievobaimingus jo dūmus.
Tik neiškrypkite iš savo kelio!
Tačiau kas antrą mėnesį tegu
Kankina jus skausmai. Nesidrovėkit
Nuplikusius viršugalvius pridengti
Numirėlių plaukais, – tegu anksčiau
Ir pakaruokliams būtų jie priklausę.
Viliokit vyrus, tempkit juos į lovą!
Storiau dažykit veidus, kad arklys
Ir tas įklimptų. Teprasmenga raukšlės!
FRINIJA ir TIMANDRA Gerai. Daugiau duok aukso; patikėk, –

Už pinigus mes viską padarysim.
TIMONAS Ligom apkrėskit vyrus; išdžiovinkit
Jų kaulus ir pakirskit jiems blauzdas,
Kad jos prarastų savo stamantrumą.
Sužeiskit skardžią gerklę advokatui,
Kad savo išvedžiojimais painiais
Jisai nebeapgintų apgaviko.
Pražildykit dievų tarnus, kurie
Prakeikia kūniškus geismus, bet patys
Nevengia jų. Supūdykite nosį,
Tarpuakį supūdykite tam,
Kurs teužuodžia tai, kas jam naudinga.
Plikai plikdykit garbanotą niekšą,
O tą, kuris taip girias karo žygiais,
Nors pats iš tolo kovą teregėjo,
Priverskite kaip reikiant pakentėt.
Visus apkrėskit, griaukit ir naikinkit
Stojimosi versmes ir šaltinius.
Štai dar jums pinigų; kitus žudykit,
Ir jus pačias tas auksas tepražudo.
Tegu visus palaidoja griovy.
FRINIJA ir TIMANDRA Dar mums patarki, dar duok pinigų,
Dosnusis Timonai.
TIMONAS Kol kas gana.
Paištvirkaukit dar pirmiau, dar eibių
Daugiau pridirbkit. Rankpinigių gavot.
ALKIBIADAS Žygiuoju į Atėnus! Muškit būgną.
Lik sveikas, Timonai. Jei gyvas būsiu,
Aš vėl tave netrukus aplankysiu.
TIMONAS O aš tikiuos tavęs nebeišvysti.
ALKIBIADAS Aš nieko blogo tau nepadariau.
TIMONAS Tu girdavai mane.

ALKIBIADAS Argi tai bloga?
TIMONAS Taip rodo patirtis. Keliauk sau sveikas,
Ir tas kalaites pasiimk.
ALKIBIADAS Mes čia
Tik širdį jam užduodame. Mušk būgną!

Muša būgną. ALKIBIADAS, FRINIJA ir TIMANDRA išeina.

TIMONAS Šleikštu man nuo žmonių nedėkingumo,
O vis dėlto aš alkanas jaučiuos!
(Kasa žemę)
Tu, motina, kurios bedugnės įsčios
Ir niekad neišsenkanti krūtinė
Visokį gyvį gimdo ir maitina,
Iš vieno gaivalo visus kuri, –
Ir pasipūtusį, išdidų žmogų,
Ir juodą rupūžę, ir margą driežą,
Ir aklą kirminą, ir piktą angį,
Bjaurybę visą po dangaus skliautu,
Kur nemarus Hiperionas[6] šviečia.
Leisk tam, kuris žmonių pakęst negali,
Iš tavo gėrio kupinos ertmės
Bent vieną menką šaknį pasiimti.
Tegu išdžius vaisingos tavo įsčios,
Tenegimdys nė vieno nedėkingo
Žmogaus. Būriais tu leiski į pasaulį
Tigrus, vilkus, meškas ir drakonus;
Augink naujas pabaisas, kuriomis
Nestebinai dar marmurinio skliauto.
O, štai šaknis! Aš tau labai dėkingas!
Tu išdžiovink visus vynuogienojus
Ir moliūgus, visus javų pasėlius,
Iš ko žmogus, pamiršęs dėkingumą,
Gamina svaigalus, riebius valgius,
Ir jais užtemdo savo aiškų protą...

Įeina APEMANTAS.

Ir vėl žmogus. Tikra dangaus bausmė!
APEMANTAS Mane atvijo čia gandai, jog tu
Ėmei gyvent ir elgtis taip, kaip aš.
TIMONAS Labiau norėčiau mėgdžiot tavo šunį,
Bet tu jo neturi. Kad tu nusprogtum!
APEMANTAS Čia tik liguistas, laikinas silpnumas,
Nevyriškas ir paikas liūdesys,
Kurį likimo permainos sukėlė.
Kam tau kastuvas? Kam tau šitas urvas?
Šis vergo apdaras? Apniukęs veidas?
Juk tavo liaupsintojai geria vyną,
Šilkais vien rengias, pataluos minkštuos
Vartydamiesi, šliundras glamonėja;
Pamiršo jie, kad Timonas gyveno.
Nebedaryki gėdos miškui šiam
Ir pikto kliautininko nevaidink;
Išmoki pataikaut ir pabandyk
Pranokti tuos, kurie tave pražudė.
Lankstykis nusižeminęs prieš tą,
Kuriam įtikti nori; tegu tau
Jo įkvėpimas nupučia kepurę.
Vis girk ir šlovink jo bjauriausias ydas,
Kaip kad tavąsias aukštino kiti;
O tu tik gaudydavai ausimis,
Lyg smuklininkas, kviesdamas kiekvieną
Praeivį, kad ir niekšą, į svečius.
Tau reikia tapti sukčium, o pralobus,
Visus turtus vėl sukčiams išdalint.
Tik nesidėk esąs toksai, kaip aš.
TIMONAS Toksai, kaip tu? Jei stengčiausi toks būti,
Turėčiau pats savęs išsižadėt.

APEMANTAS Tu jau seniai savęs išsižadėjai, –
Kai pats savim, pamišėliu, buvai,
Ir tapęs čia kvailiu. Nejau manai,
Kad vėjas, tavo ūžaujantis tarnas,
Tau, einant gulti, marškinius pašildys?
Kad šie rasoti medžiai, senesni
Už patį arą, ims sekiot tave
Ir vykdyti menkiausią tavo norą?
Ar kad upelis, nusimetęs ledą,
Tau puls iš ryto gėrimų pašildyt
Ir gydyt nuo naktinių pagirių?
Ką nori šauk, kas po rūsčiu dangum
Be apdaro ir prieglobsčio gyvena,
Kas negandas gamtos ištverti turi
Pliki, kaip stovi. Įsakyki jiems
Tau pataikaut, ir pamatysi pats...
TIMONAS Kvailys tu. Nešdinkis.
APEMANTAS Dabar tu man
Labiau daug patinki, negu anksčiau.
TIMONAS O aš labiau neapkenčiu tavęs.
APEMANTAS Kodėl?
TIMONAS Tu pataikauji vargšo daliai.
APEMANTAS Nepataikauju, tik sakau, jog tu –
Bailys ir vargšas.
TIMONAS Kam manęs ieškojai?
APEMANTAS Norėdamas paerzinti.
TIMONAS Tai niekšo
Ar kvailio pramoga. Ir tau ji teikia
Daug džiaugsmo?
APEMANTAS Taip.
TIMONAS Ir tu toks nevidonas?
APEMANTAS Jei būtum šį gyvenimą atšiaurų
Pats pasirinkęs, trokšdamas save

Nubausti už puikybę, tai reikėtų
Pagirt tiktai tave; bet juk iš tikro
Tu priverstas buvai ir, jei ne skurdas,
Tu vėl sėdėtum rūmuos. Jei neturtą
Priimsi noriai, jis bus pastovesnis
Už trumpalaikę prabangą ir tau
Atlygins su kaupu. Turtingam niekad
Nėra gana, o skurdžiui visuomet
Pakanka visko. Jei savaisiais lobiais
Turtuolis nepatenkintas, jis bus
Nelaimingesnis už didžiausią skurdžių,
Kuris patenkintas sava dalia.
Tu nepatenkintas ir neturtingas,
Todėl turėtum geisti vien mirties.
TIMONAS Tik ne todėl, kad šito linki man
Nelaimingesnis už mane. Tu – vergas,
Kurio nebuvo niekad apkabinus
Fortūnos glamonėjanti ranka;
Jinai tave tik baudė, tarsi šunį.
Jei tu, kaip mes, nuo vystyklų tebūtum
Gyvenimo džiaugsmų pakopom lipęs
Ir minią paklusnių tarnų turėjęs,
Tai būtum puolęs lėbauti ir siausti,
Eikvot jaunystę paleistuvių guoliuos
Ir, spjovęs į ledinį proto balsą,
Vien geidžiamo, saldaus laimikio siekęs.
Bet aš pasaulį visada laikiau
Tik sandėliu savųjų saldumynų;
Tiek daug akių, liežuvių ir širdžių
Tarnavo man, kad aš nesugebėjau
Pasinaudoti; o žmonių būriai
Mane aplipę buvo taip tirštai,
Kaip lapai ąžuolą; bet kai žiemys

Visus lapus nudraskė nuo šakų,
Likau aš plikas, gairinamas vėjų
Ir blaškomas audrų. Vien gėrį mačius,
Pakelt šią naštą man dabar sunku.
Bet tu nuo pat mažens daug iškentėjai
Ir užsigrūdinai. Kodėl žmonių
Tu nekenti? Juk tau nepataikavo.
Ir ką tu jiems davei? Jei nori keiktis,
Prakeiki savo tėvą, tą bekelnį,
Kuris, pagiežos apimtas, pargriovė
Kažkokią ubagę ir, ją prispaudęs,
Tave padirbo, sukčiaus palikuonį.
Šalin iš čia! Jei tu nebūtum gimęs
Blogiausiu tarp žmonių, tai būtum tapęs
Bjauriausiu meilikautoju ir niekšu.
APEMANTAS Vis dar didžiuojies?
TIMONAS Taip, didžiuojuos tuo,
Kad aš – ne tu.
APEMANTAS O aš didžiuojuos tuo,
Kad nebuvau švaistūnas.
TIMONAS O aš – tuo,
Kad juo esu lig šiol. Jei visą turtą,
Kuris man liko, į tave sudėčiau,
Vis tiek tau liepčiau pasikart. Šalin!
O, kad šioje šakny galėtų tilpti
Visi Atėnai! Šitaip juos suryčiau.
(Valgo šaknį)
APEMANTAS *(Tiesdamas jam valgį)*
Paimk; pasaldinsiu aš tavo puotą.
TIMONAS Verčiau tu man gyvenimą pasaldink,
Išnykdamas iš čia.
APEMANTAS Bet be tavęs
Ir man gyvenimas saldesnis taps.

TIMONAS Taip nieko neišeis. Žinau, kad tu
Sau pats gyvenimą apkartint moki.
APEMANTAS Gal reikia ką nunešti į Atėnus?
TIMONAS Kad sūkurys tave į ten nuneštų!
Jei nori, pasakyk, jog aš turiu
Čia aukso; pažiūrėk, tikrai turiu.
APEMANTAS Čia jis bevertis.
TIMONAS Čia jis pats verčiausias,
Nes miega ir žalos nedaro niekam.
APEMANTAS Kur, Timonai, miegi nakčia?
TIMONAS Po tuo,
Kas virš manęs. O kur tu dieną valgai?
APEMANTAS Ten, kur atsiranda mėsos mano pilvui; arba ten, kur ją suvalgau.
TIMONAS Ak, kad taip nuodai norėtų pasitarnauti man!
APEMANTAS Kur tu juos pasiųstum?
TIMONAS Pagardinti tavo valgį.
APEMANTAS Tu gyvenime taip ir neaptikai aukso vidurio; tau pažįstami tik kraštutinumai. Kai vaikščiojai apsikarstęs kvepiančiais šilkais ir auksu, žmonės šaipėsi iš tavo perdėto išrankumo. Apsiskarmalavęs tu pamiršai išrankumą, – kaip tik todėl dabar jie tave ir niekina. Še, imk šliandrą ir valgyk.
TIMONAS Aš nevalgau to, ko negaliu pakęsti.
APEMANTAS Negali pakęsti šliandros?
TIMONAS Taip, ji tokia rūgšti, kaip ir tu.
APEMANTAS Jeigu šliandrų būtum neapkentęs ir anksčiau, tai dabar labiau mylėtum save. Ar tu matei kada veltkleidį, kurį būtų mylėję, atsižvelgdami į jo turtą?
TIMONAS O nejaugi kada buvo mylimas žmogus visai be turto?
APEMANTAS Aš esu tas žmogus.
TIMONAS Suprantu, – tau kaip tik užtenka turto, kad galėtum išlaikyti šunį.

APEMANTAS Kas pasaulyje panašiausias į tavo meilikautojus?

TIMONAS Panašiausios moterys, bet vyrai, – vyrai ir yra patys tikrieji pataikūnai. Ką tu, Apemantai, darytum su pasauliu, jeigu jis būtų tavo valioj?

APEMANTAS Atiduočiau jį žvėrims, kad jame nebeliktų žmonių.

TIMONAS Ar tu norėtum atsidurti kartu su kitais puolusiais žmonėmis ir būti žvėrim tarp žvėrių?

APEMANTAS Taip, Timonai.

TIMONAS Štai kur žvėriškas tuščiagarbiškumas! Tepadeda tau dievai pasiekti tai, ko trokšti! Jei tu būtum liūtas, lapė pergudrautų tave; jei būtum ėriukas, lapė suėstų tave; jei tu būtum lapė, ir asilas apskųstų tave, tai sukeltų liūtui įtarimą; jei tu būtum asilas, kankintumeis dėl savo kvailumo ir gyventum tik tam, kad patektum vilkui į nasrus; jei būtum vilkas, kentėtum dėl savo godumo ir dažnai rizikuotum gyvybe, norėdamas papietauti; jei būtum vienaragis, tave pražudytų puikybė ir įsiūtis, nes, įbedęs ragą į medį, taptum liūto auka;[7] jei tu būtum lokys, tave nuspirtų arklys; jei tu būtum arklys, patektum į nagus leopardui; jei būtum leopardas, taptum artimu liūto giminaičiu, ir tau reikėtų atsakyti už jo dėmes.[8] Būtum saugus tik nuolat kaitaliodamas vietą, o gintis tektų sprunkant kuo toliau. Ar tu gali pavirsti tokiu žvėrim, kuris nebūtų priklausomas nuo kito? Ir koks žvėris tu jau esi, kad nesupranti, jog tokia permaina būtų tau pražūtinga?

APEMANTAS Jei tu būtum sutikęs pasišnekėti su manim, būtum supratęs tai, kas svarbiausia. Atėnai tapo mišku, pilnu žvėrių.

TIMONAS Kaip asilui pavyko pralaužti sieną, kad tu atsidūrei užmiesty?

APEMANTAS Antai, ateina poetas ir dailininkas. Kad tave

maras griebtų nuo jų šnekų! Aš bijau apsikrėsti, todėl verčiau paliksiu tave vieną. Kai neturėsiu ką veikti, vėl tave aplankysiu.

TIMONAS Kai tu liksi vienintelis gyvas padaras žemėj, aš mielai su tavim pabendrausiu. Verčiau norėčiau būti elgetos šunimi, negu Apemantu.

APEMANTAS Tu – neprilygstamas kvailys!

TIMONAS Jei būtum
Bent kiek švaresnis, aš tave apspjaučiau.

APEMANTAS Tu per bjaurus net prakeiksmui. Te maras
Tave pagriebs!

TIMONAS Net ir didžiausi niekšai,
Palyginti su tavimi, – skaistuoliai.

APEMANTAS Raupsai, palyginti su tavo žodžiais, –
Tik juokas.

TIMONAS Paminėjus tavo vardą,
Man taip ir niežti rankos, bet bijau
Apkrėsti jas, primušdamas tave.

APEMANTAS Kad jos nupūtų nuo manų kalbų!

TIMONAS Šalin, nususęs, purvinas šuniūkšti!
Dūstu iš pykčio, kad lig šiol tu gyvas;
Šleikštu man daros, vien tave išvydus!

APEMANTAS Kad tu nusprogtum!

TIMONAS Dink iš čia, tu, nuobodus nenaudėli! Man ir akmens tau gaila.

(Meta į jį akmenį)

APEMANTAS Galvijas!

TIMONAS Vergas!

APEMANTAS Rupūžė!

TIMONAS Tu niekšas, niekšas, niekšas!
Man įkyrėjo šitas melagingas
Pasaulis; nieks daugiau manęs netraukia,
Tik tai, be ko žmogus neapsieina.

Tad, Timonai, greičiau sau kapą kaski;
Gulk ten, kur baltos jūros putos plaktųs
Į akmenį ant kapo; ir iškalk
Ant jo tokius žodžius, kad būtų aišku,
Jog miręs tu juokiesi iš gyvųjų.
(Žiūrėdamas į auksą)
O tu, karalių malonus žudike,
Tu, kiršintojau tėvo su sūnum,
O, spindintis jungtuvių tyro guolio
Teršėjas! Tu, narsusis karo dieve,
Nesenstantis ir mylimas jauniki,
Kurio žibėjimas ištirpdo sniegą
Ant dar nesutepto Dianos skreito!
O, regima dievybe, tu sujungi
Didžiausias priešingybes į poras;
Tu visomis pasaulio kalbomis
Šneki, ir viską sugebi išaiškint!
O tu, širdžių žinove, patikėk,
Jog žmonės, tie vergai tavi, sukilo;
Parodyk savo galią ir tarp jų
Tuoj mirtiną nesantaiką sukurstyk,
O žemę atiduok valdyt žvėrims!
APEMANTAS Tegu bus taip! Tačiau tik man numirus
Papasakosiu apie tavo auksą,
Ir tuoj suplūs čia minios.
TIMONAS Minios?
APEMANTAS Taip.
TIMONAS Pranyk.
APEMANTAS Gyvenk ir mėgaukis skurdu.
TIMONAS Ilgai gyvenki taip, kaip gyvenai,
Ir taip numirk! Na, pagaliau tu dingsi.
APEMANTAS Vėl padarai, kiek primenantys žmones!
Tu valgyk, Timonai, ir jais bjaurėkis.

Išeina.

Įeina plėšikai.

I PLĖŠIKAS Iš kur jis gali turėti aukso? Tai tikriausiai tik jo turto trupiniai, menki likučiai. Juk jis ir į neviltį įkrito tik todėl, kad pritrūko aukso ir kad draugai paliko jį bėdoj.

II PLĖŠIKAS Sklinda gandai, kad jis turi krūvą pinigų.

III PLĖŠIKAS Reikia jį išbandyti. Jeigu jis aukso nebrangina, tai atiduos mums be ilgų kalbų. Bet ką darysim, jeigu pasirodys, kad jis šykštauja?

II PLĖŠIKAS Tikrai; juk jis nesinešioja aukso su savim, o kažkur jį slepia.

I PLĖŠIKAS Ar čia ne jis?

VISI Kur?

II PLĖŠIKAS Pagal pasakojimus, panašus.

III PLĖŠIKAS Jis; aš jį pažįstu.

VISI Tesaugo tave dievai, Timonai!

TIMONAS A, vagys?

VISI Mes ne vagys, o kareiviai.

TIMONAS Ir vagys, ir kareiviai; o kartu
Ir moteriškių sūnūs.

VISI Mes ne vagys,
O trūkumų kamuojami kariai.

TIMONAS Labiausiai jus kamuoja godulys.
Ko trūksta jums? Štai, žemėj šaknys auga,
Šiame miške šimtai šaltinių trykšta;
Giles brandina ąžuolai, nokina
Erškėčiai uogas; ant kiekvieno krūmo
Gamta, vaišinga šeimininkė, krauna
Gausybę valgių. Trūksta? Ko jums trūksta?

I PLĖŠIKAS Nemisim vandeniu, žole ir uogom,
Lyg žvėrys, žuvys, paukščiai!

TIMONAS Ir nemisit
Pačiais žvėrim, žuvim ar paukščiais. Reikia

Jums valgyt žmones. Ačiū jums už tai,
Kad vagiat atvirai ir nesidangstot
Šventeivių kaukėm, kai slapta vagystė
Įstatymų paunksnėj suvešėjo.
Įžūlūs vagys, štai jums auksas. Eikit
Ir gerkit vynuogių klastingą kraują,
Kol jūsų kraują karštinė sutrauks
Į putą, ir nuo kartuvių išgelbės.
Nepasikliaukit daktarais; jų vaistai –
Nuodai, ir jie daugiau žmonių nužudė,
Negu jūs apvogėt. Kartu atimkit
Ir turtą, ir gyvybę. Plėškit, grobkit, –
Juk esate juodų darbų meistrai.
Visur susiduriam mes su vagystėm:
Plėšikė saulė iš bekraštės jūros
Garus ištraukia; o vagis mėnulis
Iš saulės grobia savo blyškią šviesą.
Ir jūra vagia; potvynių metu
Sutirpdo ji mėnulį ir paverčia
Jį ašarom sūriom;[9] vagis ir žemė,
Kuri maitina augalus trąšom,
Pavogtomis iš išmatų. Visi
Pasauly – vagys. Ir tas jūsų rimbas,
Įstatymas, kuo įžūliausiai vagia,
Įpratęs remtis prievarta ir smurtu.
Šalin! Nekęskite savęs ir plėškit
Viens kitą. Imkit aukso. Pjaukit gerkles.
Visi, kuriuos kely sutinkat – vagys.
Žygiuokit į Atėnus; įsilaužkit
Į krautuves; pirkliai taip pat plėšikai.
Gal, gavę pinigų, mažiau bevogsit,
Tačiau tepražudys jus auksas! Amen.

Išeina.

III PLĖŠIKAS Jis beveik įtikino mane, kad reikia mesti savo amatą, nors skatino juo užsiimti.
I PLĖŠIKAS Jis taip patarinėjo mums todėl, kad nekenčia žmonijos, o mūsų žygių sėkmė jam nerūpi.
II PLĖŠIKAS Aš patikėsiu juo, kaip patikėčiau priešu, ir mesiu savo amatą.
I PLĖŠIKAS Pirmiausia reikia sulaukti taikos Atėnuose. Pasitaisyt galima ir pačiomis blogiausiomis aplinkybėmis.

Plėšikai išeina.
Įeina FLAVIJUS.

FLAVIJUS Dievai! Ar šitas nelaimingas vargšas –
Manasis šeimininkas? Toks sunykęs
Ir silpnas? O, koks nuostabus paminklas
Blogai atlygintiems geriems darbams!
Kaip pakeitė neužtarnautas skurdas
Tą kilnų vyrą! Dvasią jo palaužė!
Nėra didesnio niekšo už draugus,
Kurie bičiulį stumia į vargus!
Geriau, kaip liepta, priešus mums pamilti,
Negu draugus, palaidojančius viltį!
Man pikto trokštantis iš tolo lenkias,
O melagingas pataikūnas – kenkia!
Pamatė jau mane. Tuoj savo gėlą
Išliesiu jam. Jis – mano šeimininkas,
Ir jam tarnausiu tol, kol gyvas būsiu.

TIMONAS išeina į priekį.

Mieliausias mano pone!
TIMONAS Eik šalin!
Kas tu?
FLAVIJUS Nejaugi jūs mane pamiršot?
TIMONAS Kam klausi? Aš žmoniją pamiršau.

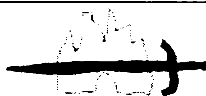
Todėl, jei tu žmogus, tai ir tave
Jau pamiršau.
FLAVIJUS Aš – doras jūsų tarnas.
TIMONAS Tuomet tavęs aš nepažįstu. Niekad
Dori man netarnavo; vien tik sukčiai,
Kurie padavinėjo valgį niekšams.
FLAVIJUS Dievai temato, – niekas iš tarnų
Dėl savo pono nelemtos dalios
Nesielvartavo taip, kaip aš dėl jūsų.
TIMONAS Nejaugi tu verki? Prieik arčiau;
Esi tu moteris, todėl ir myliu
Tave už tai, kad išsivadavai
Iš titnaginio vyriškumo gniaužtų,
Kurie teleidžia sudrėkint akis
Tik geiduliui ir juokui. Keistas metas, –
Kietai užmigus, tyli pagaila,
O veikti verčia juokas, ne gėla!
FLAVIJUS O pone, atpažinkite mane,.
Ir sielvartu manuoju patikėkit!
Vėl noriu būti jūsų ūkvedys,
Kol mano menkos lėšos neišseko.
TIMONAS Nejaugi aš turėjau tokį tarną,
Teisingą, ištikimą, jautrų, švelnų?
Jaučiu, net mano šėlas kiek aprimo.
Leisk atidžiau pažvelgt į tavo veidą.
Tikrai, šį vyrą moteris pagimdė.
Atleiskit man, neklystantys dievai,
Kad apie viską taip skubotai sprendžiu!
Aš atradau pasauly dorą žmogų.
Supraskite teisingai, – tiktai vieną,
Daugiau nėra, nerasit; ir jis – tarnas.
O, kaip labai norėjau neapkęst
Visų žmonių! Bet tu atsipirkai.

O likusius visus prakeikiu amžiams!
Manau, kad proto tu mažiau turėjai,
Negu dorumo; juk, mane išdavęs,
Galėjęs būtum rast kitur tarnybą;
Įvirsta dažnas juk pas antrą poną,
Ant pirmo pono sprando užsikoręs.
Sakyk man tiesą, – nes suabejot
Aš privalau, nors ir tvirtai tikėčiau, –
Ar tu tik neapsimeti geru?
Ar ne godumas čia tave atvijo?
Ar čia ne toks gerumas, kaip turtuolio,
Kurs, dovaną atnešęs, tikis gauti
Už ją brangesnę dvidešimčia kartų?
FLAVIJUS Ne, prakilnusis mano šeimininke!
Deja, į jūsų širdį per vėlai
Dvejonės, įtarumas įsibrovė!
Jums melo saugotis anksčiau reikėjo,
Puotų ir lėbavimų sukūry;
Nuskurdus, kenčia baimė įtari.
Aš jums padėti noriu tik iš meilės,
Iš pareigos, uolumo, nes man rūpi,
Ką jūs čia valgysit ir kur gyvensit.
Kilnusis mano pone, patikėkit,
Jog pats geriausias atlygis man būtų,
Jei vėl jums turtai ir galia sugrįžtų.
TIMONAS Taip ir įvyko! Tu, dorasis vyre,
Vienintelis pasauly, imki, štai!
Dievai, pasigailėję mano vargo,
Tau lobį pasiuntė. Eik, būk laimingas,
Tačiau su viena sąlyga: turi
Tu šalintis žmonių, visus prakeik,
Visų nekęsk! Užuojautą pamiršk,
Ir vargšui išmaldos neduok, kol jam

Mėsa nuo kaulų ims iš bado kristi.
Verčiau šunims duok, kad tiktai netektų
Žmonėms; kalėjimai juos tepraryja!
Te skolos sudžiovina juos! Tegu
Jie išgula, kaip medžiai sąvartyne!
Tegu sulaižo ligos, tarsi šunys,
Jų paskutinį melagingą kraują!
Sudie, linkiu tau laimės.
FLAVIJUS O, bet leiskit
Man šičia pasilikt ir guosti jus.
TIMONAS Jei tu keiksmų nemėgsti, eik iš čia.
Te joks žmogus tavęs nesulaikys;
Ir man tu nepakliūki į akis!

FLAVIJUS išeina.
TIMONAS įlenda į savo urvą.

PENKTAS

VEIKSMAS

I SCENA

Miškas. Priešais Timono urvą.
Įeina POETAS ir DAILININKAS.

DAILININKAS Sprendžiant pagal pasakojimus, jo būstas turėtų būti kažkur netoli.
POETAS Nežinau, ką ir manyti apie jį. Ar teisingi tie gandai, kad jis tiesiog maudosi piniguose?
DAILININKAS Žinoma. Apie tai pasakoja Alkibiadas. Jis davė aukso Frinijai ir Timandrai, o taip pat dosniai apdovanojo skurstančius, benamius kareivius. Kalbama, kad jis davė didžiulę sumą savo ūkvedžiui.
POETAS Vadinasi, tas jo bankrotas buvo skirtas išbandyti draugams?
DAILININKAS Be abejo. Pamatysit, jis vėl grįš į Atėnus ir klestės kaip palmė. Todėl visai ne pro šalį paliudyti jam savo meilę dabar, kai jį ištiko tariama nelaimė. Šitaip mes įrodysim savo padorumą, ir labai tikėtina, jog už mūsų pastangas bus gausiai atlyginta, jei gandai apie jo turtus teisingi.
POETAS Ką jūs dabar jam dovanosit?
DAILININKAS Šį sykį nieko, tik šiaip aplankysiu, tačiau pažadėsiu jam puikų paveikslą.
POETAS Ir aš taip padarysiu; pasakysiu, jog ketinu parašyti jo garbei poemą.

DAILININKAS Geriau ir nesugalvosi! Pažadai puikiausiai atspindi mūsų laikmečio dvasią. Jie priverčia viltį atsimerkti. Bet jų vykdymas – daug nuobodesnis užsiėmimas. Galima sakyti, kad niekas, išskyrus paprastus ir negudrius žmones, ir nesistengia tęsėti savo pažadų. Žadėti – labai kilnus ir madingas užsiėmimas, o tęsėti, – tai lyg surašyti testamentą; tai ženklas, kad žmogus sunkiai serga ir bijo numirti.

Iš urvo išeina TIMONAS.

TIMONAS *(Į šalį)*
Puikus amatininkas! Tu nenupieši žmogaus bjauresnio negu tu pats.
POETAS Galvoju, ką jam pažadėti. Tai turėtų būti poema, aprašanti dabartinę jo padėtį; satyra, išjuokianti lepinančią prabangą ir kelianti aikštėn nenuoširdumą pataikūnų, sekiojančių paskui jaunystę ir turtą.
TIMONAS *(Į šalį)*
Būtinai nori niekšo vaidmens savo paties kūriny? Nori išplakti savo ydas kituose? Puiku, aš tau duosiu aukso.
POETAS Eime ieškoti jo. Ir paskubėkim.
Juk būtų nuodėmė vėluot tada,
Kai išmušė tau laimės valanda.
DAILININKAS Teisingai.
Jei nori rast, ko trokšti ir tikies,
Ieškok šviesoj, nelaukdamas nakties.
Eime.
TIMONAS *(Į šalį)*
Aš pasitiksiu. Kas per dievas auksas,
Kad jį purvinesnėj ir už kiaulidę
Šventykloj garbina? O juk tai tu
Buriuoji laivą ir skrodi putas,
Verti vergus tarnauti šeimininkui.

Tai būki garbinamas ir toliau;
O tavo pamaldžius tarnus tegu
Pašventina šimtai baisių ligų!
Teks pasitikti.
(Išeina į priekį)
POETAS Sveikinam tave,
Kilnusis Timonai!
DAILININKAS Taurusis mūsų
Globėjau!
TIMONAS Ar iš tikro man taip sekas,
Jog aš dviejų dorų žmonių sulaukiau?
POETAS O, pone,
Jūs taip dažnai mums būdavot dosnus!
Išgirdom, kad pasislėpėte čia
Ir kad draugai jus išdavė; o žmonės,
Niekingi, nedėkingi padarai!
Nėra tokios rūsčios dangaus bausmės,
Kurios jie nusipelnė! Jus palikti!
Kilnumas jūsų kaip žvaigždė spindėjo;
Gaivindavo jų dvasią kaip šviesa!
Aš pritrenktas, ir žodžių nerandu,
Kad tą nežmonišką nedėkingumą
Galėčiau sumaišyti su purvais.
TIMONAS Ir nemaišyk. Tegu visi jį mato.
Jūs, būdami dori, savaime galit
Paryškinti jų trūkumus ir ydas.
DAILININKAS Abu mes jutom, kaip ant mūsų krinta
Gaivus tavųjų dovanų lietus,
Ir mėgavomės juo.
TIMONAS Taip, jūs dori.
DAILININKAS Atėjom savo paslaugas pasiūlyt.
TIMONAS Doriausi vyrai! Kuo man atsilygint?
Gal valgote šaknis? O gal ledinio

Vandens išgersit? Ne.
ABU Mes pasiruošę
Kuo tik galėsim jums pasitarnaut.
TIMONAS Dori jūs žmonės. Žinoma, girdėjot,
Kad aukso aš turiu; girdėjot, aišku.
Sakykit tiesą, jūs, nuoširdūs žmonės.
DAILININKAS Visi taip kalba; bet ir aš, ir draugas,
Atėjom ne dėl to, jūs patikėkit!
TIMONAS Kokie geri ir sąžiningi žmonės!
(Dailininkui)
O tu geriausiai visuose Atėnuos
Pieši apgaulę; už visus geriau;
Tava apgaulė neužmirštama.
DAILININKAS Aš stengiuos, pone.
TIMONAS Taip ir aš sakau.
(Poetui)
O tavo kūriniai tokie mieli,
Kad įtinki visiems. Ir išryškėja
Eilėraščiuos tavoji prigimtis.
Tačiau, draugai dorieji, aš turiu
Jums pasakyt, kad turit menką ydą;
Nors ji nėra tokia baisi, kad jūs
Pašalint ją turėtumėt.
ABU O kokią?
Mes prašom pasakyt.
TIMONAS Jūs įsižeisit.
ABU Ne, būsime dėkingi.
TIMONAS Iš tikrųjų?
ABU Neabejokit, pone.
TIMONAS Jūs abu
Pasitikite sukčiais, ir todėl
Jie baisiai jus abu apgaudinėja.
ABU Nejaugi, pone?

TIMONAS Taip; jų melą girdit
Ir matot, kaip jie apsimetinėja,
Gerai pažįstat jų niekingus darbus,
Bet mylit juos, maitinate ir glaudžiat
Sau prie širdies. Nors, patikėkit, jie –
Tikriausi niekšai.
DAILININKAS Bet aš nepažįstu
Tokių.
POETAS Tokių aš irgi nepažįstu.
TIMONAS Klausykit, aš jus myliu; duosiu aukso,
Tiktai atsikratykit šitų niekšų;
Pakarkit juos, nudurkit, paskandinkit
Griovy ar dar kitaip juos sunaikinkit
Ir čia ateikit. Duosiu jums daug aukso.
ABU Bet kas jie, pone? Pasakykit aiškiai.
TIMONAS Tu eik į vieną pusę, tu – į kitą;
Tačiau ir išsiskyrę jūs neliksit
Vieni; abu turėsite po draugą,
Lydės abudu pats gudriausias niekšas.
(Dailininkui)
Jei tu geidauji, kad nesusieitų
Du niekšai, nesiartinki prie jo.
(Poetui)
Jei nori, kad tenai, kur stovi, būtų
Tik vienas niekšas, pasitrauk nuo jo.
Šalin! Pradinkit!
(Muša juos)
Štai jums auksas, niekšai!
Juk jūs, vergai, atėjot čia dėl aukso!
(Poetui)
Tu man poemą atnešei, todėl
Aš tau užmoku. Nešdinkis iš čia!
(Dailininkui)

O tu – alchemikas; paverski auksu
Šį antausį! Šalin, nususę šunys!
(Išveja juos ir pasitraukia į urvą)

Įeina FLAVIJUS ir du senatoriai.

FLAVIJUS Su Timonu kalbėti – tuščias darbas;
Jis taip savim be galo užsiėmęs,
Kad pyksta ant visų.
I SENATORIUS Prie urvo veski.
Mes esam pažadėję atėniečiams
Pasikalbėt su juo.
II SENATORIUS Nebūna žmonės
Visad vienodi. Sielvartai ir laikas
Paklupdė jį; tačiau kita ranka
Tas laikas gali jam grąžint turtus
Ir šitaip vėlei jį pakelt ant kojų.
Nuvesk pas jį, o ten jau pažiūrėsim.
FLAVIJUS Jo urvas čia. Ramybė šitam būstui!
Ei, Timonai! Išeiki su draugais
Pasikalbėti. Atėniečiai siunčia
Du gerbiamus senatorius, kurie
Su tavimi pasišnekėti nori
Ir sveikina tave. Išeik iš urvo.

Iš urvo išeina TIMONAS.

TIMONAS Sudegink juos tu, lepintoja saule!
Kalbėkit ir ant kartuvių pakibkit!
Te už teisybės žodį ant liežuvio
Iškyla jums votis, o nuo melų
Tegu gerklė išplinka taip, kad jūs
Kalbėdami prarytumėt liežuvį!
I SENATORIUS Bet, Timonai, garbingas...
TIMONAS Tokią garbę

Man teikti gali tik tokie, kaip jūs.
I SENATORIUS Tau, Timonai, mes atnešėm Atėnų
Senatorių linkėjimus.
TIMONAS Dėkoju.
Aš jiems pasiųsčiau marą, jei sugaučiau.
I SENATORIUS Užmirški tas skriaudas, dėl jų mes patys
Sielojamės; senatoriai visi
Tave sugrįžti meldžia į Atėnus,
Kurie tau paruošė garbingą kėdę
Ir laukia, kol į ją tu atsisėsi.
II SENATORIUS Prisipažįstam smarkiai apsirikę,
Tavuosius nuopelnus užmiršdami.
Senatas, kurs retai sprendimą keičia,
Pajutęs Timono pagalbos svorį,
Suprato, kad, padėt jam atsisakę,
Save žlugimui pasmerkėm. Mus siunčia
Tau apie karčią atgailą pranešti
Ir apie dosnų atpildą, kuris
Tavas skriaudas atlygins su kaupu.
Taip, tokios krūvos pinigų, tiek meilės
Tavęs ten laukia, jog iš tavo sielos
Tuojau visokias nuoskaudas ištrins
Ir įrašys joje tiek pagarbos,
Kad tu neabejosi atėniečiais.
TIMONAS Užbūrėt ir nustebinot mane
Lig ašarų! Man kvailio širdį duokit
Ir moteries akis, ir tuos džiaugsmus,
Mieli senatoriai, aš apraudosiu.
I SENATORIUS Todėl mes prašom grįžti su mumis
Į mūsų ir tavus Atėnus, kur
Tu atsistosi prie valstybės vairo.
Tave sutiks džiaugsmingai ir suteiks
Tau neribotą valdžią; o kartu

Susigrąžinsi savo gerą vardą.
Tada atremsim antpuolius aršius
Įnirtusio, žiauraus Alkibiado,
Kurs, lyg pasiutęs šernas, su šaknim
Šio krašto taiką ir ramybę rauna.
II SENATORIUS Ir savo kardu kruvinu mosuoja,
Grasindamas sugriaut Atėnų sienas.
I SENATORIUS Todėl tu, Timonai...
TIMONAS Aš sutinku;
Jūs perduokit, kad šitaip aš nusprendžiau,
Jei mano tautiečius pradės galabyt
Alkibiadas, tai tegu jis žino,
Kad Timonui nerūpi tie jo žygiai.
Bet jeigu jis Atėnus apiplėš,
Pradės tampyti už barzdų senius,
Žiauriam, beprotiškam, smurtingam karui
Išniekint leis merginų nekaltybę,
Nuo Timono jam perduokit, jog aš,
Gailėdamasis senių ir jaunų,
Tik viena tegaliu jam pasakyt, –
Jog Timonui tai visiškai nerūpi.
Tedaro jis, ką nori, – man nerūpi
Jų peiliai, kol jūs turite gerklių,
Skerdiko pasiilgusių. O man
Lenktinis peilis maištininko rankoj
Brangesnis ir už garbingiausią gerklę
Atėnuose. Todėl jus palieku
Dievų gerųjų globai, kaip vagis
Kad patiki kalėjimo sargams.
FLAVIJUS Tuščiai tik gaištat.
TIMONAS Jums čionai ateinant,
Aš antkapy sau užrašą kaliau;
Jį galima bus pamatyt rytoj.

Ilgai žvalaus gyvenimo liga
Sirgau aš, bet dabar tuojau pasveiksiu
Ir laimę rasiu užmaršty. Na, eikit,
Gyvenkit sau; tegu Alkibiadas
Bus jūsų maras; būkite ir jam
Maru. Gyvenkit taip ilgai ilgai.
I SENATORIUS Tuščiai mes kalbame.
TIMONAS Tačiau aš myliu
Tėvynę ir nesu iš tų, kurie,
Jai žlungant, džiūgauja, nors jau visi
Mane tuo kaltina.
I SENATORIUS Gerai kalbi.
TIMONAS Siunčiu linkėjimų mieliems tautiečiams.
I SENATORIUS Šie žodžiai daro garbę tavo lūpoms.
II SENATORIUS Ir mūsų ausys sveikina juos taip,
Kaip minios – nugalėtoją, kuris,
Laimėjęs mūšį, žengia pro vartus.
TIMONAS Linkėjimai visiems. Ir pasakykit,
Jog, trokšdamas palengvint jų vargus,
Apsaugot juos nuo baimės, nuo kančių,
Nuo meilės sielvarto, nuo praradimų
Ir nuo kitų skaudžių likimo smūgių,
Kuriuos sunkioj gyvenimo kelionėj
Atlaiko šis trapus gyvybės luotas,
Nusprendžiau paslaugą jiems padaryt, –
Pamokyt juos, kaip galima atremti
Pašėlusio Alkibiado pyktį.
I SENATORIUS Man tai patinka; jis sugrįš pas mus.
TIMONAS Čia, netoli nuo urvo, auga medis,
Kurį ruošiuos nukirsti; pasakykit
Maniems draugams, o ir visiems Atėnuos,
Turtuoliams, vargšams ir vergams, kad tie,
Kas nori nuo kančių išsivaduot,

Teatskuba čionai, kol mano kirvis
Dar medžio nenukirto, ir tegu
Pasikaria. Visiems aš to linkiu.
FLAVIJUS Daugiau nevarginkite jo; eime.
Vis tiek jisai koks buvo, toks ir liks.
TIMONAS Nebeateikit čia, bet pasakykit
Atėnams, kad jau amžinąjį būstą
Sau Timonas susirentė ant kranto,
Kurį kas dieną potvynis sūrus
Putodamas ir virdamas užgrius.
Ateikit ten, ir antkapio akmuo
Tegu jums ateitį išpranašauja.
O lūpos, dar kelis žodžius ištarkit,
Ir amžinai nutilkit! Maras, ligos
Tegu pasaulio blogį sunaikins!
Tegu sau žmonės dirba tik karstus!
Gesk, saule! Miršta Timonas rūstus.

Eina į urvą.

I SENATORIUS Antrąja prigimtim jam pyktis tapo.
II SENATORIUS Viltis, kad jis sutiks padėt, sužlugo.
Telieka grįžti ir bandyt patiems
Nuo mirtino pavojaus išsigelbėt.
I SENATORIUS Nėra kada mums delsti. Paskubėkim.

Visi išeina.

II SCENA

Prie Atėnų sienos.

Įeina kiti du senatoriai ir pasiuntinys.

III SENATORIUS Blogų naujienų atnešei; nejaugi
Iš tikro jo kariuomenė tokia

Gausi, kaip tu sakai?
PASIUNTINYS Gal net didesnė.
Jie artinasi taip skubiai, kad greitai
Bus čia.
IV SENATORIUS Manau, mums gresia pražūtis,
Jei Timono jiems nepavyks prikalbint.
PASIUNTINYS Buvau sutikęs jų žygūną; mes
Seni draugai, ir priešingos stovyklos
Nenumarino mūsų bičiulystės.
Pasikalbėjom atvirai; jis jojo
Pas Timoną su laišku, kuriame
Alkibiadas pastarąjį prašo
Paremti jį ir pult kartu Atėnus,
Nes Timonas jį skatino šiam žygiui.

Įeina pirmieji du senatoriai.

III SENATORIUS Ateina mūsų broliai.
I SENATORIUS Viskas žlugo;
Iš Timono nelaukite pagalbos.
Ataidi priešo būgnai jau, o dulkės,
Kurias siaubingas sąmyšis sukėlė,
Jau tokios tirštos, kad gali uždust.
Eime į miestą. Tyčiosis pikti
Maištautojai, kai būsim sumušti.

Visi išeina.

III SCENA

Miškas. Įeina Alkibiado kareivis, ieškantis Timono.

KAREIVIS Kiek suprantu, jis čia turėtų būti.
Ei! Atsiliepkit! Tyli? O kas čia?

(Skaito)
„Čia ilsis Timonas, per daug ilgai
Gyvenęs ir per daug vargų ištvėręs;
Žmonių nėra; teperskaito bent žvėrys."
Jis miręs, žinoma, o čia jo kapas.
Tik aš nemoku perskaityti visko,
Kas parašyta ant akmens. Atspausiu
Ant vaško. Mūsų vadas, nors ir jaunas,
Visokį raštą perskaityti moka.
Tikriausiai jis apsupo jau Atėnus
Ir pasiryžęs juos paverst į plėnis.

IV SCENA

Prie Atėnų sienos.

Trimitai.

Įeina ALKIBIADAS su kariuomene.

ALKIBIADAS Praneškit apie mūsų atėjimą
Bailiems ir pasileidusiems Atėnams!

Atėnuose pasigirsta derybų signalas.
Ant sienos pasirodo Senatoriai.

Lig šiol jūs valdėt ir savivaliavot,
Nepaisydami jokio teisingumo.
Lig šiol ir aš, ir tie, kurie miegojo
Paunksnėj jūsų galios, nuolat bastės
Rankas nuleidę, skųsdamiesi veltui
Savom kančiom. Bet jau atėjo metas,
Kai gilumoj glūdėjusi drąsa
Išsiveržė iš kantriojo burnos,
Surikdama: „Gana"! Tuojau uždusus
Skriauda į jūsų krėslus atsisės
Ir atsipūs, patogiai atsilošus;

O įžūli niekšybė gaudys kvapą
Galvotrūkčiais nuo siaubo sprukdama.
I SENATORIUS Kilnus jaunuoli, kai keršingos mintys
Tavęs nebuvo dar pastūmę veikti,
Kai galios neturėjai tu, o mes
Bet kokio pagrindo tavęs bijoti,
Mes laiškus siuntėm tau, balzamą pylėm
Ant tavo pykčio, stengdamiesi meile
Atpirkti savąjį nedėkingumą.
II SENATORIUS Ir Timoną mes prašėm į Atėnus
Sugrįžti, pasiuntinius savo siuntėm,
Kurie jį nusižeminę maldavo
Ir dosniai atsilyginti žadėjo.
Nebuvom nedėkingi mes visi,
Ir ne visi kare krist nusipelnėm.
I SENATORIUS Ne tie, kurie pastatė šitas sienas,
Skriaudas tau darė; ir ne tokios jos
Baisingos, kad turėtų virst šie bokštai,
Šie pastatai, mokyklos ir paminklai.
II SENATORIUS Nėra gyvųjų tarpe jau ir tų,
Kurie tave į tremtį pastūmėjo.
Iš gėdos dėl savos trumparegystės
Jiems širdys plyšo. Ženk, kilnusis vade,
Į mūsų miestą, vėliavas iškėlęs,
Ir kas dešimtą bauski mirtimi,
Jei tavo kerštas trokšta šito maisto,
Kuriuo taip bjaurisi gamta. Sutik
Su dešimtadaliu. Temiršta tas,
Kuris ištrauks žymėtąjį kauliuką.
I SENATORIUS Įžeidinėjo, skriaudė ne visi;
Nedora keršyt nekaltam už kaltą.
Nusikaltimai nepaveldimi, kaip žemė.
Tad, mielas tėvynaini, vesk karius

Į mūsų miestą, bet palik už sienos
Tą baisų įniršį. Pasigailėk
Atėnų, savo lopšio; artimųjų,
Kuriuos tava rūstybė pražudytų
Drauge su prasikaltusiais; kaip kerdžius
Atrinki apsikrėtusias avis,
Bet nežudyk visų.
II SENATORIUS O tai, ko trokšti,
Greičiau tu savo šypsena laimėsi,
Nei kardu prasikirsdamas sau kelią.
I SENATORIUS Vos koja tu paliesi šiuos vartus,
Ir jie atsidarys, jei pirm savęs
Pasiųsi savo maloningą širdį,
Kuri praneš, kad ateini kaip draugas.
II SENATORIUS Mesk pirštinę ar kitą kokį daiktą,
Kaip užstatą, jog su ginklu eini
Atkeršyt, o ne išžudyti mus.
Tegu visa kariuomenė į miestą
Sueina ir čia stovi tol, kol mes
Patenkinsim visus tavuosius norus.
ALKIBIADAS Gerai, štai pirštinė! Dabar nulipkit,
Neapgultus vartus atidarykit.
Iš Timono ir mano priešų kris
Tik tie, kuriuos parinksite jūs patys.
Ir pažadu, – nes noriu jus įtikint,
Jog tik taurius ketinimus turiu, –
Kad joks kareivis neis, kur jam neleista.
Įstatymų Atėnų nepažeis;
O nusikaltėliai bus baudžiami,
Kaip šito reikalauja teisingumas.
ABU Kilni kalba!
ALKIBIADAS Nulipkite žemyn,
Ir padarykite, ką pažadėjot.

Įeina kareivis.

KAREIVIS Kilnusis generole, aš turiu
Pranešti jums, kad Timonas jau miręs.
Palaidotas pakrantėj, prie pat jūros,
O ant jo antkapio iškaltos raidės,
Kurias atspaudžiau čia, ant šito vaško;
Jis mano neišmanymą atpirks.

ALKIBIADAS *(Skaito)*
„Čia, vargšei sielai atsiskyrus, guli vargšas kūnas;
Neklausk, kuo jis vardu; tegu tave nutrenks perkūnas!
Čia guli Timonas, kuris žmonijos priešu tapo;
Praeivi, tu prakeiki jį, bet nesustok prie kapo!"
Iš to man aišku, ką jautei prieš mirtį.
Nors niekinai tu sielvartą žmonių,
Bjaurėjaisi žmogaus minčių tėkme
Ir tais lašais, kuriuos išspaudžia vargas,
Tačiau laki vaizduotė tau nurodė,
Kaip galima priversti net Neptūną
Ant tavo žemo kapo apraudot
Kaltes atleistas. Timonas kilnusis
Jau numirė, bet mes jo nepamiršim.
Na, veskite mane į savo miestą,
Ir aš su alyva sujungsiu kardą.
Te karas gimdo taiką, o taika
Sutramdo karą; te abu kartu
Jie būna viens kitam geru vaistu.
Greit muškit būgną!

Visi išeina.

PAAIŠKINIMAI

KARALIUS LYRAS

Tragedija parašyta 1605 ar 1606 m. Tada pirmą kartą ir suvaidinta – matyt, „Gaublio“ (*The Globe*) teatre, kuris priklausė Šekspyro ir jo kolegų trupei. Išspausdinta pirmą sykį 1608 m. Leidinio antraštėje pažymėta, kad aktoriai, paprastai vaidinantys „Gaublio“ teatre, 1606 m. per Šv. Steponą (t. y. Kalėdų antrą dieną) Jo Didenybei Karaliui šį veikalą parodė Vaitholo (*Whitehall*) rūmuose. Leidime daug klaidų ir netikslumų, nenuoseklі skyryba. Eiliuotas tekstas ne kartą surinktas kaip proza ar atvirkščiai. Tai daugelį tyrinėtojų skatino abejoti teksto autentiškumu, daryta net prielaidų, kad knyga išleista piratiniu būdu. Tačiau antra laida (datuota 1608 m., bet iš tiesų pasirodžiusi 1619 m., po autoriaus mirties) pakartojo pirmąjį leidimą, tik su gausesnėmis klaidomis. 1623 m. Šekspyro raštų leidime (vadinamame *pirmuoju foliantu*) tekstas geresnės kokybės, bet iš esmės nedaug kuo skiriasi nuo pirmojo leidimo; tiesa, trūksta trijų šimtų eilučių (pvz., visiškai nėra IV veiksmo III scenos), bet atsirado apie šimtą naujų. Matyt, abu variantai rėmėsi ne autoriaus rankraščiais, o suflerio egzemplioriais ar kitokiais darbo tekstais, naudojamais spektaklį repetuojant ar vaidinant. 1608 m. leidimui galėjo būti panaudota ir kokio nors aktoriaus stenograma, papildyta fragmentais iš atminties; taip buvo daroma ne tik rengiant piratinį leidinį, bet ir atkuriant dramos veikalą gastrolėse, kai dėl kokių nors priežasčių neturėta po ranka pagrindinio teksto.

Dabartiniu metu „Karalius Lyras“ leidžiamas pagal 1623 m. tekstą, koreguojant ir pridedant trūkstamas eilutes iš 1608 m. leidimo.

Istorija apie Lyrą – sena legenda, gal net keltiškos kilmės. Patikimų istorinių duomenų, kad toks karalius būtų tolimoje senovėje viešpatavęs britų salose, nėra. Legendinis pasakojimas apie Lyrą ir jo dukteris pirmą kartą randamas XII amžiaus anglų metraštininko Džefrio iš Monmauto (*Geoffrey of Monmouth*) „Britanijos karalių istorijoje“, rašytoje lotynų kalba

(„Historia Regum Britanniae“, apie 1137 m.). Autorius legendinį pasakojimą apie britų nacijos pradžią paseka nuo Bruto, Enėjo proanūkio. Detaliai dėstomas karaliaus Artūro mitas. Vėliau istorija angliškai ir prancūziškai pasirodė kituose metraščiuose. Ypač Lyro tragedija domino XVI amžiaus istorikus ir rašytojus. Šekspyro amžininkai skaitė apie Lyrą Rafaelio Holinšedo (*Raphael Holinshed*) kronikose (jose Šekspyras rado medžiagos savo dramos kūriniams iš Anglijos istorijos), eiliuotame veikėjų biografijų rinkinyje „Valdovų veidrodis“ („A Mirror for Magistrates“, 1574), Edmundo Spenserio epinėje poemoje „Fėjų karalienė“ („The Faerie Queene“, 1590) ir kitur. 1594 m. anglų teatruose pradėta vaidinti nežinomo autoriaus pjesė apie karalių Lyrą ir jo dukteris; 1605 m. toji pjesė buvo išspausdinta, bet autorius taip ir liko nežinomas. Šekspyras, matyt, rėmėsi šiuo veikalu, taip pat Holinšedo kronikomis, kai ką ėmė iš kitų šaltinių. Be to, senos legendos siužetą galėjo savaip papildyti ir realaus gyvenimo situacijos. 1603 m. mirė toks Seras Brajenas Aneslėjus (*Sir Brian Annesley*), karalienės Elzbietos pensininkas. Keletą metų anksčiau jis surašė testamentą, kuriuo, atrodo, nelabai buvo patenkintos dvi ištekėjusios jo dukterys. Jos nusprendė paskelbti tėvą nepilnapročiu ir pasiekti, kad testamentas netektų galios. Tačiau šį planą sugriovė jauniausioji duktė Kordelė (*Cordell*): ji kreipėsi į karalienės ministrą Robertą Sesilį (*Cecil*) prašydama, kad senyvo žmogaus ramybė nebūtų trikdoma. Šekspyras tikriausiai pažinojo šitą šeimą ar bent girdėjo apie jos peripetijas, nes minimoji Kordelė Aneslėj po tėvo mirties ištekėjo už Viljamo Harvio (*William Harvey*), o pastarasis buvo Šekspyro globėjo grafo Sautemptono (*Southampton*) patėvis. Sero Brajeno dukterų istorija galėjo dramaturgui pasiūlyti ir Lyro pamišimo motyvą, kurio nerandame jokiame kitame žinomame pjesės šaltinyje. Nėra jo ir senojoje, ikišekspyrinėje XVI a. pjesėje apie Lyrą.

Skolindamasis iš pirmtakų daugelį vardų ir tik kai kuriuos pakeisdamas, kartodamas daugelį iš vieno amžiaus į kitą keliaujančių Lyro istorijos smulkmenų bei situacijų, Šekspyras vis dėlto iš esmės keitė viso pasakojimo koncepciją. Ypač tai akivaizdu finale. Iki Šekspyro visi autoriai pateikdavo laimingą pačiam Lyrui pabaigą: nelaimingas karalius Prancūzijos padedamas grįžta į sostą, keletą metų valdo, paskui taikiai miršta. Po jo Britaniją valdo Kordelija. Pastarosios dalia daugelyje šaltinių tragiška: seserų

sūnūs sukyla, atima iš jos valdžią, ir įkalinta Kordelija žūva ar nusižudo. Tokiam Lyrui, kokį įsivaizdavo Šekspyras, nebuvo lemta baigti gyvenimą taikoje ir ramybėje. Lyginant su ankstesniąja pjese keičiasi masteliai. Ten Lyro charakteris buitiškesnis, jo ir dukterų veiksmų motyvacijos – gana kasdieniškos. Karalystės padalijimą jis sumano, kad galėtų sėkmingai ištekinti Kordeliją už savo nuožiūra parinkto britų didžiūno. Valdžios atsižadėjusį Lyrą vyresniosios dukros skriaudžia, bet nelaimingas tėvas nė iš tolo negali lygintis su tuo tragiškos didybės kupinu ir filosofinės išminties gelmes pasiekiančiu žmogumi, kuris Šekspyro tragedijoje pasitinka audros šėlsmą. Nebuvo ten ir juokdario, graudžia ironija ir sarkazmu palydinčio Lyrą jo skausmingu keliu. Visiškai naujai veiksmo linijai atstovauja Glosteris ir jo sūnūs. Paėmęs prototipus iš savo amžininko Filipo Sidnio (*Philip Sidney*) romano „Arkadija“, Šekspyras tarsi padvigubino kūrinio tragišką įtaigą. Svarbiausiems veikėjams dramaturgas suteikė naujų, pabrėžtinai humanistinių bruožų. Kordelija stoja prieš seseris ne kaip dalybų auka, o kaip duktė, ginanti nuoširdumą ir tiesą. Į Angliją ji grįžta ne valdžios ir turtų, o gelbėdama tėvą nuo mirtinos grėsmės. Pats Lyras grąžinamas ne į valdžią ar sostą: kančia jį išvadavo iš karališkojo pasipūtimo ir egoizmo, išmokė skirti tikras vertybes, bet tuo pačiu apnuogino pasaulio nežmoniškumą, žmogaus būties tragizmą. Tokios Kordelijos ir tokio Lyro laukia neišvengiamai tragiška žūtis smurto, neteisybės ir godumo pasaulyje.

Į lietuvių kalbą „Karalių Lyrą“ pirmasis išvertė Jurgis Talmantas (išleista 1936 m. Kaune). Aleksio Churgino vertimas pirmąsyk pasirodė Kaune 1948 m., paskiau buvo pakartotinai išleistas Šekspyro Raštų II tome (V., 1961) ir „Mokinio bibliotekoje“ (K., 1989). Antano Danieliaus vertimas skelbiamas pirmą kartą.

„Karalius Lyras“ du kartus pastatytas Kaune: Valstybės teatre – 1937 m. (režisierius – Kazys Juršys); Kauno dramos teatre – 1961 m. (režisierius – Leo Kalmetas iš Estijos). Lietuvos akademinis dramos teatras tragediją Vilniuje pastatė 1983 m. (režisierė – Aurelija Ragauskaitė).

[1] ... *paimkit šią karūną*. – Dukterų vyrams Lyras atiduoda ne karaliaus karūną („crown“), kurią pasilaiko sau ir po karalystės padalijimo, o her-

cogo karūną („coronet"), tad Kornvelis ir Olbenis lieka kaip ir anksčiau hercogai.

[2] ... *praskydusi Burgundija.* – Burgundija buvo vandeningiausia prancūzų žemių dalis; apie tai Prancūzijos karalius čia užsimena su panieka: turtingoji Burgundija atsižadėjo bedalės Kordelijos!

[3] *Tie neseni saulės ir mėnulio užtemimai nieko gero mums nepranašauja.* – Šekspyro laikais daugelis net gana išprususių žmonių tebetikėjo, kad įvairūs dangaus kūnai lemtingai veikia žmogaus gyvenimą; šia tema buvo netgi rašomi rimti traktatai. Pats Šekspyras tai laikė menkai pagrįstais prietarais: tokį vertinimą išsako ir tolesni blaiviai mąstančio Edmundo žodžiai. Bet prietarais ir paslaptingais ženklais dramaturgas dažnai naudodavosi, kurdamas tragedijoje įtemptą, kraupią atmosferą ir poetiškai išreikšdamas iš normalių vėžių iškrypusią gadynę, „išnirusį laiką".

[4] *Pataikė, lyg į senos komedijos atomazgą.* – Edmundas pašaipiai užsimena apie senovės vaidinimus, kuriuose atomazga bematant išspręsdavo visus nesusipratimus ir įvykdavo kaip tik tokią akimirką, kada žiūrovas labiausiai šito trokšdavo.

[5] ... *kaip tas kvaišelis Tomas iš Bedlamo.* – XVI amžiaus viduryje buvusiame Bedlamo (tiksliau, Betlehemo) vienuolyne Londone buvo įsteigta ligoninė pamišėliams. Aplinkiniams nepavojingus chroniškus ligonius kiek „pagydę" paleisdavo, ir jie elgetaudami klajodavo po kraštą. Ilgainiui „bedlamu" pradėta vadinti apskritai pamišėlių namus ar pačius jų įnamius, o „Tomas iš Bedlamo" šnekamojoje kalboje buvo tas pats, kas „klajojantis pamišėlis".

[6] *Jei aš turėčiau kvailumo monopolį, jie pasistengtų tapti dalininkais.* – Karalienė Elzbieta dalijo savo numylėtiniams įvairius pelningus monopolius, tą patį paskiau darė ir karalius Jokūbas I. Juokdarys, pašiepdamas aristokratų kvailumą, tuo pačiu išjuokia ir jų godumą, intrigų lydimą kovą dėl valdžios malonių.

[7] *Mergele, nors juokies, kada kvailys suklumpa, mergausi neilgai, jei ilgo nesutrumpins.* – Dviprasmiškas Juokdario dvieilis su veiksmu nesusijęs ir,

matyt, buvo sakomas tiesiai publikai. Kai kurie leidėjai netgi teigė, kad čia esanti kažkieno pridėta replika. Tačiau veiksmo logikai dvieilis neprieštarauja: mugės teatro stiliumi žiūrovui primenama, kad už Juokdario pokštų jau šmėkšo tragiškų įvykių šešėlis.

[8] ... *į pagalbą Mėnulį šaukėsi.* – Edmundas aiškiai pataikauja tėvo prietarams.

[9] *Jo atvaizdus visur išsiuntinėsiu.* – Gaudant nusikaltėlius, tokios atpažinimo priemonės Šekspyro laikais jau buvo naudojamos. Bet legendinei karaliaus Lyro epochai tai, žinoma, anachronizmas.

[10] ... *mano tėvo krikšto vaikas.* – Dar vienas Šekspyrui būdingas anachronizmas: pagal padavimą Lyro istorija klostosi pagonybės laikais, tačiau autorius į tragedijos veikėjus žiūri kaip į savo amžininkus.

[11] *Tave padirbo siuvėjas.* – Pasinaudojęs paplitusiu priežodžiu („Siuvėjas padaro žmogų"), Kentas suniekina Osvaldą: pats esi menkysta, tik tavo drabužiai dar šio to verti.

[12] *Kaip jiems smagu šaipytis iš karingojo Ajakso!* – Tikriausiai turima galvoje ne „Iliada", kurioje tarp kitų Trojos karo vadų veikia narsusis stipruolis Ajaksas, o paties Šekspyro pjesė „Troilas ir Kresida" (rašyta keletą metų iki „Karaliaus Lyro"), kurioje šiurkštus cinikas Tersitas traktuoja Ajaksą kaip kvailį.

[13] *Labanakt, Fortūna. Dar bent sykį nusišypsok, pasuki savo ratą.* – Laimės deivė Fortūna buvo vaizduojama kaip moteris, sukanti ratą su prie jo pririštomis žmogiškomis būtybėmis. Kiekvieno žmogaus dalia priklausanti nuo to, kur – aukštyn ar žemyn – jį nukreipia sukamas ratas.

[14] *Nekilki, skausmo kamuoly – žemyn, į savo vietą.* – Tais laikais manyta, kad sielvartą sukelia isterijos priepuolis, kuris prasideda viduriuose, paskui kyla aukštyn, ir ligoniui atrodo, tarsi jį kažkas smaugia.

[15] *Pasiųsim tave pasimokyt pas skruzdėlę. Ji tau išaiškins, kad žiemą niekas nedirba.* – Juokdarys pratęsia anksčiau sudainuotos dainelės ironiją. Maistą žiemai skruzdėlė kraunasi vasarą, o dabar atslinkusi Lyro gyvenimo „žiema", iš kurios jau niekas nebesitiki sau naudos ar pelno. Sarkastiš-

ki patarimai iš sentencijos netrukus vėl pereina į dainelę („Kuris tarnauja dėl naudos...“)

[16] *... šventintas vanduo, šlakstomas sausam kambary, kur kas malonesnis už šitą lietaus vandenį lauke.* – Švęstu ar šventintu dvaro vandeniu anuomet vadindavo gražius, bet tuščius pažadus, pataikūniškas kalbas. Pasinaudojęs priežodžiu, Juokdarys su karčia pašaipa sako, jog dvaro gyvenimas, kad ir koks jis būtų šlykštus – vis dėlto teikia žmogui pastogę.

[17] *Kam bent trupinio proto nestinga...* – Šis posmas aiškiai primena Olivijos juokdario Festės dainelę Šekspyro komedijos „Dvyliktoji naktis“ pabaigoje:

Kai aš mažylis dar buvau, –
    Vis vėjas ir lietus žvarbus, –
Aš vien žaidžiau ir juokavau,
    Nes pliaupdavo kasdien lietus.
(vertė Antanas Miškinis)

[18] *Išeidamas dar pasakysiu pranašystę.* – 1608 m. leidime Juokdario „pranašystės“ nebuvo, ji atsirado 1623 m. vadinamajame pirmajame foliante. Todėl kai kurie tyrinėtojai teigia, kad šį fragmentą parašęs ne Šekspyras. Jų nuomone, Juokdarį vaidinęs aktorius ironišką pranašavimą galėjęs sukurti pats ar panaudoti kito dramaturgo sueiliuotą priedą. Taip pat nurodoma, kad labai panaši eiliuota pranašystė Anglijoje buvo žinoma iš ankstyvesnių šaltinių – pavyzdžiui, iš XIV amžiaus tekstų. Bet kažin ar teisinga neigti Šekpyro autorystę: senesnis tekstas čia atvirai parodijuojamas, ir kandi to meto satyra bei kartėliu nuspalvinta ironija Juokdario žodžiuose atitinka autoriaus kuriamą charakterį ir visos tragedijos dvasią.

[19] *Albionas* – senasis Anglijos pavadinimas (keltų kilmės).

[20] *Šią pranašystę paskelbs Merlinas, kuris gims po mano mirties.* – Burtininko ar dainiaus Merlino vardas minimas daugelyje Britanijos padavimų, dažnai siekiančių pagonybės laikus. Jis figūruoja taip pat karaliaus Artūro legendose. Šekspyras tą vardą galėjo įsiminti ir iš Holinšedo kronikų. Baigiamoji Juokdario frazė tarsi šalina galimą anachronizmą: žiūrovui primenama, kad vaizduojami labai seni laikai.

[21] *Pusantro sieksnio vandens!* – Edgaras šaukia kaip jūreivis, matuojantis vandens gylį. Gana racionaliu būdu jis stengiasi sudaryti įspūdį, kad aptemusiam vargšo Tomo protui nesibaigianti liūtis priminė tvinstančią jūrą.

[22] *Pro dygų erškėtį ūžauja vėjai...* – Čia ir vėliau (p. 71) Edgaras cituoja kažkokią nežinomą dainą ar senovės baladę.

[23] *Kurį nelabasis tempė per ugnį ir liepsną, per brastas ir akivarus...* – Apsimesdamas pamišėliu, Edgaras naudojasi vaizdais ir aprašymais iš dvasininko Samuelio Harsneto knygos „Ištarmė apie baisias popiežiškas apgavystes“ („A Declaration of Egregious Popishe Impostures“, 1603), smerkusios jėzuitų praktikuotą egzorcizmą – piktųjų dvasių varymą. Iš minėto leidinio Šekspyras tikriausiai skolinosi prietarus, piktųjų dvasių išdaigų aprašymus, įvairių kipšų vardus, kuriuos ne kartą mini Edgaras. Daug kas imta ir iš liaudyje paplitusių prietarų ar tautosakos.

[24] *O de de de de de de.* – Edgaras vaizduoja, kaip jam nuo šalčio tirta dantys.

[25] *Tas kraugeres dukras – pelikanus.* – Buvo manoma, kad pelikanų jaunikliai maitinami tėvų krauju. Skausminga Lyro replika savo garsinėmis asociacijomis paskatina Edgarą prisiminti kažkokią juokaujamą to meto dainelę apie kipšus.

[26] *Flibertidžibetas* – vienas kipšų, minimų Harsneto knygoje.

[27] *Šventas Vitoldas triskart suko ratą...* – Užkeikimas, turintis nuvyti piktąsias dvasias. Buvo tikima, kad eiliuotas pasakojimas apie Šv. Vitoldą (Vitą), įveikusį raganą ir devynias jos dukras, turi magišką galią ir padeda apsiginti nuo siaubingų regėjimų.

[28] *Bet žiurkes su pelėm ir kitą gyvį menką...* – Edgaras, kai ką pakeitęs ir pritaikęs sau, cituoja senovinę dainą.

[29] *Smalkinis, Modo, Mahu* – taip pat Harsneto minimi kipšai.

[30] *Rolandą privedė prie bokšto juodo...* – Matyt, citata iš neišlikusios senos baladės.

[31] *Frateretas* – dar vienas kipšas iš Harsneto knygos.

[32] ... *Neronas meškerioja tamsybių ežere.* – Užuomina apie Romos imperatorių Neroną paimta galbūt iš Fransua Rablė (*François Rabelais*) romano „Gargantiua ir Pantagriuelis“. Garsusis prancūzų Renesanso kūrinys Šekspyro laikais buvo gana plačiai skaitomas. Tik ten pasakojama, kad atsidūręs tamsos karalystėje Neronas grojęs fleita, o meškeriojęs kitas imperatorius – Trajanas. Toks „suklydimas“ galėjo atsirasti dėl kitų šaltinių įtakos. Šiaip ar taip, pamišėlį vaidinančio Edgaro lūpose tas motyvas atrodo visai natūralus.

[33] *Bese, atplauk pas mane per upelį...* – Edgaras sako eilutę iš dainos, o Juokdarys toliau dainuoja improvizuodamas. Gal čia esama ir parodijinės užuominos su politine potekste. Kai 1588 m. Anglijos sostą užėmė Elzbieta (liaudiškai – Bes ar Besi), kažkoks V. Berčas išleido „Elzbietos ir Anglijos dialogą“, kuriame ši baladė mėgdžiojama. Būdinga, kad Juokdarys į Edgaro citatą atsiliepia gana dviprasmiškomis eilėmis.

[34] *Miegi, linksmasis piemenėli?..* – Posmas iš kažkokios dainos ar senovės baladės.

[35] ... *tavo ragas jau seniai išdžiūvęs.* – Tomai iš Bedlamo elgetaudami nešiodavosi pasikabinę ant kaklo didelį jaučio ragą, į kurį pildavosi gautą gėrimą ir kraudavosi surinktą maistą. Edgaro tariami žodžiai yra įprasta elgetaujantiems formulė prašant gėrimo. Bet tikriausiai jis taip pat nori pasakyti, kad nebeįstengia toliau apsimetinėti ir vaidinti pamišėlį Tomą.

[36] *O aš eisiu miegoti vidudieny.* – Juokdarys gana logiškai atsiliepia į pamišusio Lyro repliką „Pavakarieniausim rytoj ryte“. Bet kai kurie tyrinėtojai mano, kad tais žodžiais Juokdarys tarytum skelbia žiūrovams apie savo būsimą dingimą iš tragedijos. Tai paskutiniai jo žodžiai, po šios scenos jis nebepasirodo.

[37] *Į vargšą Tomą sulindo iš karto penki velniai.* – Edgaras vėl vardija keletą kipšų, paminėtų Harsneto knygoje.

[38] *Štai jums pirma kareiviška alga.* – Čia viena po kitos slenka minčių ir vaizdų nuotrupos. Kliedinčio Lyro sąmonėje pinasi prisiminimai: kareivių samdymas, medžioklė, šaudymas iš lanko, sargyba ir kt.

[39] *Rinktinė skrybėlė.* – Turbūt staiga Lyrui krito į akis Edgaro skrybėlė (pastarasis dabar persirengęs sodiečiu), ir jo mintys pakrypsta kita linkme.

[40] *Sa, sa, sa, sa!* – Šitaip medžioklėje buvo raginami šunys (matyt, iš prancūzų *ça, ça*! – čionai! čionai! ar na! na!)

[41] *Nė nemanau, ponuli. Neieškokit kvailių.* – Vaizduodamas kaimietį, originale Edgaras su Osvaldu kalba Somerseto tarme, ypač pabrėždamas jos kitonišką fonetiką. Tarmiškumas jo kalboje lieka tol, kol yra gyvas Osvaldas. Verčiant perteikti Edgaro replikas lietuviškomis tarmybėmis būtų, žinoma, neprasminga, todėl čia pasirinkta bendrinė kalba, tik „valstietiškesnės“ leksikos ir paprastesnės sintaksės.

[42] *Mano vargšė kvailutė pakarta...* – Ši vieta ginčytina. Originale Lyras sielvartauja, kad žuvo „poor fool“ – vargšas kvailys, vargšas juokdarys. Tačiau anais laikais tas posakis vartotas bendresne „vargšo“, „nelaimingo“, „nekaltai nuskriausto“, „nabago“ prasme, o kadangi anglų kalbos būdvardžiai giminėmis nekaitomi, Lyras nebūtinai čia kalba apie Juokdarį ir nebūtinai apie vyriškį. Todėl vieni komentatoriai tvirtina, kad Lyras turi galvoje Juokdarį, o kiti – jų daugiau – kad jis kalba tik apie Kordeliją. Antroji nuomonė, atrodo, labiau pagrįsta. Bet Juokdario dingimas lieka mįslė. Šekspyras jį tiesiog pašalino iš kūrinio, visiškai nesirūpindamas paaiškinti jo išnykimo aplinkybių. Tai literatūrinis sąlygiškumas, kurio autorius griebėsi, kai personažas jam pasidarė nebereikalingas. Kai kada komentatoriai siūlo ir grynai teatrinį paaiškinimą: Kordeliją ir Juokdarį vaidinęs tas pats aktorius (nė vienoje scenoje abu personažai nepasirodo drauge), ir grįžus Kordelijai dubliavimas nebeįmanomas. Kita vertus, gal paskutiniųjų epizodų sumaištyje Juokdarys ir žuvo, tačiau dėl to tenka vien spėlioti. Aišku tik, kad jo nėra greta Lyro, kai žūva Kordelija, ir tai stiprina Lyro tragizmą.

[43] *Išneškit juos. Dabar turėsim mirusius apverkt.* – Kaip ir daugelyje tragedijų ar kronikų, ši replika pateikiama visų pirma tam, kad aktoriai, vaidinę žūvančius, nebūtų priversti ilgai gulėti atviroje anų laikų scenoje.

TIMONAS ATĖNIETIS

Tragedijos parašymo data ginčytina. Šekspyrui gyvenant kūrinys nebuvo išspausdintas ir pirmą sykį pasirodė tik 1623 m. leidime, vadinamame pirmuoju foliantu. Ši pirmoji publikacija iki dabar kelia neaiškumų ir prieštaravimų.

„Timonas Atėnietis" minėtame leidinyje įdėtas po „Romeo ir Džuljetos", prieš „Julių Cezarį". Toji vieta buvo skirta pjesei „Troilas ir Kresida", bet dėl kažkokių priežasčių (gal sąlygojamų autorinių teisių klausimo) į jau surinktą bei paginuotą tekstą tuo metu nepateko. Užpildant spragą skubiai buvo parengtas spausdinti „Timonas Atėnietis", kuris iš pradžių gal ir nebuvo numatytas skelbti. Esama 1623 m. leidimo egzempliorių, kur dar išlikęs paskutinysis „Romeo ir Džuljetos" puslapis (p. 77 pagal buvusią paginaciją) ir kitoje lapo pusėje – pirmasis „Troilo ir Kresidos" puslapis (p. 78 pagal tą pačią paginaciją). Kadangi „Timonas" trumpesnė pjesė, tai ją įterpus kiek susimaišė paginacija ir spaudos lankų numeravimas; liko ir tuščių puslapių.

Skubotas teksto rengimas spaudai iš dalies paaiškina nelygumus ir trūkumus, kurie vertė daugelį tyrinėtojų abejoti dėl kūrinio autorystės. Vienų specialistų nuomone, Šekspyras čia galėjęs perdirbti kito dramaturgo pjesę. Kiti laiko tekstą Šekspyro veikalo perdirbiniu. Visi sutaria, kad publikuota iš juodraščio ir kad tai esąs nepabaigtas kūrinys, kuriame meniškos scenos ir labai įspūdingi monologai gyvuoja šalia apytikriai rašytų, paskubom apmestų epizodų. Seniai pastebėta, kad „Timoną Atėnietį" ir „Karalių Lyrą" artina ta pati kraštutinio nedėkingumo tema. Kartais keliama hipotezė, kad iš pradžių Šekspyras rašęs „Timoną", bet ilgainiui „Karalius Lyras" nustelbęs įpusėtą sumanymą. Paankstinti numanomą „Timono" parašymo laiką siūlyta taip pat remiantis kitais argumentais, bet nesurasta svaresnių įrodymų. Šiuo metu vyrauja nuomonė, kad „Timonas Atėnietis" – bene paskutinis Šekspyro tragedijos žanro kūrinys; po jo įsivyravusi tragikomedija, kurios viršūnė – fantastiškoji ir poetiškoji „Audra". Datuoti „Timoną Atėnietį" linkstama 1607-1608 m., po „Antonijaus ir Kleopatros" bei „Koriolano".

XVII-XVIII a. net Anglijoje tragedija buvo statoma gerokai nutolus

nuo Šekspyro teksto, perdirbus siužetą ir papildžius jį meilės fabula. Tik XIX amžiuje grįžtama prie originalo.

Rašydamas „Timoną Atėnietį", Šekspyras tikriausiai naudojosi šaltiniu, kuris padėjo plėtoti ir kitų jo antikinių tragedijų siužetus. Tai senovės graikų istoriko Plutarcho „Paralelinės biografijos", į anglų kalbą iš prancūzų vertimo išverstos Tomo Norto (*Thomas North*). Norto vertimas, pavadintas „Tauriųjų graikų ir romėnų gyvenimo aprašymai" („The Lives of the noble Grecians and Romanes", 1579), suteikė dramaturgui detalių apie Timoną, karingąjį Alkibiadą, kandųjį Apemantą. Vienokiu ar kitokiu būdu Šekspyrui galėjo būti prieinamas ir graikų satyriko Lukiano dialogas „Timonas Mizantropas". Į anglų kalbą Lukianas tuo metu dar nebuvo išverstas, bet gyvavo prancūzų ir italų vertimai. Čia nemažai motyvų, atsikartojančių Šekspyro tragedijoje: pradiniai epizodai, atskleidžiantys Timono kilnumą ir nesavanaudiškumą, vėliau – aukso suradimas, parazitų atvykimas, senatorių apsilankymas. Svarbiausia, Dzeuso ir Hermio svarstymuose kalbama apie pagrįstą Timono skausmą dėl jį nuvylusių žmonių, o ne vien apie keistuolišką bėgimą į vienišą laukinę buitį ar apie jo įniršį.

Minėtina ir anoniminė pjesė apie Timoną, rašyta dar XVI amžiaus pabaigos Anglijoje. Sukurta tarp 1581 ir 1590, ji buvo surasta ir paskelbta tik 1842 m. Joje yra sutapimų su Šekspyro kūriniu, bet vargu ar rankraštis buvo žinomas dramaturgui, kai jis rašė „Timoną". Bendrumai galėjo atsirasti dėl panašių pirminių šaltinių.

„Timonas Atėnietis" geriausioms Šekspyro tragedijoms neprilygsta protagonisto žmogiška stiprybe ir tragiška savistaba, daugiabriauniais kūrinio charakteriais, sudėtinga draminio vyksmo prigimtimi. Linijinė kompozicija lyg ir primena pasakėčią ar moralitė. Tačiau niūrų žmonių nekentėją, kuris vyravo pirmtakų raštuose, Šekspyras kilstelėjo į kitą plotmę. Skausminga patirtis keičia naivaus svajotojo santykį su pasauliu, mizantropija tampa prarasto tikėjimo išraiška, ir visuotinės išminties joje ne mažiau už pagiežą prieš blogį. Apemanto cinizmas dar paryškina Timono išskirtinumą.

Į lietuvių kalbą „Timonas Atėnietis" išverstas pirmą kartą.

[1] *Kada išleis tą jūsų knygą? Greitai. Iškart po to, kai ją padovanosiu.* – Pristatydamas Timonui savo kūrinį, Poetas užsitikrina medžiaginę globėjo paramą: rankraštis bus išleistas pastarojo lėšomis.

[2] *O, Isidorai, tu?* – Pasitaiko, kad Šekspyras tarnus vadina jų šeimininko vardu.

[3] *Norėčiau jus išvysti Korinte!* – Korintas garsėjo didžiule prabanga ir laisvais papročiais. Turbūt čia kalbama apie šitaip pavadintą Atėnų miesto dalį, kur telkėsi viešnamiai ir gyveno kurtizanės. Gal tai ir užuomina, kad juokdario žmona pati laiko tokios rūšies užeigą.

[4] *Štai tau trys solidarai.* – Toks pinigas nežinomas. Romoje buvo *solidus*, Italijoje *solido*. Gal panašų pavadinimą autorius prisiminė iš kokios skaitytos knygos ir ilgai negalvodamas perkėlė į Atėnus, pakeitęs formą ir pavartojęs daugiskaitą.

[5] *... žygdarbių, kuriuos jisai atliko Bizantijoj ir Lakedemone.* – Aiškus anachronizmas. Bizantijos valstybė susikūrė tik IV amžiuje po Kristaus gimimo ir negalėjo būti sinchroniška Atėnų valstybei. Lakedemonas čia pateisinamas: V a. prieš Kristų gyvenęs Alkibiadas ne kartą dalyvavo Atėnų ir Spartos (Lakedemono) konfliktuose.

[6] *Hiperionas* – graikų mitologijoje Saulės dievo Helijaus tėvas ar patsai Helijus.

[7] *... jei tu būtum vienaragis, tave pražudytų puikybė ir įsiūtis, nes, įbedęs ragą į medį, taptum liūto auka.* – Įvaizdis remiasi pasakojimais apie legendinio vienaragio medžioklę. Žvėris įerzinamas, o medžiotojas slepiasi už medžio; įdūkęs žvėris aklai puola į priekį ir savo ragu negrįžtamai įsikerta į medžio kamieną.

[8] *... jei būtum leopardas, taptum artimu liūto giminaičiu, ir tau reikėtų atsakyti už jo dėmes.* – Atseit, pasaulis toks, kad tenka atsakyti ir už svetimas kaltes.

[9] *Ir jūra vagia; potvynių metu sutirpdo ji mėnulį ir paverčia jį ašarom sūriom.* – Manyta, kad, jūrai veikiant mėnulį, jame atsiranda sūri rasa, kuri krinta į jūrą ir gausina jos tūrį.

TURINYS

Sh-09 SHAKESPEARE, WILLIAM
Karalius Lyras; Timonas Atėnietis: tragedijos / Viljamas Šekspyras; vertė Antanas Danielius. – Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 1997. – 237 p. Kn. taip pat: paaiškinimai / Dovydas Judelevičius, p. 226-237.
ISBN 9986-39-033-8
Klasikinio nedėkingumo tema sieja dvi Šekspyro tragedijas – garsųjį „Karalius Lyras" ir mažiau žinomą „Timoną Atėnietį". Lyro istorija kalba apie nuoskaudas, patirtas iš savo atžalų, kurioms senasis valdovas atidavė visą valdžią ir turtus. Tik jauniausioji duktė Kordelija, nors tėvo atstumta, nuoširdžiai ir narsiai padeda Lyrui ištverti smurto, neteisybės ir godumo pasaulyje. Sielvarto gelmėse Lyras atranda didžiai žmogišką išmintį, bet suvokia ir neišvengiamą būties tragizmą. Timono neviltį lemia draugų išdavystė: nuskurdusį jį paliko likimo valiai tie, kuriuos jis lepino brangiomis dovanomis. Nelaimė paverčia Atėnų didiką žmonių nekentėju ir tragišku vienišiumi.
Abiejų tragedijų vertimai skelbiami pirmą kartą.
UDK 820-2

VILJAMAS ŠEKSPYRAS

Karalius Lyras. Timonas Atėnietis

Tragedijos

Vertėjo redakcija
Dailininkas A. Žvilius
Korektorė A. Matulevičiūtė
Maketavo D. Kavaliūnaitė
SL 426. 1997 07 21. 14 leidyb. apsk. l. Tir. 1000 egz.
Užsakymas 1108. 175-oji leidyklos knyga.
Išleido Lietuvos rašytojų s-gos leidykla.
K. Sirvydo 6, 2600 Vilnius. Iš užsakovo pateiktų teksto plėvelių spausdino SPAB spaustuvė „Spindulys",
Gedimino 10, 3000 Kaunas.

